

9 TL (KDV DAHİL)

EKOİQ

TEMMUZ 2012 SAYI:19

YEŞİL İŞ / YEŞİL YAŞAM

74 Çevre STK'sının Feryadı:

“Bu Tasarı, Doğanın Sirtına Saplanmış Bir Bıçaktır”

Global Compact'ta Büyük Temizlik

*Korkuyla Değil,
Tutkuyla:
İntegral
Yatırım*

**Rio+20
Kurumsal
Sürdürülebilirlik
Forumu'ndan
Son Haberler**

**“LED’le
Yarım Milyar Dolar
Cebimizde Kalabilir”**

Nasıl Karbon Nötr Olduk?

myclimate
Türkiye
Karbon Nötr Basılı Materyal

No.01-12-185297 - www.myclimate.org
© myclimate Türkiye - İklim Koruma Ortaklığı

Havai Fişekler: Çevresel ve Sosyal Bir Facia

Elektrikli ve Elektronik Atıklarınıza Çözüm Sunuyoruz

HAYATA

RENK

KATIYORUZ

Exitcom Recycling Atık Taşıma Toplama Dep. ve Elek. San. Tic. Ltd. Şti.

Almanya Merkez
Burchard-Retschy-Ring 9
D-31275 Lehrtel/Hannover
Tel: 0049 5132 824 999
Fax: 0049 5132 872 407

İzmit Şube
Bağdat Cad. No:40 TR-41170
Suadiye Kartaltepe/Kocaeli
Tel: 0090 262 352 36 76
Fax: 0090 262 352 36 81

EXITCOM
recycling for future

www.exitcom.com info@exitcom.com

Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

“Yemyeşil” Bir İletişime Doğru

Daha neler çıkaracaksınız başımıza dediğinizi duyar gibi oluyorum. Ama biz başından beri boşuna mı, “Yeşil artık bir renk değil, bir düşünme biçimidir” diyoruz. Finansal sistemler sorumlu yatırımcılığın yeni ilkelerini belirlemeye çalışırken, dünyanın en büyük firmaları karbonsuzlaşacağını (Microsoft) açıklamaya başlamışken, dev üretim tesisleri “temiz teknolojiler” arayışına girmişken, sıfır atıklı çözümler, “Beşikten Beşiğe” prensipleri her gün biraz daha fazla gündemimize girerken, iletişim biçim ve modellerinin değişmeyeceğini sanmak, en hafif deyişle saflık olmaz mı?

Tüm bunlar yavaş ama gayet net adımlarla ortaya çıkarken bugüne kadar, Türkçe’de halkla ilişkiler olarak tanımlanan, kurumların PR faaliyetlerinin aynı kalacağını nasıl sanabiliriz ki? Ama sadece o mu, ya basın yayın organları, gazeteler, dergiler aynı mı kalacak sanıyorsunuz? Ya da reklam şirketleri, malları aynı yöntemlerle ve aynı tek yönlü iletişim yöntemiyle daha ne kadar pazarlayabilir? İletişimin giderek iki taraflı ve hatta çok taraflı bir ağ biçimini aldığı günümüzün dijital kamusal alanı buna daha kaç yıl izin verir sanı-

yorsunuz?

Kısacası şirketlerden kamu yöneticilerine (evet beş yılda bir seçilerek ve o süre boyunca attıkları adımlar, aldıkları kararlar konusunda hiçbir denetime tabi olmamaları, 21. Yüzyıla uygun mu?), basın yayın organlarına, yurttaşların sesini duyurabilecekleri kürsüler olarak çok daha öne çıkması gereken STK'lara ve bunlarla arasında önemli bir bağ vazifesi görmesi gereken iletişim uzmanı ve kurumlarına kadar her şeyi yeniden tarif etmemiz gerekmiyor mu?

Bir başka deyişle, sadece tek taraflı aktarım ve bilgilendirmeye dayalı, geri-beslemeleri hiç önemsemeyen, tüketici ve/veya yurttaş kümelenmelerini pasif ve sessiz kitleler olarak gören köhne iletişim modelleri, bugünün dünyasına ne kadar uygun? Twitter, facebook varken kim artık istediğini istediği gibi yönlendirebilir, kandırabilir? Geçmişin eleştirel iletişim modellerinin çoğu zaman zaman abartılı olsa da (çünkü her zaman insanların belirli bir bağımsızlıkları ve kendi aralarında -dedikodu- gibi iletişim yöntemleri olmuştur) eleştirilerini geçersizleştirecek yeni olasılıklar her gün yeniden ve yeniden doğuyor. Bugünün eleştirel paradigma-

ları, geçmişin küllerinden çok, bugünün yeni iletişim olanaklarından yeşeriyor.

Kim ne derse desin, 20 yıl önce sinin dünyasında değiliz. Ve daha net bir şey söyleyeyim: 20 yıl sonra da burada olmayacağız; bugünün sorunlarından çok daha başka sorunlarla uğraşacağız ve bugüne bakıp belki güleceğiz.

İşlerini aynı şekilde sürdürmek, kimseye hesap vermemek, kendi bildiğini okumak (kendi bildiğini okuyan erkeklerin dergisi aynı kalabilecek mi acaba?) isteyenler için kötü zamanlar. Ama şeffaflığı bir erdem olarak görenler (teşhircilikle karıştırılmasın lütfen), eylemlerinin ve düşündüklerinin doğruluğunun en doğru kanıtının diğer insanların denetimi olduğunu düşünenler (“başkaları -eskiden- cehennemdi” ama şimdi?) için yeni ufuklar açılıyor.

Kimi zaman hayalperestlik ve iflah olmaz bir iyimserlikle suçlandığım veya bıyıkaltı gülüşlere maruz kaldığım zamanlar oluyor. Bu söylediklerimin sadece “olasılıklar” olduğunu söylemediğim için herhalde. Ama bu olasılıklar kuyruklyıldızlar gibi yanımızdan geçerken, gölgelerin karanlıklarında kötülükler avlamak da neyin nesi? Aslolan, o yıldızlara dayanabilecek merdivenleri hayal etmek değil de, bunun mümkün olmadığını söyleyip durmak mı? Eski bir deyiş, çok manidar şekilde “Mucizeler, ancak onları görmeye hazır olanlara uğrarmış” der. Diğerleri ne yazık ki yanından ne geçtiğinin bile farkına varmaz, ister mucize isterse de bir yalıçapkını...

BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
adına sahibi
Zülfükar Dicleli

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Zeynep Dicleli dergi@ekoIQ.com

Genel Yayın Yönetmeni
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Art Direktör
Özlem Sarar D.

Editör
Balkan Talu balkan@ekoIQ.com
Duygu Yazıcıoğlu duygu@ekoIQ.com

Danışma Kurulu
Ural Aküzüm - TEDMER ve Arı Hareketi Başkanı
Coşkun Aral - İZ TV Genel Koordinatörü
Banu Aydoğan - Koç Bilgi Grubu Kurumsal İletişim Direktörü,
Koç Holding Çevre Koordinasyon Kurulu Üyesi, Yeşil Bilgi Platformu Yöneticisi
Dr. Erhan Baş - Bilim İlaç A.Ş. Genel Müdürü
F. Fatma Çelenk - Soyak Holding Kurumsal İletişim Koordinatörü
Behçet Envarlı - Türkiye Bilişim Vakfı Genel Sekreteri
Sibel Sezer Eralp - REC, Bölgesel Çevre Merkezi Türkiye Direktörü
Çağla Balcı Eriş - Demirer Holding Karbon Geliştirme Müdürü
Engin Güvenç - İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Genel Sekreteri
Prof. Dr. M. Pınar Mengüç - Özyeğin Üniversitesi, Enerji, Çevre ve Ekonomi Merkezi Direktörü
Ergem Şenyuva - Climate Project Türkiye Temsilcisi
Cavit Vardarlılar - MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji, Çevre Projesi Genel Müdürü
Necla Zarakol - Zarakol İletişim Yönetim Kurulu Başkanı

Reklam Koordinatörü
Semra Akyüz semra@ekoIQ.com

Yazı Kurulu
Barış Gencer Başkan, Deniz Sözüdoğru

Redaksiyon
Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar
Mutlu Dişer, Eren Dönmez, Hilal Gülyurt, Özgür Güvenç

Üretim Sorumlusu
Ahmet Muhtar Sökücü

Abonelik
Neslihan Öztürk
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Yayın Adresi:
BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdağ Caddesi, Yanyol Sokak, No: 5 SBK İş Merkezi,
B Blok Kat: 3 Kısıklı - Üsküdar 34692 / İst.
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Basım Yeri: Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Hadımköy Yolu Aşkaburgaz Mah. 4. Bölge 9. Cad. 116. Sokak
No: 2 Esenyurt - İSTANBUL
Tel: (90) 212 - 886 34 74 pbx

Dağıtım: Dünya Süper Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.
Tel: 216 68119 67-68 Fax: 0216 680 39 73

Ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
ISSN 1309-441-6

www.ekoIQ.com

Kapak İllustrasyonu: Nazlım DUMLU

İÇİNDEKİLER

20 Marmara'da Hayat Var, Ama Şimdilik

Dalgıç ve küratör Serço Ekşiyen ile dalgıç ve fotoğrafçı Ateş Evirgen'e ait serginin başlığı bu. Heybeliada'daki iskele meydanının ev sahipliğini yaptığı sergide, 80'e yakın yok olmak üzere olan bitki ve hayvanın fotoğrafları görülebiliyor.

24 Rio+20 Kurumsal Sürdürülebilirlik Forumu

Yazılarıyla sık sık EKOIQ dergisine katkı sağlayan Aykan Gülten bu sefer Rio+20 Zirvesi'nden sıcak gelişmeleri aktarıyor.

28 Cem Tarık Yüksel: "Markalar, Tüm Değer Zincirinden Sorumlu"

Unilever önüne epey iddialı hedefler koymuş durumda. 2020 yılına kadar tüm tarımsal girdilerini sürdürülebilir kaynaklardan sağlamayı planlıyor. Atık miktarını ise yarı yarıya düşürmeyi hedefliyor.

30 "Geleneksel Ajanslar Sürdürülebilirlik İletişiminden Korkuyor"

İngiltere merkezli Futerra yaklaşık on senedir sürdürülebilirlik iletişimi yapıyor. 31 Mayıs'ta Sürdürülebilir Markalar Konferansı'na konuşmacı olarak katılan Futerra Kurucu Ortağı Jeff Melnyk'i yakalamışken sorduk: Sürdürülebilir marka olmaya giden yol nereden geçer?

34 Cheryl Hicks: "Yaşam Tarzları Sadeleşmeli"

Tüketim alışkanlıkları nasıl sürdürülebilir hale gelebilir? Wuppertal Enstitüsü Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim İşbirliği (CSCP) 2005 yılından beri bu soruya cevap arıyor.

36 Özgürlük Bir Bilet Kadar Yakın: Interrail

"Tek Biletle Baştan Başa Avrupa" sloganıyla 40 yıl önce doğan Interrail, Avrupalı gençler arasında büyük ilgi görmüştü, görmeye de devam ediyor. Hem ekolojik hem ekonomik bir tatil isteyenler için...

40 "Tasarı, Türkiye Doğasının Sırtındaki Bıçaktır"

74 çevre kuruluşu Dünya Çevre Günü 5 Haziran'dan bir gün önce çok sert bir bildiri yayınladı. Bildiri, 31 Mayıs 2012'de kabul edilen "Tabiatı ve Biyoçeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın ilk 14 maddesini protesto ediyordu.

56 Geri Dönüşen Sanat

Borusan Holding ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi işbirliğiyle gerçekleştirilen Sanata Dönüşüm Sergisi 20 Haziran 2012'de Tophane-i Amire'de açıldı.

60 Her Şeyi Kirala; Daha Ekolojik

“Hızlı yaşa, çabuk tüket” mottosu artık geçerliliğini kaybediyor. Artık her şeyi kiralayabilirsiniz ve bu, inanın çok daha ekolojik...

64 CARBON EXPO 2012

2012 Mayıs sonu Köln’de gerçekleştirilen Carbon Expo 2012 Fuar ve Konferansı, karbon piyasaları hakkında önemli tartışmalara sahne oldu.

66 “LED’le Yarım Milyar Dolar”

LED’lerin en önemli sorunlarından biri olan soğutma sistemlerine çözümler getiren bir ekibin başı olan Arık, çalışmalarını Özyeğin Üniversitesi’nde sürdürüyor.

70 Organik Olmak ya da Olmamak

Türkiye’de organik tarımın öncülerinden Cem Birder, EKOIQ okurlarıyla paylaştığı yazısında organik üretim ve tarım tartışmalarına yeni bir bakış getiriyor.

74 Nasıl Karbon Nötr Olduk?

Bildiğiniz üzere EKOIQ dergisi olarak 2012 yılının başından beri Myclimate ile yaptığımız işbirliği sayesinde karbon nötr olmayı başardık.

78 Kokular Pek de Masum Değilmiş

Son dönemde Açık Radyo’da “Koku” isimli programıyla dikkatimizi çeken Vedat Ozan’la kokuların hikâyesini konuştuk.

82 Sakın Şaşırmayın! Rekabetçi Konumunuz Sürekli Erozyona Uğrayacak

Andrew Winston uyarıyor: “İş modellerini zorlayan, derin ve sürdürülebilirlik odaklı inovasyonların peşinden gitmeyen şirketler konu dışı kalacaklar”.

84 Net Bir Galip Yok

Basılı medya mı dijital medya mı daha az çevresel etkiye sahip? Finlandiya Teknik Araştırma Merkezi ve İsveç Kraliyet Teknoloji Enstitüsü KTH tarafından yürütülen araştırmaya göre asıl püf noktası kullanım süreleri...

88 Havayı Patlatmak: Havai Fişekler

Yaz geldi, doğanın mevsimsel düşmanlarından havai fişekler gene işbaşında.

96 Kayıp Şehirler

Pompei, Truva, Angkor, Wat, Sodom, Gomorra, Babil ve Atlantis... Bütün bu şehirlerin bir ortak özelliği var: Doğanın sillesini yemeleri ve bir daha bellerini doğrultamamaları...

100 Geri Dönüşüme Teknolojik Çözüm

Çevre faaliyetleriyle ilgilenenlerin yakından tanıdığı Ergem Şenyuva Tohumcu bu sefer de bir geridönüşüm işgirişimiyle karşımızda.

102 Korkuyla Değil Tutkuyla Yatırım

Dr. Mariana Bozesan, yatırım dünyasının daha sürdürülebilir bir dünyaya ulaşmasını amaçlayan “Integral Yatırım” kavramının mucidi.

106 Global Compact’ta Büyük Temizlik

İngiltere’nin saygın gazetelerinden Guardian’ın editörlerinden Jo Confino’nun Global Compact’teki son gelişmeleri kaleme aldığı yazısı epey dikkat çekici.

110 Yeşil Film Yapmak

Paris/ New York merkezli NOMAD Film ile uluslararası sürdürülebilirlik ağı GAP tarafından geliştirilip yürütülen proje sayesinde ilk defa hem içerik, hem de çekim yöntemi olarak sürdürülebilir filmler üretildi.

113 Çölü Yeşertmek Mümkün mü?

Permakültür, Ölü Deniz Vadisi’nde Kafrin bölgesinde çölü bile yeşertmenin mümkün olduğunu gösteriyor.

HER SAYIDA

6 Haberler “Yeşil Takım”dan Geridönüşüm Gölü, Mavi Deniz, Özgür Caretta, Küçük Bahçıvanlar...

87 Uygarca Halki Küresel Sorumluluk ve Çevresel Sürdürülebilirlik Zirvesi’nden Son Havadisler

95 Köşe Minderi Nerede Hareket Orada Bereket

116 Trend Düşme Yakamdan Lego, Sürdürülebilirlik Peşinde Bir Stil Neferi...

118 Gözümüzden Kaçmayanlar Eğirdir’de İlk Ekolojik Köy, Okyanus suları Isınıyor, NOTT-202 Karbondioksiti Emiyor

120 Kitap Ekoköyler, Plan B 3.0, Büyüme Olmadan Refah

Blue Life

Mavi gezegenimiz için...

MAVİ GEZEĞEN HEP MAVİ KALIR MI?

Gezegenimizde yaşamın sürdürülebilir olması için, kaynakları koruma sorumluluğunu üstleniyoruz. Bu sorumluluğumuzu, tüm süreçlerimize Blue Life felsefemizi yansıtarak yerine getiriyoruz.

Blue Life; Vitra, Artema ve Vitra Therm'den oluşan Eczacıbaşı Yapı Ürünleri Grubu markalarımızın üretim, tasarım ve yönetim süreçlerini kapsayan bir sürdürülebilirlik felsefesidir...

Bir üretim felsefesi olarak Blue Life

Blue Life; üretim sürecinde yenilenemeyen doğal kaynak tüketimini en aza indirmektir. Bunun için hammaddenin bilinçli kullanımına ve doğaya geri dönüşümünü sağlayan teknoloji yatırımlarına önem veriyoruz. Bu şekilde, doğal kaynakları koruma sorumluluğunu, üretim aşamasında da gözetiyoruz. Tesislerimizde çeşitli geri dönüşüm sistemleri geliştirerek hammadde ve enerji kullanımlarındaki kaybı en aza indiriyoruz. 2007 yılından

bu yana en uygun teknolojilerden yararlanarak, etkin atık su arıtma yöntemlerini kullanıyoruz. Seramik pişirimi sırasında gerçekleşen enerji kaybını en aza indirmek amacıyla tesislerimizin fırın ısıtılarda her yıl %15 enerji tasarrufu sağlıyoruz. Fabrikalarımızda atık kağıt geri kazanımı ve dönüşümüne yönelik gerçekleştirilen inovasyon çalışmalarını doğrultusunda ise her yıl kesimden kurtulan 17.178 ağaç, oksijen yaymaya devam ediyor.

Bir yönetim felsefesi olarak Blue Life

Blue Life; çalışanlarımızla, paydaşlarımızla ve toplumsal faaliyetlerimizde sürdürülebilirliği esas almaktır. Çalışanlarımıza su ve enerji tasarrufu eğitimleri veriyor, birlikte sürdürülebilirlik kavramının önemini vurgulayan projeler üretiyoruz. Beraber çalıştığımız kurum ve kuruluşların da sürdürülebilirlik konusundaki yaklaşımlarını önemsiyoruz. 2007 yılından bu yana gerçekleştirdiğimiz

Eczacıbaşı Hijyen Projesi kapsamında, Yatık İlköğretim Bölge Okulları'ndaki öğrencilere kişisel hijyen konusunda eğitimler veriyoruz. Okullardaki banyo ve tuvaletleri yenileyerek daha çağdaş, kaliteli ve sağlıklı yaşam koşulları sağlıyoruz.

Bu projelerimizin uluslararası ödüllere layık görülmesinden gurur duyuyoruz.

Dünyanın en az su tüketen klozet: 2,5/4 lt. suyu

250 adet Vitra 2,5/4 lt. klozet, 1 yılda 3 olimpik havuz dolduracak kadar su tasarrufu sağlar.

İki yalıtımlı Vitra Therm pencereler

Vitra Therm ile yalıtılmış bir binadaki yıllık enerji tasarrufu 103 ağaçın sağlayacağı faydaya eşittir.

İnce kare: Slimetric

Ağırlıkları %50 azaltılmış olan Vitra Slimetric karolar, ambalaj, uygulama ve enerji tasarrufunun yanı sıra seviyette de %33 tasarruf sağlar.

Suya sahip çıkan tasarım: Debi regülatörlü el duşu

Bir yılda, bir ailenin kullanacağı kadar suyu, iki ailenin kullanabilmesini sağlar.

Bir tasarım felsefesi olarak Blue Life

Blue Life; doğal kaynakları koruma sorumluluğunu, konutlar ve toplu kullanım alanları için sunduğumuz ürünlere de taşımaktır. Bu nedenle kişi başına düşen su tüketimini akıllı tasarımlarla en aza indirmek, tasarım felsefemizi oluşturuyor. Geliştirdiğimiz pisuvar, klozet ve armatürlerin kullanımının kazandırdığı yıllık su hacmi hane başına 190 tonu geçiyor. Bu, 190 ton suyun barajlarda kalması demek. Suyun barajlarda kalması aynı zamanda elektrik tüketiminde ve karbon salınımında önemli oranlarda tasarruf sağlanması anlamına geliyor. Bu kapsamda üretilen 2,5/4 lt klozet, dünyanın ilk Almanya LGA Enstitüsü onaylı klozettir.

Tüm bunları mavi gezegenimiz hep mavi kalsın diye yapıyoruz. Her an doğal kaynakları koruma sorumluluğuyla hareket ediyoruz. Çünkü; yaşamın sürdürülebilirliği aslında doğal kaynakların sürdürülebilirliği demek. Çünkü biliyoruz ki; daha iyi bir hayat için, yerine koymadan tüketmek tek yol değil.

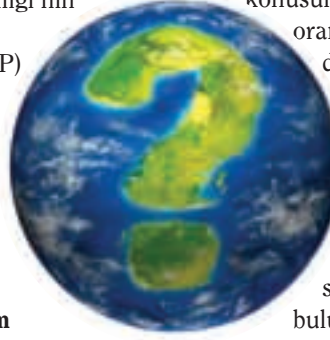

Yarış, Bu Kez "Karbon Nötr"

Yüksel İnşaat'ın katkılarıyla yoluna devam eden Yılmaz Sazak Uluslararası Atletizm Yarışmaları, 2 Haziran 2012 Cumartesi günü İstanbul, ENKA Spor Kulübü Sadı Güllücelik Spor Sitesi'nde gerçekleştirildi. 17 yıldır atletizme gönül vermiş yüzlerce genç sporcu ve atletizm severi biraraya getiren yarışmalar bu yıl karbon-nötr olarak gerçekleştirilerek Avrupa'da bir ilke de imza atıldı. Etkinlik sürecinde ortaya çıkan karbon salım miktarı "The Gold Standard" projesi olan Ankara, Mamak Katı Atık Alanı ve Geri Kazanım Tesisi Projesi'nden alınan karbon kredileriyle dengelendi. Yarışmalar kapsamında çevreye etkilerini nötrlemenin yanı sıra daha az zarar verebilmek de hedeflendi. Bu bakış açısıyla etkinlik kapsamındaki basılı materyallerde geri dönüşümlü ürünler tercih edildi.

İklim Değişiyor; Farkında mıyız?

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın koordinasyonunda BM Kalkınma Programı (UNDP) yürütücülüğünde Küresel Çevre Fonu'nun (GEF) katkısıyla devam eden **Türkiye'nin İklim Değişikliği İkinci Ulusal Bildirimi'nin Hazırlanması Projesi** kapsamında yapılan "**İklim Değişikliği Farkındalık Düzeyi Araştırması**" tamamlandı. İklim Değişikliği Farkındalık Düzeyi Araştırması'nın öne çıkan sonuçları şöyle: İklim değişikliği dendiğinde akla yüzde 39,5 oranında **mevsim değişikliği** geliyor. Bunu sırasıyla kuraklık/susuzluk ve hava şartlarının bozukluğu takip ediyor. Görüşülen kişilerin yüzde 12,9'unun iklim değişikliğiyle ilgili herhangi bir fikri yok. Eğitim düzeyi düştükçe fikri olmayanların oranı da artıyor. En çok üniversite mezunları iklim değişikliğini, ozon tabakasının delinmesi ve küresel ısınmayla ilişkilendiriyor. Araştırmaya göre; iklim değişikliğini küresel ısınmayla ilişkilendirenlerin oranı yüzde 6. İklim değişikliğinin sebepleri konusunda bilgi sahibi olanların oranı yüzde 12,5 iken, iklim değişikliğine uyum konusunda bilgi sahibi olanların oranı yüzde 11,1. İklim değişikliğiyle mücadele yolları

konusunda bilgi sahibi olanların oranı yüzde 10,7 iken, iklim değişikliğinin hayatımıza etkileri konusunda bilgi sahibi olanların oranı ise yüzde 10,5. Araştırma kapsamında görüşülen kişilerin yüzde 66'sı iklim değişikliği sorununu endişe verici buluyor. Araştırmaya katılanların yüzde 34,6'sı iklim değişikliğinin ciddi bir sorun olduğunu ve acilen önlem alınması gerektiğini düşünürken, yüzde 34,3'ü ise iklim değişikliğinin yaşandığına dair yeterince kanıt olduğunu ve bazı önlemlerin alınmasının faydalı olacağını düşünüyor. İklim değişikliğini endişe verici bulanların oranı yüzde 66 olmasına karşın, ürün satın alırken çevreye daha az zarar veren etiketlere dikkat edenlerin oranı sadece yüzde 32. Bu durum; iklim değişikliği konusunda ilginin yüksek olmasına karşın alınan önlemlerin düşük düzeyde olduğunu gösteriyor. Araştırmaya katılanların yüzde 34,1'i iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için ileride yaşam tarzını değiştirmek zorunda kalacağını, yüzde 22,9'u iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için yeni teknolojiler üretebileceğini düşünüyor.

Prysmian'dan Sürdürülebilirliğe Yatırım

Yüksek teknolojiye sahip ürünleri ve üretim kapasitesiyle, enerji ve telekomünikasyon kabloları sektörünün öncülerinden Türk Prysmian, sürdürülebilir ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmaya devam ediyor. Şirket, Mudanya'daki fabrikasında güneş panelleri kurarak Türkiye'de bu sistemi kullanan ilk kablo şirketi oldu. Türk Prysmian hayata geçirdiği 7,6 kW'lık güneş panelleriyle, yılda 10 bin kWh enerji üretmeyi ve

eşdeğer CO₂ salımının önüne geçerek ekolojik sisteme katkıda bulunmayı hedefliyor.

Enerjisi düşük ama havası hep yerinde.

Bosch Super DC Inverter klimalar,
bekleme konumundayken bile %80 enerji tasarrufu yapar.

Bosch Super DC Inverter klimalar, TÜV tarafından test edilmiş ve enerji değerleri onaylanmıştır. Yüksek enerji tasarruflu bu klimalar, 1 Watt standby teknolojisi sayesinde %80 daha az enerji harcar. Yani diğer klimalar bekleme konumunda 5 Watt harcarken, Bosch Super DC Inverter klimalar sadece 1 Watt elektrik tüketir. Bosch Super DC Inverter klimalar, hem havanızı hem enerjinizi yerine getirir. www.bosch-home.com/tr

BOSCH

Yaşam için teknoloji

Mavi Deniz, Özgür Caretta

İnci Akü sürdürülebilir turizm ve çevre hedefiyle hayata geçirdiği Mavi Deniz Özgür Caretta Projesi kapsamında Brilliant Turizm'e ait, enerjisini aküden alan elektrikli motorla çalışan, dolayısıyla sessiz ve egzoz gazı çıkarmadan çalışan 4 dört adet Caretta Bot'u Holiday Paradise Hotel'de düzenlenen törenle suya indirdi.

"İlk hedefimiz, sürdürülebilir turizm" diyen İnci Akü Yönetim Kurulu Üyesi ve CEO'su Göksel Paker, "Eşsiz doğası, benzersiz bir tarihsel zenginliğiyle öne çıkan ve 15 Çevre Koruma Bölgesi'nden biri olan Dalyan için harekete geçtik. Proje kapsamında bugüne kadar altı tekneyi dönüştürdük. Şimdi tüm dizel motorlu tekneleri Caretta Botlara çevirmeyi hedefliyoruz" şeklinde konuştu.

GSK'dan İlaç Gibi Rapor

Önde gelen ilaç firmalarından GlaxoSmithKline (GSK), 2011 Sosyal Sorumluluk Raporu'nu yayınladı. Raporda GSK'nın bu alanda koyduğu hedeflerde; sorumlu, açık ve etik standartlara uygun faaliyetleriyle sağladığı ilerlemeler yer aldı. Geçen sene dünyadaki en yoksul kesimlerin ilaç ve aşılarla erişimini desteklemek için 126 milyon sterlin değerinde ürün başılaşayan GSK, kendi tesislerinde sera etkisine neden olan gaz salımını yüzde 5,3, su tüketimini ise yüzde 6,9 oranında azaltmayı başardı.

"Yeşil Takım" dan Geridönüşüm Golü

Türkiye'nin lider teknoloji perakendecisi **Teknosa**, teknoloji ve çevre konusunda daha bilinçli nesiller yetiştirmek için çalışmalarına tam gaz devam ediyor. Teknosa bu kapsamda oldukça ilgi çekici etkinliklere de imza atıyor. Bunlardan biri de, Dünya Çevre Günü vesilesiyle 3 Haziran günü Nişantaşı ve Suadiye sokaklarına saldırdığı **nostaljik eskici arabaları** oldu. Teknosa bu arabalarla, tüketicilerin

ayağına giderek elektronik atıklarını topladı. Teknosa'nın sektör lideri olarak, çevre bilincinin geliştirilmesi için çalışmalarına devam ettiğini söyleyen Teknosa Operasyon Genel Müdür

Yardımcısı **Bülent Gürcan**, "*Teknosa, Yeşil Takım adını verdiği toplulukla Nişantaşı ve Suadiye sokak ve caddelerinde e-atıkların geridönüşümüne kazandırılması için adeta teknolojik temizlik yaptı*" dedi.

Güneş Ağacı'ndan Elektrik Üretimi

Fındıklı Rotary Kulübü'nün sağladığı maddi destekle Som Enerji tarafından üretilen güneş enerjisi paneline, Fındıklı İlköğretim Okulu öğrencileri ilginç bir ismi uygun gördüler: "Güneş Ağacı". **Fındıklı İlköğretim Okulu'nun** elektriğinin bir kısmının güneşten karşılanmasını sağlayan ve Mayıs ayında hayata geçirilen panel, deprem gibi acil durumlarda kesintisiz elektrik enerjisi sağlayacak, karbondioksit salımı azaltılmasına katkıda bulunarak, doğaya yılda üç yeni ağaç da kazandıracak. Her yıl 700 kws enerji üreten sistemden sağlanan elektrik ve doğaya salınan zararlı gazların ne kadar engellendiği kayıt altına alınacak. Panelin özel ekranı sayesinde bu bilgiler öğrenciler tarafından da anında öğrenilebilecek.

Aygaz, GRI'da Bir Adım Yukarı Çıktı

Aygaz, dünyanın önde gelen şirketlerinin sürdürülebilirlik raporlamalarında kullandığı **Küresel Raporlama Girişimi**

Standardı'na (GRI) göre hazırladığı, "2010-2011 Aygaz Sürdürülebilirlik Raporu" nun uygulama seviyesini C'den B'ye yükseltmek Türkiye'de B seviyesinde Sürdürülebilirlik Raporu yayımlayan ilk enerji şirketi oldu. Bu önemli faaliyetle ilgili açıklama yapan Aygaz Genel Müdürü Yağız Eyüboğlu, "*Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne bağlılığımız doğrultusunda üretim süreçlerimizin, hizmet ve ürünlerimizin çevresel ayak izini azaltıyor, insan haklarına saygılı bir yönetim anlayışıyla içinde bulunduğumuz topluma değer katıyoruz*" dedi.

suyu seven yapışkanlar

Islak ortamlarda bile yapışkan kalmayı başaran akıllı bir kimyasal olan acResin® ile ister kumsalda olun, ister havuzda ya da duşta... Artık yara bantlarınız suya teslim olmayacak! Çünkü BASF'de biz kimya yaratıyoruz.
www.basf.com.tr

 BASF
The Chemical Company

Orkinoslarda Radyoaktif Sızıntı İzi

ABD'de Kaliforniya açıklarında avlanan mavi yüzgeçli orkinoslarda, geçen yılki deprem ve tsunami ardından Fukuşima Nükleer Santrali'nde meydana gelen radyoaktif sızıntının izleri saptandı. Balığın, okyanusun diğer ucuna yönelmeden önce Japon sularında yüzerken radyoaktif kirlenmeden etkilenmiş olabileceği belirtiliyor. Bu durum, göçmen deniz canlılarının denizlerdeki kirlenmeyi uzaklara taşıyabileceğinin önemli bir kanıtı olarak değerlendiriliyor. New York Stony Brook Üniversitesi Deniz Bilimi Profesörü Nicholas Fisher konuyla ilgili, "Bu durum, binlerce mil uzakta bile olsa, dünyadaki çevresel değişikliklerin birbiriyle nasıl ilişkili olabildiği konusunda bize bir ders verdi" diyor.

Küçük Bahçıvanlar

Enerji tasarruflu ürünleri ve "Ne kadar ihtiyaç, o kadar tüketim" felsefesine dayanan ecoPlus yaklaşımıyla çevre duyarlılığı konusunda sektörünün öncü isimlerinden olan Siemens Ev Aletleri çevreci kimliğini güçlendiren projelerine bir yenisini daha ekledi. Siemens ve Şişli Belediyesi işbirliğiyle gerçekleştirilen "Küçük Bahçıvanlar" projesi, İstanbul'da yedi pilot okulda başladı. Proje kapsamında belirlenen her okuldan 10 gönüllü küçük bahçıvan, kendi okullarındaki 12 metrekaarelik alanda, bir eğitmen eşliğinde kendi bahçelerini kurdu. Çocuklar, kendilerine ayrılan bu alana meyve ağacı dikti, sebze, meyve ve mevsim çiçekleri yetiştirdi.

Temiz Türkiyem'in Temiz Belediyeleri: Bursa, İstanbul ve Sakarya

Tüm dünyada Çevre Günü olarak kutlanan 5 Haziran'da, Türkiye'nin en temiz kentleri, organize sanayi bölgeleri, sanayi tesisleri ve köyleri açıklandı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından düzenlenen **Temiz Türkiyem Yarışması**'nın ödül töreni İstanbul'da düzenlendi. Yarışmada **Bursa, İstanbul ve Sakarya Büyükşehir Belediyeleri en temiz belediye ödülünü paylaştı.**

Çevre konusunda toplumun bilinçlenmesini ve daha fazla sorumluluk almasını sağlamak amacıyla düzenlenen Temiz Türkiyem Yarışması'nda en temiz köy kategorisinde ise İzmir'in Urla ilçesine bağlı **Bademler Köyü Muhtarlığı** birinci oldu. İkinciliği Kahramanmaraş'ın **Hacıağalar Köyü** ve üçüncülüğe ise Kırklareli'nin **Armağan**

Köyü seçildi.

Türkiye'nin en temiz organize sanayi bölgesi kategorisinde ise, **Kocaeli Gebze Organize Sanayi Bölgesi ile Ankara 1. Organize Sanayi Bölgesi** birinciliği paylaştı. Bu kategoride Kocaeli TOSB Otomotiv Yan Sanayi İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ikinci, Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi ise üçüncü oldu. Türkiye'nin en temiz sanayi tesisi yarışmasında ise **Çimsa Çimento** birinci olurken ikinciliği **Tüpraş Kırıkkale Rafinerisi**, üçüncülüğü **Ford Otomotiv** kazandı.

Dereceye giren belediyelere, sanayi kuruluşlarına, organize sanayi bölgelerine ve köy muhtarlarına Çevre Berati'nin yanı sıra çöp toplama araçları, vidanjör, bilgisayar ve yazıcı gibi ödüller verildi.

Sıfır Zararla Fark Yarat!

Türkiye'de oluklu mukavva ambalaj sektörünün önemli isimlerinden **Mondi Tire Kutsan**'ın her sene düzenlediği "Fark Yaratma Günü"nü bu seneki teması son derece çevreciydi: "Sıfır Zarar&Sıfır Atık". Fark Yaratma Günü'nde güvenli sürüş eğitimi, iş güvenliği ve çevre bilgi yarışması, tehlikeleri belirleme oyunu, yüksekte çalışma eğitimi, kimyasal dökülmelere müdahale semineri, çevresel kirlilik önleme organizasyonları, enerji

izolasyonu ve ağır yük kaldırma tiyatrosu gibi farklı kategorilerde çeşitli etkinlikler düzenlendi.

Mondi Tire Kutsan CEO'su **Haluk Kaya**, "Mondi olarak hepimizin arzusu olan 'Sıfır Zarar' hedefine yönelik çalışmalarımız devam ediyor. Bu nedenle bu sene Sıfır Zarar, Çevreye Sıfır Kaçak amacımızı vurgulayarak tüm çalışanlarımızla bu hedefe odaklandığımızı göstermek istedik" şeklinde konuştu.

Duymuyor musunuz?

Türkiye'nin
enerji ritmi
artık değişti

Ücretsiz danışma hattı
0800 211 43 86

www.izocam.com.tr

İZOCAM
"Yalıtımın Türkiye'deki adı"

The Marmara Taksim'de "Yeşil Tasarruflar"

Sosyal sorumluluk esasıyla hareket eden ve çevreye karşı daha duyarlı uygulamalar çerçevesinde attığı adımlarla dikkat çeken The Marmara Taksim, mevcut enerji tüketiminden kâğıt sarfiyatına kadar birçok kalemde tasarruf sağladığını açıkladı. Çevre duyarlılığını sosyal sorumluluğu olarak gören kurum bu kapsamda 2011 senesinde yaptığı uygulamaları kamuoyuyla paylaştı. Buna göre; 2011 yılında kâğıt ve karton tüketiminden 38.400 kg tasarruf eden The Marmara Taksim bu tasarrufla 652 adet yetişkin ağacın korunmasını ve 484,24 metreküp karbondioksit gazının bertaraf edilmesini sağladı. Aynı yıl **4585 litre atık yemeklik yağı** biyodizel yakıt üretimine katkı olarak petrol ürünleri üretim kurumlarına iade eden The Marmara Taksim, su tüketim noktalarına yerleştirilen tasarruflu cihazları sayesinde toplam 20 bin metreküp su tasarrufu sağladı. Doğalgaz sisteminde kullandığı klima santrallerini de yenileyerek 200.000 metreküp gaz tasarrufu sağlayan kurum, bu uygulamayla 38.000 metreküp karbondioksit gazı salımını engelledi. Tüm çalışanlarının özel günlerinde onlar adına TEMA Vakfı aracılığıyla bugüne kadar 1300 fidan dikimi gerçekleştiren The Marmara, doğaya destek projelerini, sahip olduğu servis araçlarını kullanarak ve kullanmayı teşvik ederek de sürdürüyor.

HES Mücadelesinde Sevindirici Karar

Bianet'in haberine göre, Antalya'daki Alakır Vadisi'nde yapılması planlanan sekiz HES projesinden Alakır HES 2'ye verilen "ÇED gerekli değildir" kararını mahkeme iptal etti. Mahkeme heyeti bu kararını gerekçelendirirken, geçen aylarda sonuçlanan "Alakır Vadisi'nin sit alanı ilan edilmesi" yönündeki bir diğer mahkeme kararını da dikkate aldığını belirtti. Gerekçeli kararda, "Anılan alanda yapılacak bu nitelikteki bir projenin önemli çevresel etkilerinin olmadığı düşünülemeyecektir" dendi. İki yıldır yöre halkıyla birlikte vadideki tüm canlıların yaşam hakkı için mücadele eden **Alakır Nehri Kardeşliği**'nden **Tuğba Pınar Günal**, kararın yürütme organı olan Antalya

Valiliği tarafından derhal uygulamaya konmasını talep etti. Günal, "*Yaşamı ve geleceği korumak adına yürüttüğümüz mücadelenin hukuksal ayağında açtığımız davaların lehimizde sonuçlanmaya başlaması umut verici. Mücadelemiz devam edecek*" dedi.

Marmara'da Ağlar, Temiz Deniz için Atıldı

Plastikler ve çevreye zararları, en çok tartışılan konulardan biri... Çoğu zaman çevre düşmanı olarak görülen plastik

atıkların geridönüştürülebilir ve değerli bir malzeme olduğunu anlatmak isteyen plastik üreticileri ise, 5 Haziran Çevre Günü'nü karşılarken önemli bir projeye imza attı. **Türk Plastik Sanayicileri Araştırma, Geliştirme ve Eğitim Vakfı (PAGEV) önderliğinde başlatılan, "Mutlu Balıklar"** projesinin tanıtımı Büyükada'da yapıldı. Denizlerin balıkçılar tarafından atıklardan temizlenmesi ve geridönüşüme kazandırılması hedeflenen proje, **İstanbul'un ardından Türkiye çapında kirliliğin yaşandığı diğer denizlerde de devam edecek.** Av yasağıyla birlikte uygulamaya geçirilen proje kapsamında, balıkçıların özel bir ağ ile deniz yüzeyini metal, cam, plastik gibi çeşitli atıklardan temizlemesi, toplanan bu atıkların geridönüşümüyle tekrar ekonomiye kazandırılması ve av yasağı sırasında yapılacak bu çalışmalarla balıkçıların da ek gelir sahibi olması sağlanacak.

Farkındayız...

Doğaya saygılı ve yüksek sağlık standartlarını ön planda tutan teknolojilerle, sağlamlığı konforla birleştiren buluşlarla **"farkındalık yaratan"** ürünler geliştiriyoruz... Tasarımlarımızda doğadan ve tarihten ilham alarak Seramik Sağlık Gereçleri ve Armatür üretiyoruz... Ülkemize uluslararası ödüller getiren tasarımlara imza atıyoruz... Yüksek düzeyde su ve enerji tasarrufu sağlayan çevreci ürünleri günlük kullanıma sunmak için çalışıyoruz... Başarıya **"ilk'leri, yenilikleri, farklılıkları"** yaratarak ulaşmayı hedefliyoruz... Ve gelecekte daha yaşanabilir bir dünya için bugün atacağımız adımların ne kadar önemli olduğunun farkındayız!

Geçmişe bağlıyız, şimdiye saygılıyız ve geleceğe **"farklı"** bakıyoruz!

Cemdağ, Işık Kirliliğiyle Mücadelede

Aydınlatma sektörünün lider firmalarından Cemdağ bir ilke daha imzasını attı; çevre kirliliğine duyarlı ürünleriyle Darksy Assosiation'a katılan ilk Türk firması oldu. Günümüzde artan ışık kirliliğinin canlıları ve çevreyi büyük ölçüde etkilemeye başlaması ve bu yüzden artık gökyüzünün rahatlıkla görülememesinden yola çıkan Darksy, bu kirlilikten dolayı göç eden hayvanların öldüğünü, karanlıkta avlanan çoğu hayvanın avlanmadığını ve bu ışıkların insanlarda kanser hastalıklarını tetiklediğini vurguluyor.

Cemdağ'ın birliğe üye olmasıyla ilgili düşüncelerini paylaşan Cemdağ Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Sina Cem, "Dünyada artan ışık kirliliğinin yol açtığı zararlarla başa çıkmak için başlatılan büyük mücadeleye Cemdağ olarak kayıtsız kalamazdık. Bu sebeple Darksy Assosiation'a üye olduk ve ışık kirliliğine karşı mücadeleye bu vesileyle ortak olmak istedik" şeklinde konuştu.

Su Bedevilerinden Birleşmiş Milletler'e Mektup Var!

1950'lerde sayıları yarım milyonu bulurken 2003'te yalnızca 1600 kişi kalan ve Irak'ta Dicle kıyısında yaşayan bir halk olan su bedevileri **Hasankeyf'ten Birleşmiş Milletler Çevre Programı Direktörü Achim Steiner'e mektup gönderdi.**

Dicle Nehri'nin Hasankeyf ve su bedevilerinin ortak bağı olduğuna dikkat çekilen mektupta Ilisu Barajı'nın bu bağı koparacağı ve birçok hayatla birlikte dünyanın önemli kültür miraslarını da yok ederek büyük doğa felaketlerine neden olacağı belirtiliyor. Mektup, Ilisu Baraj Projesi'nin yeniden gözden geçirilmesini talep ediyor. Mektuptan bazı bölümleri, hiç müdahale etmeden EKOIQ okurlarıyla paylaşıyoruz:

"Bizler dünyanın en eşsiz bölgelerinden biri olan, uygarlığın beşiği kabul edilen, Mezopotamya'nın insanlarıyız. Bizler, Türkiye'de Hasankeyf'in ve Irak'ta sazlıkların insanlarıyız. Biz Dicle Nehri sayesinde birleştik ve bütünleştik. Dicle bizim ortak kökümüz, ortak yaşam çizgimiz ve ortak geleceğimiz. BM Çevre Programı (UNEP) Direktörü Sayın Achim Steiner'a sesleniyoruz; -Ilisu Barajı projesinin etkilerini ve özellikle Mezopotamya Sazlıkları'na olan etkilerini, tüm gerekli uluslararası

müdahaleleri gerçekleştirerek, ciddi bir şekilde değerlendirin,
-Türkiye Başbakanı Tayyip Erdoğan'dan Hasankeyf ve Mezopotamya sazlıklarını korumak için Ilisu Barajı'nı yeniden düşünmesini talep edin,
-Türkiye ve Irak hükümetlerini, uluslararası su yollarının yönetime uygun olmayan kullanımı kanununa ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne (Birleşmiş Milletler Su Yolu Sözleşmesi) göre davranmaya zorlayın,
-Rio +20 Konferansı'nı tüm dünya çapında büyük barajlara olan finansal ve siyasi desteğe karşı kampanya yapmak için kullanın.

MAKEL Ağaçlandırıyor

Elektrik malzemeleri alanında faaliyet gösteren MAKEL Şirketler Grubu, Sosyal Sorumluluk Projesi kapsamında, İstanbul'un önemli sahil beldelerinden biri olan Kumburgaz'da ağaçlandırma projesi başlatarak, "MAKEL Piknik Alanı" için ilk adımı attı. Türkiye'den aldığını yine ülke insanına kazandırmak ilkesinden yola çıkarak oluşturduğu çevre dostu projeleri kapsamında başlattığı ağaçlandırma çalışmasına, Makel yöneticileri, çalışanları ve projeye büyük destek veren Büyükşehir Belediye

Başkanı Hasan Akyüz de katıldı. Ağaç dikimi öncesinde bir konuşma yapan **Makel Genel Müdürü Hakan Öztürk**, "Küresel ısınmayı azaltabilmek, ülkemizde ciddi olarak yaşanan erozyon ve toprak kaybının önüne geçmek, gelecek kuşaklara daha yaşanır bir dünya bırakabilmek amacıyla oluşturduğumuz MAKEL Piknik Alanı ile doğaya katkıda bulunduğumuzu ümit ediyorum" şeklinde konuştu. Biz de bu anlamlı hareketin diğer firmalara da örnek olmasını diliyoruz.

“Soyaklıyız duyarlıyız.”

Yönetim kurulumuzdan mimarlarımıza, planlamacılarımızdan mühendislerimize, teknik ekiplerimizden idari ekiplerimize bütün şirketlerimizdeki bütün Soyaklılar, ‘insana duyarlı olmak, dünyanın geleceğine duyarlı olmaktır’ ilkesine tam bağlı olarak çalışırız.

Su tasarrufu konusunda örnek bir çalışma olan “Geleceğe Bir Damla Sakla” projemizle, gençleri çevreye duyarlı olmaya ve spora yönlendiren, “Bugün Aslında Yarındır” projemizle, holding binamızın yeşil dönüşümüyle, karbon ayak izi ölçümü konusundaki çalışmalarımızla gurur duyarız.

Soyaklıyız duyarlıyız.
Ne mutlu bize.

Yine Yeniden Nükleer

BBC Türkiye'nin haberine göre, **Japonya Başbakanı Yoşihiko Noda**, ülke ekonomisinin korunması için iki nükleer reaktörün yeniden çalıştırılması gerektiğini açıkladı. Japonya'nın batısındaki Ohi Nükleer Santralı'ndaki iki reaktörün güvenli çalışması için gerekli önlemlerin alındığını belirten Başbakan Noda, "Ucuz ve istikrarlı bir şekilde elektrik üretilmesi büyük önem taşıyor. Daha önce Japonya'nın elektriğinin yüzde 30'unu sağlayan tüm reaktörler durdurulur ya da hareketsiz bırakılırsa, Japon toplumu yaşayamaz" dedi. Bazı şirketlerin üretim faaliyetlerini Japonya dışına taşıyabileceğini, bunun sonucunda da önemli iş kollarının kaybedileceğini belirten Başbakan Yoşihiko Noda, "İnsanların geçim kaynaklarının korunması için, 3 ve 4 numaralı reaktörlerin yeniden çalıştırılmasına karar verdim" şeklinde konuştu. Geçen yılki deprem ve tsunami ardından yaşanan Fukuşima felaketinden sonra, Japonya'nın 50 reaktörü rutin bakım yapılabilmesi için kapatılmıştı. Fukuşima olayı ardından Japonların nükleer enerjiye güvenleri sarsılmış, toplumda nükleer güce karşı büyük bir muhalefet oluşmuştu. Ancak şimdi ülke, elektrik kesintileriyle geçecek bir yaza hazırlanıyor. Halk ise başbakanın bu kararına tepkili görünüyor. Noda'nın açıklamasının ardından, Tokyo'da düzenlenen protesto gösterilerinde "**Yeniden çalıştırmaya hayır!**" yazılı pankartlar açıldı.

Yılkı Atlarını Koruyalım

Barındırdığı canlılar açısından Akdeniz havzasının en önemli sulak alanlarından olan Gediz Deltası'nın ayrılmaz parçaları arasında atlar da yer alıyor.

Zira deltada yaşayan atlar, sulak alan bitkilerinin dağılımını kontrol ederek başka canlıların yuva yapması için korunaklı alanlar oluşturuyor. Özellikle bölgede yaşayan 80 civarında yılkı atı deltanın bu zenginliğinde önemli bir rol oynuyor. Bu atlar genelde, civarda yaşayan insanların eskiden buraya otlatma amaçlı ya da bakamadıkları için saldıkları hayvanlar ve onların devam eden nesilleri. Atlar otlayarak çok yıllık bitkilerin gelişmesini engelliyor, bu durum da yıllık bitki türlerinin gelişmesine büyük katkı sağlayarak

çeşitliliğin artmasına neden oluyor. Bazı araştırmalar, otlatmanın engellenmesi halinde bitki türlerinin yaklaşık yüzde 50 oranında azalmasına, tek ve iki yıllık türlerin yok

olmasına yol açtığını ortaya koyuyor. O nedenle, sayıları 80'i geçmeyen atların varlığının korunması bölge için hayati önem taşıyor.

Yılkı atlarının Gediz Deltası için büyük bir değer olduğunu belirten **Doğa Derneği Genel Müdürü Engin Yılmaz** da yaptığı açıklamada, "*Gediz Deltası, içinde yaşayan insanı, kuşu, atları ve barındırdığı farklı habitatlarla benzersiz bir alan. Bizim bu alanı bugünkü değerleriyle geleceğe bırakma sorumluluğumuz var. Atlar da buna dahil*" şeklinde konuştu.

Sürdürülebilirliği Sadece Kâğıt Üstünde Değil

Sürdürülebilirlik günümüzün en popüler kelimelerinden biri malumunuz. Her etkinliğin başına "eko" eklemek, her faaliyeti sürdürülebilirlikle ilişkilendirmek

vazgeçilmez şirket politikalarından biri. Bu ifadelerin ciddiyetinin farkında olup, işi ciddiyetle ele alan kurumlar da var kuşkusuz. Dünyanın en büyük kâğıt tedarikçisi Fransız Altavia Group bünyesinde faaliyetlerini sürdüren **Altavia Türkiye de bunlardan biri.** Zira Altavia çevresel duyarlılığı "kâğıt" üstünde bırakmadı, başlattığı "**Eco Publishing**", **Türkçe anlamıyla Ekolojik Basım Yayın** politikasıyla, basılı iletişimin çevresel etkilerini

LA MARQUE DE FABRIQUE RESPONSABLE D'ALTAVIA

azaltacak bir yatırıma imza attı. Altavia Türkiye'de yaratıcı içerik üretimi, tasarım, baskı çözümleri, kâğıt tedariki ve lojistiği tek bir çatı altında buluşturan Altavia

Group dünya çapında 2000'in üzerinde tedarikçisinden aldığı 500 bin ton kâğıt kullanarak ürettiği 48 milyon çeşit iş ve 7 milyar farklı dokümanda Eco Publishing kriterlerini uygulamayı başardı. Şirket Eco Publishing politikasıyla çevresel ayakizini minimuma indirmek için tüm üretim ve dağıtım süreçlerinde belirli kuralları uyguluyor ve ekolojik sürdürülebilirliği garanti altına alma yolunda önemli adımlar atmaya devam ediyor.

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

ORGANİK PİRİNÇLİ BEBEK GOFRETİ PİRİNÇLİ ELMALI BEBEK GOFRETİ

- ✓ *Gluten içermez*
- ✓ *Organik hammaddelerden üretilmiştir*
- ✓ *Şeker ilavesi yoktur*
- ✓ *Tam tahıllı pirinç tanecikleri içerir*
- ✓ *Lezzetli bir atıştırma*

Yeni

8. aydan
itibaren

"Hepimiz için, sağlıklı ve sıhhatli bir çevre önemli bir değerdir. Bu değer çocukların doğal gelişimi söz konusu ise daha da önem kazanır. Gelecek nesil adına verilebilecek en iyi hediye, sahip olduğumuz doğayı geleceğe taşımak için elimizden geleni yapmaktır."

Claus Hipp

Meraka Mahal Yok, Şarj da Yolda!

Son zamanların en hararetli tartışma konularından biri olan küresel ısınma, iklim değişikliği ve çevresel felaketler gözleri fosil yakıtlara, zihinleri ise bu yakıtlar yerine kullanılabilir alternatif enerji kaynaklarına yöneltti. Sonuçta pek çok sektörde çevreye verilen zararı minimize edecek çözümler bulunmaya başladı. Otomotiv sektörü de bu arayıştan geri durmadı ve egzoz dumanına son vererek doğayı korumanın yanı sıra yakıt masrafını azaltan elektrikli araçlar geri döndü! Şimdiye akılları meşgul eden birkaç soru var: "Biz bu aracı nasıl şarj edeceğiz? Ya yolda kalırsak?" Aracı üreten yaratıcı insan zihni gerisini getirmeye de yetti. **Eroğlu Gayrimenkul İstanbul Lounge**, İstanbul Lounge-2, Kağıthane Ofishane, Platform Merter ve Bursa Harmony Towers projelerinde önemi gün geçtikçe artan elektrikli araçlar için şarj üniteleri kuruyor. Farklı markalar için uygun olan bu şarj üniteleri, elektrikli araçların yanı sıra hibrid araçlar için de kullanılabilir. Velhasıl, elektrikli araç almak isteyip, "Ama onun şarjı sorunlu canım" diye düşünen çevre gönüllüleri; meraka mahal yok, arabasının enerjisini sağlayacak olan şarj aletleri de yolda, geliyor!

Bisikletimi Seviyorum!

Kadıköy Belediyesi Dünya Çevre Günü'nü 4-5 Haziran tarihlerinde gerçekleştirdiği bir dizi etkinlikle kutladı. Etkinliklerin ilk ayağı 4 Haziran'da 09:00-13:00 saatleri arasında Kadıköy Yoğurtçu Parkı'nda düzenlendi. "**Bisikletimi Seviyorum, Temiz Ulaşım Kullanıyorum**" başlıklı etkinlikte ilk önce Kadıköy çevre okullarından öğretim görevlileri ve Türk Kalp Vakfı'ndan yetkililer çocuklarla kısa söyleşiler gerçekleştirdiler. Sohbetlerin teması, bisikletin hem çevre hem de kalp sağlığı için olmazsa olmaz ulaşım ve egzersiz araçlarından biri olduğuydu. Sohbetlerin akabinde çocukların ve hatta çevredeki yetişkinlerin de ilgisini fazlasıyla celbeden bisiklet gösterileri başladı. **Delta Bisiklet**'in katkılarıyla düzenlenen gösterilerden önce yine çocuklara bisikletin önemi ve sağlığa yararlarıyla ilgili bilgilendirmeler yapıldı. Etkinlikler 5 Haziran'da Caddebostan Kültür Merkezi'nde "Tiyatro Gösterimi ve Atık Bilgilendirme" etkinliğiyle devam

etti. Bu kapsamda miniklere solucanlarla kompost üretimi gibi işlevsel bilgiler de verildi. Bu arada Kadıköy'de bisiklet yolları yapılacağını da müjdeleyen Kadıköy Belediyesi'ne, gençleri bisiklet gibi çevre ve sağlık dostu bir vasıtaya yönlendirdikleri için teşekkür ediyor, tüm etkinliklerinde destekçileri olacağımızı belirtmeyi kendimize bir borç biliyoruz. Yaşasın pedal kardeşliği!

Siz Hiç Denizyıldızı Gördünüz mü?

Marmara Denizi barındırdığı fauna ve flora çeşitliliği açısından yerküredeki birçok denizden daha ayrıcalıklı bir özellik taşıyor.

Fakat metropolleşme sürecinden kaynaklanan kirlilik nedeniyle Marmara Denizi'ni besleyen İstanbul Boğazı'nın da nefes alması iyiden iyiye zorlaştı. Öyle ki, sadece Çanakkale Boğazı'yla beslenen Marmara Denizi'nin geri dönülmez bir yola girdiği düşünülüyor. Bir zamanlar büyük balığın küçük balığı kovalamasıyla oluşan mükemmel besin zincirinin tüm halkaları teker teker koptu ve denizin dengeleri altüst oldu. Uskumru sürüleri kayboldu; onları takip eden torik ve lüferler azaldı. **Adalar Müzesi**,

Marmara Denizi'nde hâlâ farklı canlıların yaşamlarını sürdürdüğünü göstermek ve bu doğal hayatın özenle korunması gerektiği bilincini yaygınlaştırmak için 17 Haziran'da deniz yaşamını

anlatan sergisini ziyarete açtı. Sualtı fotoğrafçısı ve dalış eğitmeni Ateş Evirgen ile dalgıç Serço Ekşiyan'ın küratörlüğünü üstlendiği, Ekim ayı sonuna kadar açık olacak olan sergi, Adalar'ın çevresinde yapılan dalışlarda çekilen fotoğraf ve videolardan oluşuyor. Üstelik sergi kapsamında çocuk atölyeleri de mevcut. Bu kapsamda minik çevre dostlarına sorulacak sorulardan bazıları şöyle: "Köpekbalgından korkulur mu? Denizanası ne renk? Sen hiç denizyıldızı gördün mü?"

Bizim Sorumluluğumuz

İlkelerimiz, Çevremiz,
İnsanımız, Geleceğimiz

Akçansa, sürdürülebilir geleceğe ışık tutuyor...

Geçtiğimiz yıl, çimento sektöründe bir ilke imza atarak, Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ilkelerine uygun olarak B seviyesinde hazırlanan ve bu seviyede onaylanan ilk Sürdürülebilirlik Raporu'nu yayımlayan Akçansa, 2010-2011 faaliyetlerinin yer aldığı ikinci Sürdürülebilirlik Raporu'nu da yayımladı.

Akçansa, kurumsal sorumlulukları doğrultusunda, çevreye, insana ve geleceğe yönelik gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerini şeffaf bir şekilde bu rapor ile paylaşıyor.

Marmara'da Hayat Var Ama Şimdilik!

Dalgıç ve Küratör Serço Ekşiyan ile dalgıç ve fotoğrafçı Ateş Evirgen'e ait serginin başlığı bu. Adalar Müzesi'nin Heybeliada'daki iskele meydanında ev sahipliği yaptığı sergi için 80'e yakını yok olmak üzere olan balık ve bitki türünün her birinin izini günlerce sürdürdüler. Adalar Vakfı tarafından da desteklenen bu yoğun emeğin perde arkasını ve Marmara'daki "hayat"ı Serço Ekşiyan, Ateş Evirgen ve Adalar Vakfı Başkanı Halim Bulutoğlu'yla konuştuk Marmara'da Hayat Var. Ama Şimdilik! Sergi 31 Ekim'e kadar açık kalacak...

 Balkan TALU

 Volkan MERT

Adalar Müzesi, 17 Haziran 2012 günü, “Marmara’da Hayat Var; Şimdilik” başlıklı bir sergiye ev sahipliği yapmaya başladı. Açılış töreni aynı gün Heybeliada İskele Meydanı’nda, saat 16:00’da yapılan sergiye, bir saat önce gidiyoruz. Sergi küratörü **Serço Ekşiyan**, küratör ve sualtı fotoğrafçısı **Ateş Evirgen** ve Adalar Vakfı Başkanı **Halim Bulutoğlu**’yla bulduğumuzda bizlere, piknikçilerin çıkardığı sanılan yangını söndürmeye çalışan uçakların gürültüsü eşlik ediyor. Sergisinin tanıtım yazısında Ateş Evirgen şunları söylüyor: “Marmara bir ‘ara deniz’ olarak, yerküre üzerinde benzeri birçok denize göre oldukça ufak fakat barındırdığı fauna ve flora çeşitliliği açısından da eşi, benzeri olmayan bir denizdir. Daha doğrusu öyledi”. Çay bahçesindeki sohbete başladığımızda Evirgen şöyle devam ediyor sözlerine: *“Bu sergiyi otuz, kırk yıl önce yapsaydık bu sergi çok daha zengin bir sergi olacaktı. Şimdi ancak bu kadar canlı çeşidi fotoğraflayabildik”*.

“İstanbul Bu Değil”

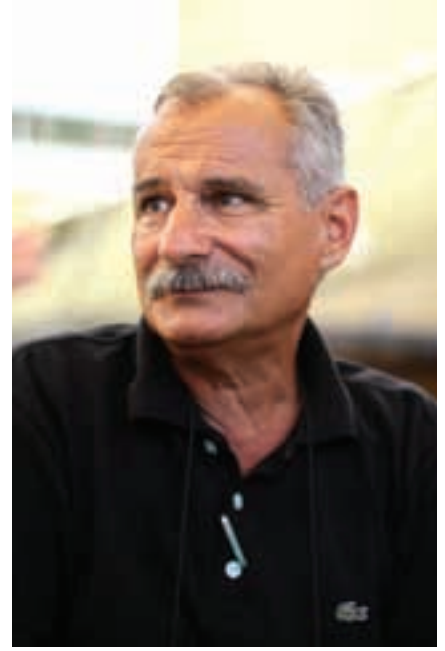
Sergi, 80 renkli denizaltı fotoğrafının yanı sıra, deniz kirliliğini gösteren, uzmanlar, Adalılar ve balıkçılarla yapılan görüşmelerle gerçekleştirilmiş videolardan oluşuyor. Gerçekten de sergi için görüntülenebilen canlı çeşitliliği çok sınırlı. İki tane istakoz görüntüleyebilmek için iki gün dalmak zorunda kalınan bir mesaiden söz ediyoruz burada. Serço Ekşiyan şöyle özetliyor durumu: “Ben 1974’ten beri burarlarda dalış yapıyorum. Bugünkü teknolojik imkanlar o gün olsaydı ve biz gene Ateş’le dalış yapıyor olsaydık neler neler çekerdik. Üstelik çok daha çabuk biterdi. 10 dalışta bütün fotoğrafları toplarlardı. Şimdi o kenarda şu var, bu köşede bu var diye defalarca dalmak zorunda kaldık. Burada fotoğraflayabildi-

“Marmara Yaşıyor, Şimdilik” sergisinin mimarları Ateş Evirgen, Serço Ekşiyan ve Halim Bulutoğlu, Marmara’nın hala bir şansı olduğunu ama geç kalmamak için hızlı davranmak gerektiğini vurguluyor.

ğimiz canlılar öyle, kafanızı suya soktuğunuzda görebileceğiniz hayvanlar, bitkiler değil. Diyelim Nişantaşı’nda güzel bir cadde resmi çekersiniz, dersiniz ki ‘İşte İstanbul’ ama aslında İstanbul bu değil. Üzgünüm ama mal bu”.

Marmara’da uskumru sürülerinin kaybolduğunu, torik ve lüferin azaldığını uzun zamandır biliyoruz. Karagözü, kofanayı bizim nesil biliyor mu epey bir şüpheli. Serço Ekşiyan ise şunu diyor: “Ben yok olandan öte tahrip edilenlerle ilgileniyorum. Bizim tek tük kenarda köşede çektiğimiz mercan çeşitleri daha önce tarlalar halindedi ve bunun en büyük sebebi gırgır tekneleri.” Bilmeyenler için gırgır teknelerinde

sistem şöyle çalışıyor: Gırgır ağları atıldığında balıkları kuşatabilmek için yaklaşık 1500 metrelik bir daire oluşturuluyor. Bu mekanizmanın derinliği, balıkçıların bastırmasıyla, 80-120 metreye kadar çıkartılmış durumda. Ekşiyan’ın da vurguladığı gibi trol illegal ama ondan hiç aşağı kalır yanı olmayan gırgır tekneleri

legal. Yaklaşık 50 metrelik sığ yüzeylerde söz konusu ağ sistemleri yüzeye dokunduğu, oturduğu için canlıların yaşadığı habitatları tahrip ediyor.

Serço Ekşiyan bu durumu “Balıkların, mercanların köyleri, kasabaları yok ediliyor” cümlesiyle açıklıyor ve devam ediyor. “Bizim fotoğraflarını çektiğimiz ağlar 30 metrekarelik bir alanı kapsıyor. O ne ki; ben deniz dibinden 800 ve hatta 1500 metrekarelik yekpare parça ağ temizlediğimi biliyorum”.

Ağlar çekildikten sonra dipte ağ parçalarının dışında çapa ve kurşun kalıntıları da bulunabiliyor. Bu faciaya çözüm bulabilmek için ya tekne boylarının küçültülmesi ya da dibe indirilen ağ boylarının 30 metreye kadar azaltılması gerekiyor.

Denizden Karaya Bir İmdat Çılgılığı

Büyük bir ihtimalle bu yüzden Halim Bulutoğlu da “Bu sergi denizden karaya bir imdat çılgılığı. Bu sergi için çekilenler Marmara Denizi’nde son görülen canlılar ve böyle devam edilirse beş sene sonra, on sene sonra bunlar da kalmayacak diyoruz. Serginin adı da bu yüzden ‘Marmara’da Hayat Var Şimdilik’. Bu yok oluşun önüne geçilebilmesi için ise Bostancı, Kartal ve Adalar bölgesini kapsayan 20-30 metre derinlikteki yumurtlama bölgesinde endüstriyel balıkçılığın yasaklanması gerekli” diyor. Bu arada Halim Bulutoğlu’ndan bir hatırlatma daha: Adalar Belediyesi de dahil olmak üzere birçok belediye deniz deşarjını bir ön arıtma sistemiyle Marmara Denizi’ne veriyor. Bu belediyelerin bir an önce tam arıtma sistemine geçmeleri gerekiyor, ilgililere duyurulur. Şu anda Marmara Denizi’nde 30-50 metrelik derinliğe geldiğinde oksijen yoksunluğundan ötürü denizaltı yaşamı neredeyse yokolmuş durumda.

Ateş Evirgen, Güney Kutbu da dahil

Kırmızı Gorgon / Paramuricea clavata, Taşanadasi, 35 metre derinlikte

Ateş Evirgen Kimdir?

1956 yılında Ankara doğan Evirgen, 1979 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi’nden mezun olmuş. Temmuz 1977’de Caddebostan Balıkadamlar Kulübünde kursiyer olarak aletli dalışa, 1982 yılında ise sualtı fotoğrafçılığına başlamış. 1993 yılında PADI O/W Scuba Instructor sertifikasını alarak dalış eğitmenliğine geçen Evirgen, 1996’da Sualtı Dünyası / Marine Photo dergisini hayata geçirmiş. Sualtı fotoğrafı çekmek için Türkiye denizleri dışında Güney Afrika, Mozambik, Galapagos, Kosta Rika, Güney Kutbu, Antarktika, Maldivler, Endonezya, Kızıldeniz ve Mikronezya gibi dünyanın birçok önemli sualtı bölgesinde dalışlar yapmış. 2007 yılında “Fotoğraflarla Türkiye Deniz Balıkları” isimli bir kitap yayımlayan Ateş Evirgen, 1992 yılında İstanbul’da; 1993 yılında da Bursa’da “Kişisel Sualtı Fotoğrafları Sergisi” açmış.

Sualtı fotoğrafçısı Ateş Evirgen, sergide fotoğrafları bulunan deniz canlılarının birçoğunun yokolma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunun ve belki bir sonraki dalışta göremeyeceklerinin altını çiziyor.

Serço Ekşiyen Kimdir?

1954 yılında İstanbul'da doğan Serço Ekşiyen'in sualtına olan ilgisi çok küçük yaşlarda başlamış. Çocukluğunu Ada sahillerinde dalış ile geçiren Ekşiyen, ilerleyen yıllarda **Mikenos** ve **Bodrum**'da dalış turizmi ve eğitmenlik gibi farklı sualtı işleri yapmış. Yıllar içinde sualtında oluşan olumsuzlukları videoya kaydetmeye başlamış. Çektiği filmleri akademisyenlerle ve çevre örgütleriyle paylaşmış. Çeşitli akademik araştırmalara belge ve rehberlik desteği vermiş. Bıkmadan usanmadan denizlerin kirlenmesini anlatan Ekşiyen Adalar Müzesi'nin kuruluş çalışmalarına da destek olmuş. Marmara Denizi'nin kirlenmesi ve **kay-kay (müsilaj)** konusunda çektiği filmi müzede gösteriliyor.

olmak üzere dünyanın çeşitli noktalarında dalış yapmış. Bu yüzden örneğin normalde yoğun olarak **Endonezya**'da rastlandığı deniztavşanlarının Büyükada açıklarında da görülebildiğini, Kuzey Atlantik açıklarında yaşayan bazı denizyıldızı çeşitlerinin **Tavşanadası**'nda da bulunduğunu ısrarla vurguluyor.

Peki, bizim sorunumuz ne? Serço Ekşiyen dayanamıyor, "Şimdi konuşacağım, 301'lik olacağım ama boşverin" diyor ve devam ediyor: "Biz balıkları üçe ayırmışız, ak balık, kara balık, yassı balık. İç Anadolu'daki derelerde böyledir bu. 50 tane Bozburun, 50 tane Karaburun var Türkiye'de. Hâlbuki Latince'de her birinin ayrı bir adı var". Bu sefer de ben dayanamıyorum, "*Vulpes vulpe kurdistanica*'yı kızıl tilki, *Ovias armenica*'yı yaban koyunu yapmamız gibi mi?" diyorum. Masada bir kahkaha tufanı kopuyor. Uçak gürültüleri arasında sohbetimiz bitiyor. Biz de son sözü Serço Ekşiyen'a veriyoruz:

"Biz bu denizin ekmeğini, balığını yedik, ona borcumuz var. Bu yüzden başka işim yok; bir taş buradan buraya nasıl oynadı onun peşindeyim. CSI uzmanı gibi düşünür şimdi". ○

Köpekbalığı / Oxyonuts centrina, Tavşanadası, 42 metre derinlikte

Anemon / Sagartia elegans, Büyükada, 25 metre derinlikte

Rio+20 Kurumsal Sürdürülebilirlik Forumu'ndan İzlenimler

Yazılarıyla sık sık EKOIQ dergisine katkı sağlayan dostumuz Aykan Gülten bu sefer Rio'dan bildiriyor. Zirve öncesi Global Compact'ın düzenlediği Kurumsal Sürdürülebilirlik Forumu'nda, Coca-Cola İçecek'in "Türkiye'den En İyi Uygulamalar" arasına giren "İnovasyon Yarışması"nı tanıtmak üzere giden Gülten, Forum ve genel gelişmeler konusundaki izlenimlerini bizlerle paylaştı.

  Aykan GÜLTEN

RIO+20
United Nations
Conference on
Sustainable
Development

Rio+20 Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'ndan önce Rio'da **Global Compact**'ın düzenlediği Kurumsal Sürdürülebilirlik Forumu'na katılmak üzere Türkiye'den özel sektör temsilcileri olarak Rio'ya geliyoruz. Forum'un teması "**İstedığımız Gelecek İçin İnovasyon ve İşbirliği**".

Global Compact Türkiye Ağı'nın düzenlediği panelde Kalkınma Bakanlığının seçtiği en iyi uygulamalardan biri olan Coca-Cola İçecek'in **İnovasyon Yarışması** projesini anlatacağım. Benimle birlikte **Anadolu**

Efes, Ford Otosan, İÇDAŞ ve TÜSİAD temsilcileri de var.

Yola çıkmadan önce Konferans ve Forum'un neyi başarabileceğine dair soru işaretleri var hem çevremde hem bende. Yine de pozitif bakmak istiyorum. Twitter'da konferans ile ilgili yazılanlara göz atıyorum. Greenpeace'ten **Kaisa Kosonen**'in blogunu görüyorum. Başlığı içeriğini anlatıyor: **Greenwash+20**.

Kosonen'in yazdığı gibi hükümetlerin gerekli kararları alamayacağı, şirketlerin yapamadıklarından çok yaptıklarını 100'le çarpıp anlatacakları, bol masraflı, bol karbon emis-

UNEP'ten (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) Achim Steiner sürdürülebilir kalkınmanın ne tamamen pazar mekanizmasına bırakılabileceğini, ne de pazarı tamamen dışlayarak hükümetlerin inisiyatifine verilebileceğini söylüyor.

yonlu ama sonuçsuz bir toplantı mı olacak? Daha olumlu bakmak istiyorum. Bütün bu Greenwash bakiş açısına rağmen şirketlerin yavaş da olsa yaşadığı değişimleri, samimi sürdürülebilirlik adımlarını gözden kaçırmamalıyız diye düşünüyorum. Daha da önemlisi özel sektörü çevresel sürdürülebilirliğin kendi varlıklarını devam ettirebilmeleri için gerekli olduğuna ikna etmeden gerçek bir değişimi mümkün kılabilir miyiz?

Nitekim üç gün boyunca 100'den fazla panelin en popüler olanlarından birinde (**Yeşil Ekonomi için Ekonomik Gerekseler**) UNEP'ten (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) **Achim Steiner** sürdürülebilir kalkınmanın ne tamamen pazar mekanizmasına bırakılabileceğini, ne de pazarı tamamen dışlayarak hükümetlerin inisiyatifine verilebileceğini söylüyor. Fakat aynı zamanda 2 derecelik maksimum küresel ısınma hedefi için de geç kalındığını

ve katastrofik değişikliklere hazır olunması gerektiğini ekliyor. O halde bazı adımların yeterince etkili ya da hızlı atılmadığı da kesin.

O zaman değişmesi gereken ne? Sanırım kimsede sihirli değnek yok. Yüzlerce sunuma, onlarca iyi proje örneğine ve ortak girişime rağmen bu değnek kimsede yok. Bol bol duyduğumuz kelime "**Kamu-Özel Sektör Ortaklıkları**" (PPP). Bir de sürdürülebilirlik stratejilerinin finansal raporların içinde yer almasını öngören "**entegre raporlama**". Sihirli değnekler bunlar olabilir mi?

“Ütopuyla Patinaj Yapmalıyım”

Bu arada hükümetler düzeyinde yürütülen görüşmelerden ortak ve kararlı bir deklarasyon için hayal kırıklığı yaratan haberler gelmeye devam ediyor. Twitter'da bol bol alaycı yorumlar yapılıyor. **Simon Zadek**'in tam da zirve öncesinde yazdığı fikirler çokça tartışılıyor.

“Rio Konferansı'nda çokça vurgulandı gibi global ortak bir irade ve somut bir aksiyon planı yerine ülke ve ya bölge bazında kendi çıkarlarına uygun olarak bir irade ve aksiyon geliştirmeleri en hayırlısıdır” diyor Zadek.

Tüm ortak global eylem çağrılarına rağmen, sürdürülebilir bir geleceğin nasıl kurulacağına dair bir konsensüsün olmadığını söyleyen Zadek, *“Şu anda uzak gözüken ütopyik bir global işbirliği fikri ile patinaj yapmak yerine, politik liderler bugünün getirdiği fırsatlara odaklanmalı”* diyor. Örnek olarak da Avrupa'nın karbon ticaretini Avrupalı olmayan havayolu şirketlerine yaygınlaştırmaya çalışmasını ve Çin'in temiz enerji şirketlerine verdiği cömert sübvansiyonları gösteriyor. Ülkelerin özellikle enerji alanında kendi çıkarları için aldığı önlemlerin şu an için sağlanamayan global anlaşmadan sürdürülebilirliğe daha çok katkı

yaptığını söylüyor. Fikirlerine katılmayabilirsiniz fakat Zadek'in iyi bir tartışma başlattığı bir gerçek. Özellikle Türkiye'nin enerji bağımlılığını azaltmak için sürdürülebilir enerji kaynaklarına yapacağı ulusal bir yatırımın sürdürülebilirlik performansını nasıl olumlu etkileyeceğini düşünün.

Toplantılar sırasında ilgimi çeken seanslardan biri de **"Piramidin Altı İçin Fırsatlar"**. *Yol Ayrımındaki Kapitalizm* kitabının yazarı **Stuart Hart** bu fikrin gelişimine en çok katkı yapanlardan biri olarak burada. Hart yaptığı değerlendirmede 10 yıl önce ortaya koyulan "Piramidin Altı İçin Fırsatlar" fikrinin hâlâ geçerli olduğunu, hem sosyal piramidin en altındaki insanların hayatını iyileştirecek hem de şirketlerin kâr edebilecekleri bir iş modeli yaratılabileceğini söylüyor fakat ekliyor: *"Şu ana kadar bu pazara uygun ürünlerin geliştirilmesinde birkaç pilot proje dışında başarılı olunamadı. Bu fikir fakir insanlar için kalitesiz ürün demek değil. Onların ihtiyaçlarını çok iyi anlamak ve çözüm getirmek zorundayız. Bu sayede kapitalizmin pastası da büyüyebilir."*

İMKB'den Sevindirici Haber

İkinci günün öğleden sonrasında, **Dr. Yılmaz Argüden**'in moderatörlüğünü yaptığı ve Türkiye'den özel sektör temsilcilerinin sunum yaptığı oturuma geliyor sıra. Elbette Türkiye'den katılan delegasyon salonunda ağırlıkta fakat başka dinleyicilerimiz de var. Ben **Coca-Cola İçecek**'in, en iyi uygulamalardan biri seçilen **İnovasyon Yarışması** projesini anlatıyorum. Diğer özel sektör katılımcılarının yanı sıra Avrupa Parlamentosu üyesi **Richard Howitt** de konuşmacı. Güzel bir panel oluyor. Panelin sonunda **Bornova Belediye Başkanı Prof. Dr. Kamil Okyay Sındır** konuşulanları özetliyor. Kendisi sıradışı ve

"Konferans'ın kapanış toplantısının bir başka çıkarımı da önümüzdeki senelerde detayları belirlenecek olan Sürdürülebilir Gelişme Hedefleri'ne özel sektörün verdiği destek. Elbette bu desteğin seviyesini ve burada temsil edilen şirketlerin dışında ne kadar yayılacağını zamanla göreceğiz"

benzerlerinin artmasını dilediğimiz politikacılardan.

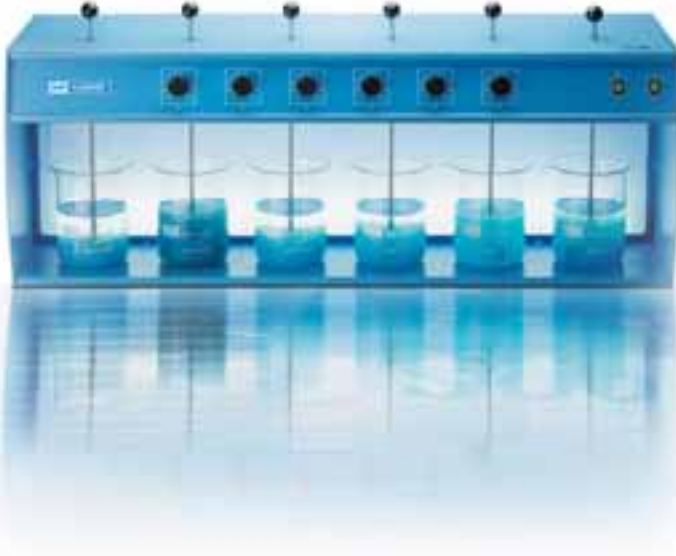
Üçüncü günün sonunda Konferans'ın kapanış toplantısı yapılıyor. O gün aldığımız iki güzel haber konferansın başındaki şüphelerimizi biraz olsun azaltıyor ve küçük de olsa bir umut ışığı yakıyor. **İstanbul Menkul Kıymetler Borsası**, Johannesburg, Mısır, NASDAQ borsaları ile birlikte bir anlaşmaya imza atıyor ve şirketlerle, yatırımcılarla ve kanun koyucularla işbirliği içinde sürdürülebilirlik, sosyal performans ve yönetim alanlarında şeffaflığı artırmak için çalışacağını taahhüdünü veriyor.

Bir diğer gelişme ise global 45 şirketin CEO'sunun biraraya gelerek hükümetlere su kaynaklarına adil bir ücretlendirme yapılması konusunda yaptığı çağrı. Birçok ülkede endüstriyel su kullanımını için ücret ödenmediği düşünülürse, bu uygulamanın, kaynakları verimli kullan-

mak konusunda destekleyici olacağı düşünülüyor. Elbette burada şirketlerin su kaynakları konusundaki belirsizliği ortadan kaldırmak istemesi gibi bir çıkar da mevcut. Fakat uzun zamandan beri "Tükettiğimiz doğal kaynakların bedelini ödemiyo-ruz" diye şikâyet etmiyor muyduk? Kapanış toplantısının bir başka çıkarımı da önümüzdeki senelerde detayları belirlenecek olan **Sürdürülebilir Gelişme Hedefleri**'ne özel sektörün verdiği destek. Elbette bu desteğin seviyesini ve burada temsil edilen şirketlerin dışında ne kadar yayılacağını zamanla göreceğiz.

Bir Forum daha sona ererken kulağlarımız hala Birleşmiş Milletler Konferansı'nda ve oradan çıkacak sonuç bildirgesinde. Biraz umutlu, biraz endişeliyiz. Ufak ufak adımlar atıyoruz ve bu adımların bizi ne kadar ileriye götüreceğini düşünüyoruz... ○

Arıtma tesislerinde kullanılan Polielektrolitler bizim işimizdir!

- SNF, üretmiş olduğu performans kimyasallarında kalitesiyle Dünyada ve Ülkemizde lider firmadır.
- SNF, Türkiye'deki kuruluşu sayesinde üreticiden tüketiciye satış yaparak polielektrolit kullanıcılarına fiyat avantajı sağlamaktadır.
- SNF, Bilgi birikimi, Teknik Hizmeti ve Yüksek stok hacmi ile fark yaratmıştır.

Bu nedenlerle,

Polielektrolitte düşük işlem maliyeti (Low Treatment Cost) ve yüksek performans arayanların tercihi hep SNF olmuştur.

SNF Polielektrolitte güvencenizdir

SNF FLOERGER®

SNF Floerger Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi
AYKOSAN Küçük Sanayi Sitesi
Ziya Gökalp Mah. Bedrettin Dahan Bulvarı
2. Kısım 5. Ada C Blok
İkitelli - İstanbul - TÜRKİYE

Tel : (0 212) 549 96 40

Faks : (0 212) 549 96 41

web : www.snfturk.com

e mail: info@snfturk.com

Cem Tarık Yüksel: “Markalar, Tüm Değer Zincirinden Sorumlu”

Unilever'in Satış Müşteri Geliştirme Yönetim Kurulu Üyesi Cem Tarık Yüksel Sürdürülebilir Markalar Konferansı'ndaki sunumuna “İklim değişikliği krizi sadece çocuklarımızı, torunlarımızı değil, bizi de etkileyecek bir sorun” sözleriyle başladı. Yani durumun aciliyeti ortada. Bu yüzden Unilever, önüne epey iddialı hedefler koymuş durumda. Sözgelimi 2020 yılına kadar tarımsal girdilerinin tamamını sürdürülebilir kaynaklardan sağlamayı hedefliyor. Atık miktarını ve su kullanımını da yarı yarıya düşürmeyi planlıyor. Yüksel, bu hedeflerini ve daha fazlasını EKOIQ'ya anlattı.

 Balkan TALU

 Özgür GÜVENÇ

Konferans'ta yaptığımız sunumda değer zincirinizdeki yüzde 68'lik dilimin tamamen tüketiciye ait bir sorumluluk olduğunu vurguladınız. Bu gerçekten çok yüksek bir oran. Unilever olarak bu bilgi ışığında ne yapmaya çalışıyorsunuz?

Biz üretilen malların, işin en başındaki hammadde toplanmasından atık imhasına kadar bütün değer zincirinde kendi sorumluluk payımızı kabul ediyoruz. Çünkü sunumda da dediğim gibi iklim değişikliği krizi sadece çocuklarımızı, torunlarımızı değil, bizi de etkileyecek bir sorun haline geldi. Bu yüzden, bizim de ürün müşteriye ulaştıktan sonra iş bizden çıktı deme lüksümüz yok. Bu nedenle sudaki ayaklarımızı de

dikkate alarak hem alışveriş alışkanlıklarımızda hem de kullanım alışkanlıklarımızda değişikliğe gitmemiz gerekiyor. Bu verileri dikkate alarak örneğin **OMO**'nun sıvı konsantre deterjanı ve **Yumoş** konsantre yumuşatıcı gibi ürünlerle yönlendiriyoruz müşterilerimizi. Hem reklamlarımızda hem de mağazalarımızda sürekli müşterileri ön yıkamaya gerek olmadığı konusunda telkin yapıyoruz. Bu konuda başarılı da olduk. Daha önce yüzde 44 olan ön yıkama alışkanlığı yüzde 29'e düşmüş durumda. Mevcut haliyle bu rakamlar bir şey ifade etmiyor ama aradaki farkın iki **Ömerli Barajı**'na bedel olduğunu fark ettiğinizde fikriniz değişebilir. Bunun ne demek olduğunu yakın zamanda su sıkıntısı yaşayanlar bilir. Biliyorsunuz o zamanlar günlük olarak takip ediyorduk. Bugün ne kadar su var acaba, yağmur yağacak mı diye endişeleniyorduk. Konsantre deterjan ve yumuşatıcı kullanımı aynı zamanda tüketici için ciddi bir enerji tasarrufu anlamına da geliyor. Hedeflerimizden biri de insan sağlığına pozitif katkıda bulunmak. Zaten Unilever olarak üç ana hedefimiz var. İnsan sağlığına ve üretkenliğine pozitif katkıda bulunmak. Tarımsal hammaddemizin tamamını sürdürülebilir kaynaklardan sağlamak ve çevresel etkimizi yarıya düşürmek. İnsan sağlığıyla ilgili en önemli sorunlardan biri de gıda ürünlerindeki tuz oranları. **Dünya Sağlık Örgütü (WHO)** kıstaslarına göre bir insanın günde alması gereken rakam aslında 5-6 gramken, Türkiye'de bu oranlar ne yazık ki 10'a, 12'ye hatta 15'e kadar çıkıyor. Biz kendi bünyemizdeki **Knorr** gibi markalarda bu oranı normal seviyelere çektik. Bu bilgiler hem reklam vasıtasıyla hem de mağaza içi bilgilendirmelerle tüketicilerle paylaşılıyor. Bugün mağazalarda bizim 135 uzmanımız ürün satmaya çalışıyor, sadece bu bilgileri anlatıyor.

“Lipton için kullandığımız Doğu Karadeniz çayı için Rainforest Alliance sertifikasyonunu kullanıyoruz. 2015'e kadar bütün çayımızı sürdürülebilir kaynaklardan tedarik etme hedefimiz var. 2018'e kadar ise üçüncü kaynaklardan tedarik ettiğimiz çayın sürdürülebilir olmasını sağlamayı hedefliyoruz”

Bu şekilde yapılan bilgilendirmeye 200 bin direkt, 900 bin indirekt müşteriye ulaşabiliyoruz. Gelecek sene ise 1,4 milyon kişiye ulaşmayı hedefliyoruz.

Yüzde 100 sürdürülebilir hammadde kullanımını hedefliyorsunuz. Bunun denetimini nasıl yapıyorsunuz?

Bu konuda uluslararası sertifika kuruluşlarına başvuruyoruz. Bu konuda çalıştığımız kuruluşlardan biri de **Rainforest Alliance**. Lipton için kullandığımız Doğu Karadeniz çayı için bu belgeyi kullanıyoruz. 2015'e kadar bütün çayımızı sürdürülebilir kaynaklardan tedarik etme hedefimiz var. 2018'e kadar ise üçüncü kaynaklardan tedarik ettiğimiz çayın sürdürülebilir olmasını sağlamayı hedefliyoruz.

Rainforest Alliance, ormansızlaştırmaya karşı tedbir alma, biyoçeşitliliği koruma gibi başlıkların yanı sıra çiftçinin kullandığı gübrenin miktarı ve doğruluğu, kişilerin çalışma şartları gibi konuları da kapsıyor.

Hazır ürünlerinizde işlenmiş gıda miktarını azaltmaya yönelik bir inovasyon projeniz var mı?

İşlenmiş gıda tanımı biraz spekülasyon bir tanım. Mesela bizim çorbalarımızda kullandığımız kurutma işlemi sırasındaki süreç geçmişte atalarımızın yaptıklarından çok farklı değil. Ürünleri mevsiminde topluyoruz, hijyenik bir ortamda kurutup harmanlıyoruz. Süreç bu kadar basit aslında.

Bu soruyu sorma sebeplerimden biri de geçmişte bazı markaların, mesela Amazon ormanlarına GDO'lu soya ekimi yaptığını bilmiyoruz...

Rakiplerimiz hakkında bir şey diyemem ama müşterilerden de gelen talep doğrultusunda üretim süreçlerinin daha doğal hale gelmesi artık bütün diğer büyük kuruluşların ajandasına girdi.

Siz de sunumunuzda söylediniz; tüketicilerin yüzde 70'inde, 80'inde çevre sorunu ve küresel ısınmaya yönelik bir duyarlılık var. Öte yandan geçtiğimiz aylarda Odak Kurumsal tarafından da yayınlanan bir araştırmaya göre insanlar hâlâ fiyat ve erişilebilirlik gibi kısıtlar yüzünden yeşil ürünle konusunda ikircikli. Bu sorunu sizce nasıl aşarız?

Bu sorun aslında iş dünyasının kafasında da çözülmemiş bir sorun. Herkesin aklında sürekli maliyetin artacağı korkusu var. Bunu aşmak için de, yeşil ürünleri daha dizayn ederken, erişilebilir fiyattan nasıl satılabileceği üzerine kafa yormaları gerekiyor. ○

“Geleneksel Ajanslar Sürdürülebilirlik İletişiminden Korkuyor”

Firma olarak sürdürülebilirlik faaliyetlerine ağırlık vermeye, markanızı sürdürülebilir hale getirmeye karar verdiniz. Bu uğurda atılması gereken hiçbir adımdan çekinmediniz ve markanızın çehresini sürdürülebilirliğe çevirdiniz. İş bununla bitmiyor elbette. Sırada yaptığımız yenilikleri paydaşlarınıza anlatmak, “bakın ben değiştim, artık sürdürülebilirim” demek var. İşte tam bu noktada devreye iletişim ajansları giriyor. Yaklaşık 10 sene önce İngiltere’de kurulan Futerra, sürdürülebilirlik iletişimi konusunda başı çeken ajanslardan biri. 31 Mayıs’ta Swissotel’de düzenlenen Sürdürülebilir Markalar Konferansı’na konuşmacı olarak katılan Futerra Kurucu Ortağı Jeff Melnyk’i yakalamışken sorduk: Sürdürülebilir marka olmaya giden yol nereden geçer?

Duygu YAZICIOĞLU

Özgür GÜVENÇ

Futerra olarak sürdürülebilirlik iletişimi hizmeti veriyorsunuz. Peki, sürdürülebilirlik iletişimi dendiğinde tam olarak ne anlamalıyız?

Sanırım insanların aklına ilk başta reklam, PR gibi kavramlar geliyor. Bir ürünle ilgili hikâye anlattığımızı sanabiliyorlar. Ama biz sadece PR yapmıyoruz, bundan fazlasını yapıyoruz. Tüm paydaşları bir markanın sürdürülebilirlikle ilgili neler yaptığı konusunda bilgilendiriyoruz. Paydaşları ve markanın sürdürülebilir uygulamalarını bir araya getiriyoruz diyebilirim. Kendimizi bir marka ajansı olarak görüyoruz. Hem onlara danışmanlık yapıyoruz, hem de uygulamalarını insanlara aktarıyoruz. Biz markaları değişimin güçlü aktörleri olarak görüyor, işi değiştirerek o işi daha güçlü hale getiriyoruz.

Yaptığınız sunumda sürdürülebilirlik iletişimi stratejileri olarak güvenilirlik, sekizlik, iyimserlik gibi maddeler sıraladınız.

Bunlar geleneksel reklam ve PR stratejilerinden pek farklı görünmüyor...

İtiraf etmeliyim ki, çok güzel bir detayı yakalamışsınız. Şöyle anlatmaya çalışayım. Yaptığımız işte elbette geleneksel pazarlama stratejilerinden faydalıyoruz. Özellikle iletişim biçiminde, benimsenen ve mutlaka işe yarayan belli başlı kuralları uygulamakta sakınca görmüyoruz. Ama iletişimini yaptığımız uygulamalar, yani elimizdeki ürün geleneksel uygulamalardan farklı olduğu için farklı taktikler de uygulamamız gerekiyor. Bu uygulamalar sayesinde müşteride davranış değişikliği yaratabiliyoruz.

Geleneksel reklam ve PR ajansları ise sürdürülebilirlik iletişiminden çok korkuyorlar. Futerra'yı diğerlerinden farklı kılan da sürdürülebilirlik için yenilikçilikten korkmamamız. Zaten bizim amacımız sürdürülebilirliği arzu edilebilir hale getirerek normalleştirmek.

Bu amaca ulaşmak için gerekirse "Greenwash" yapıyor musunuz?

Asla! Greenwash, olmayan bir şeyi varmış gibi göstermekten başka bir şey değil, yani dürüst değil. Sürdürülebilir olmak istiyorsanız en başta güvenilir olmak zorundasınız. Bizim için esas olan, müşterinin güvenini sağlamak.

Hangi sektörde sürdürülebilirlik iletişimini uygulamak daha kolay?

Yine iyi bir soru. Herhangi bir sek-

"Geleneksel reklam ve PR ajansları ise sürdürülebilirlik iletişiminden çok korkuyorlar. Futerra'yı diğerlerinden farklı kılan da sürdürülebilirlik için yenilikçilikten korkmamamız.

Zaten bizim amacımız sürdürülebilirliği arzu edilebilir hale getirerek normalleştirmek"

törün daha kolay ya da zor olduğunu düşünmüyorum. Biraz dikkatli bakınca aslında çok karmaşık bir iş yaptığımızı göreceksiniz. Elektронikten perakendeye kadar her sektörden çok büyük müşterilerle çalışıyoruz. Dolayısıyla her konuda, her adımda çok titizler. Kısacası, hepsi zor!

Sürdürülebilir marka olmanın beş adımı olduğundan bahsediyorsunuz. Bu röportajı okuyan şirketler için kısaca beş adımlık bir sürdürülebilirlik stratejisi oluşturabilir misiniz?

Birincisi; "Neden?" diye sormalısınız. "Sürdürülebilir olmak için ne yapmalıyım?" sorusundan önce, "Neden bunu istiyorum?" diye kendinize sormalısınız. Neden değişmek istiyorum? Bu soru, yol almanızda büyük fayda sağlayacak. Mesela Puma "şeffaf olmak için değişim yapıyorum" dedi. IBM "akıllı iş" için, Unilever ise "müşteride

“Sürdürülebilirlik yolunda ilk adımlar başta zor görünse de, sakın kaçmayın. Sürdürülebilir markalar, bu zorluğun karşılığını maddi ve manevi olarak fazlasıyla alıyorlar”

*davranış değişikliği yaratabilmek” için... Örnekler çoğaltılabilir. İkincisi; **entegre etmek**. Sürdürülebilirlik faaliyetlerini vizyon olmaktan çıkarıp günlük işlerin bir parçası haline getirebilmelisiniz. Bu konuda Futerra olarak markalara doğru sorular sorarak onları yönlendiriyoruz. Burada benimsenecek değerler sadece çevresel değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal. Üçüncüsü; **uygulama**. Vizyon ve stratejimiz var. Bunları uygulamaya geçiriyoruz. Çalışanlar da sürece dahil oluyor. O nedenle çalışanları da bu konuda eğitmek çok önemli. Tabii bir de stratejinizi özetleyen **motto** belirleyeceksiniz. **Sony**’den örnek vereyim. Mottoları, “*Hayal Gücünden Mamul*” (**Made of Imagination**). Bence çok başarılı bir motto bu, çünkü sürdürülebilirlik için ilerlemeye ihtiyaç var; ilerleme*

Kıyafetlerde Değiş Tokuş Hareketi

Swishing (değiştirme) denen bir kıyafet değiş tokuş hareketi başlattınız. Swishing’den bahsedebilir misiniz biraz? Swishing birkaç seneden beri yürüttüğümüz harika bir hareket. Moda endüstrisindeki seri tüketim alışkanlığıyla ilgili bir etkinlik bu. Hedef kitlesi neredeyse tamamen kadınlar. Kadınların alışveriş yapmayı ne kadar çok sevdiğini hepimiz biliyoruz. Erkekler için de denedik ama işe yaramadı. Belki Türkiye’de de deneyebilirsiniz.

Keşke ama sanmıyorum, çünkü Türkiye’de ikinci el kültürü çok yaygın değil. Ünlü isimlerin açtığı vintage butikler bile senesini doldurmadan kapandı...

Öyle düşünmeyin. Bu sadece ikinci el giyinmekle ilgili bir şey değil. Aynı zamanda etkili bir tür sosyalleşme alanı. İnternet sayfasından eski kıyafet almak olarak algılamayın. Farklı şehirlerde Swishing partileri düzenliyoruz. Bu partilere sadece üyeler gelebiliyor ve tabii yanlarında istedikleri kadar arkadaşlarını getirebiliyorlar. Herkes birbiriyle tanışıyor. Hem eğleniyorlar hem de “iyi durumdaki” ikinci el kıyafet ve aksesuarlarını değiş tokuş ediyorlar. Web sayfasından satışı başkaları denedi ama bu kadar başarılı olamadı. En işe yarar fikir Futerra’dan çıktı. O kadar başarılı oldu ki, moda haftalarında bile Swishing partileri düzenlendi.

çinse hayal gücüne. O nedenle çok başarılı oldular. Dördüncüsü; **dahil olma**. Çalışanları ve tedarik zincirinden müşteriye kadar tüm paydaşları sürece dahil etmek... İngiliz marketler zinciri **Asda** markasının müşterinin bu konudaki nabzını ölçmek için yaptığı büyük araştırma buna iyi bir örnek. Araştırmanın sonucunda insanların yeşil ürün alma konusunda çok has-

sas olduğunu gördük.

Beşinci ve sonuncusu; **inovasyon**. Tüm kararlar alındıktan sonra sıra markanıza büyük değer katacak adımları atmada, yani yenilik yapmakta. Bu noktada şunu söylemeliyim ki, bu adımlar ilk başta zor görünse de, sakın kaçmayın. Sürdürülebilir markalar, bu zorluğun karşılığını maddi ve manevi olarak fazlasıyla alıyorlar. ○

ARKASI GELECEK!

Bilim ARGE Merkezi.
Tam 4.500 metrekare laboratuvar alanı.
110 bilim insanı ve
220 son teknoloji ürünü ekipman.
48 ülkeye gerçekleştirilen ihracat.
150'yi aşkın ürün.
Bunların hepsi ne için?
Dünyanın daha sağlıklı bir
gelecekte yaşayabilmesi için.

Sürdürülebilir bir gelecek için; çevresel ve sosyal sorumluluklarımızın yanında ekonomik sorumluluklarımızın da bilincindeyiz. İleri teknoloji ArGe laboratuvarımızla ülkemiz ekonomisi için değer yaratıyoruz. Sağlıklı olmanın değerini biliyor; insanı, kaliteyi ve geleceği önemsiyoruz.

Avrupa Kalite
Büyük Ödülü - 2011

www.bilimilac.com.tr

[facebook.com/bilimilac](https://www.facebook.com/bilimilac)

twitter.com/bilimilacr

bilim
İLAÇ

Cheryl Hicks: “Yaşam Tarzları Sadeleşmeli”

Wuppertal Enstitüsü Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim İşbirliği (CSCP), 2005 yılından beri sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarının nasıl yaygınlaştırılabileceği üzerine SPREAD isimli bir proje yürütüyor. Cheryl Hicks'in lideri olduğu Proje, bireylerin nasıl sürdürülebilir yaşam tarzlarına sahip olabileceklerine dair bir yaklaşım sunmaya çalışıyor. Bu yüzden Odak Kurumsal tarafından düzenlenen Sürdürülebilir Markalar Konferansı'nda Hicks'le buluşma şansını kaçırmak istemedik.

Balkan TALU

Özgür GÜVENÇ

Kolektif inovasyon kavramını biraz açabilir miyiz?

Bizler Wuppertal Enstitüsü Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim İşbirliği Merkezi (CSCP) olarak sadece şirketlerin ve kuruluşların ne tür inovasyon yaptıklarıyla ve piyasaya sürülen o ürünün ne özellikleri olduğuyla ilgilenmiyoruz. Esas ilgi alanımız tüketicilerin aldıkları ürünlerle ne yaptıkları. Bu yüzden kurumların sadece ekolojik inovasyon ya da yeşil ürün inovasyonu her zaman yeterli olmuyor. Tüketicilerin ihtiyaçlarına yönelik daha fazla inovasyon yapılması gerekiyor.

Tüketicinin bu inovasyonlara yönelik yaklaşımı nedir?

Tüketicilerin sürdürülebilirliğe ilgisi konusunda bir gelişim var ama süreç hâlâ yavaş ilerliyor. Bu yüzden, bulunduğumuz Konferans'ın “Sürdürülebilir Markalar” gibi iddialı bir başlığa sahip olması da enteresan. Eskiden kompleks fikirleri basitleştirip müşterileri ikna eden şirketler markalaşmada başarılı görülürdü. Şimdi ise şirketlerin sürdürülebilirlik kriterlerini sağlamakta ne kadar yeterli olduğu sorgulanıyor. Bu yeterliliği ölçebilmek için o markayı sürdürülebilir kılan şey özünde nedir, bu sorgulanıyor.

İş dünyası, siyasi merciler ve STK'lar gibi paydaşlarınızın konuya yaklaşımı ne merkezde?

Bizim özellikle CSCP Enstitüsü ile beraber yürüttüğümüz programda esas anahtar kelimeyiz işbirliği. Bütün bu paydaşları bir araya getirmemizdeki temel amaç onların sürdürülebilirliğin yaygınlaşması için ne kadar rol üstlenebileceklerini görebilmek. Burada en çok siyasi karar vericilerle iletişim kurmakta zorlanıyoruz. Örneğin en son Avrupa Komisyonu'yla **SPREAD** senaryosuyla ilgili konuşmaya başladığımızda, Avrupalı çok sayıda siyasetçiden yeni teknoloji, ekonomi ve üretim tarzlarını desteklemek konusunda kapsamlı, genel bir yaklaşım bir türlü ortaya konulamadı.

SPREAD Projesiyle ilgili biraz detay verebilir misiniz? Oluşturduğunuz senaryonun dayanakları nelerdir? Bu senaryo Vizyon 2050 ile nasıl örtüşüyor?

SPREAD senaryosunun iki aşaması var. İlk olarak şu anda Türkiye de dahil Avrupa'nın her tarafında dahil olduğumuz yaşam tarzlarımızın belli etkileri var. Mobilitenin bu kadar aktif olduğu ve sürekli yeni yapıların inşa edildiği bir dönemde bizi nasıl bir dünya bekliyor? Bu soruyu cevapladıktan sonra sürdürülebilir yaşam tarzlarının bireyselleştiği bir senaryo oluşturduk. Şu anda Avrupa'da yaklaşık 20-40 arası farklı yaşam tarzı varken bu rakamın 10'a kadar düştüğü, daha sade bir ortam hayal ediyoruz.

Kolektif inovasyon, sürdürülebilir tüketim konseptiyle nasıl bağdaşacak?

Hepimiz aslında belli alışkanlıklarımızın içinde hapsolmuş durumdayız. Bu alışkanlıkların kırılması için gerekli olan inovasyonu yaratacak olan tasarımcının bir gelecek vizyonu olması gerekiyor. Bu

Tasarımcı ve Müşteri El Ele, Daha Sürdürülebilir Günlere

Satın aldığımız mallar her geçen gün daha kompleks ve küresel hale geliyor. Tasarımcılar ve üreticiler tarafından ortaya konulan ürünlerin doğayla da bir etkileşimi bulunuyor. Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim İşbirliği Merkezi'nin (CSCP) temel amacı, bilinçli tüketiciler ile tasarım ekiplerinin, insani gelişimin doğaya zarar vermeyen bir platformda bir araya gelebilmeleri. Bu yüzden CSCP, Sürdürülebilir Tüketimi Teşvik için de ayrı bir proje hazırlıyor. CSCP ayrıca, içinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz bölgesinde **Sürdürülebilir Girişimciliğin** yaratılması için de bir proje yönetiyor. Hemen belirtelim, Proje ortakları arasında Boğaziçi Üniversitesi Sürdürülebilir Kalkınma ve Temiz Üretim Uygulama ve Araştırma Merkezi de bulunuyor.

vizyon bizim için şirketleri değerlendiren gerçek bir köşe taşı olacak. Siyasilerden beklentimiz de bu. Politik karar vericilerin, nasıl bir inovasyon planladığını bilen kuruluşları desteklemesi gerekiyor.

Bu senaryonun tüketim alışkanlıklarına yansması nasıl olacak?

Bir yandan aslında hayat tarzı çeşidi 10'a düşecek derken zor bir hedef koyuyoruz ortaya. Bu noktada bize en çok yardımı olacak örneklerden biri de eko köyler gibi yerel yapılar olacak. Bu tür küçük imce örgütlenmelerinin hepimizden daha ileri ve iyimsen bir yaşam biçimleri var. İkinci olarak da sürdürülebilir tüketimin yaşam kalitesini negatif etkileyeceğine dair bir algı var. Zaten esas zor olan bu önyargıyı kırmak olacak. Bu noktada da iş markalara düşüyor. Kampanya stratejilerini daha iyi

“Danışmanlığımı yaptığım İMKB Sürdürülebilirlik Endeksi son derece önemli bir çalışma. Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi'nin de projeye dahil olması sevindirici. Bu şekilde WBCSD ve Dow Jones'un metodolojilerini de harmanlama şansımız oldu”

ve daha kaliteli yaşam sunabilme vaadi üzerine kurmaları gerekiyor.

Siz, uzun zamandır çalışmalarını süren İMKB Sürdürülebilirlik Endeksi'ne de danışmanlık yapıyorsunuz. Bu projedeki rolünüz nedir? Projeye ilgili son gelişmeleri öğrenebilir miyiz?

Ben daha önce, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği'nin (WBCSD) Cenevre ağında da çalıştım. Bir yandan Türkiye bürosuyla da irtibat halindeydik. Üstünde çalıştığımız konu ise sürdürülebilirlik değerlemesinin nasıl yapılabileceği, kıstasların nasıl belirlenebileceğiydi. **Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi** de projeye dahil oldu. Bu şekilde **WBCSD** ve **Dow Jones**'un metodolojilerini de harmanlama şansımız oldu. Türkiye'de de Temmuz ayında itibaren yavaş yavaş uygulamaya geçebileceğimizi düşünüyoruz. ○

Özgürlük Bir Bilet Kadar Yakın

InterRail

“Tek Biletle Baştan Başa Avrupa” sloganıyla doğan Interrail Pass biletleri ilk satışa çıktığında tüm Avrupa’da gençler arasında büyük ilgi görmüştü. 1972 yılında ilk interrail biletlerinin satışa çıkmasının ardından geçen 40 yılda 8 milyondan fazla insan interrail ile Finlandiya’dan Yunanistan’a, İngiltere’den Portekiz’e Avrupa’yı baştan başa dolaştı ve dolaşmaya devam ediyor. Hem ekolojik hem ekonomik hem de özgür bir tatil isteyenler için...

 Onur İNAL

1972 senesi Uluslararası Demiryolu Birliği’nin (UIC-Union Internationale de Chemins de Fer) 50. yıldönümüydü. Bu önemli yılın şerefine UIC, özel bir demiryolu bileti tasarladı. Adını da “Inter Rail 72” koydu. Bu bilet sayesinde 21 yaş altındaki gençler Avrupa’daki 20 ülke sınırları içerisinde bir ay boyunca seyahat edebileceklerdi. Amaç, gençlerin ekonomik biçimde seyahat etmelerini sağlamak ve demiryolu ulaşımını teşvik etmektir. Inter Rail 72’nin fiyatı 235 Alman Markı olarak belirlendi. Kaç kişinin bileti satın alacağı ve yollara düşeceğiyse muammaydı. Henüz sınırların kalkmadığı Avrupa’da üstüne üstlük Soğuk Savaş rüzgârları esiyordu. Demir Perde’nin ötesi, her iki yanında yaşayanlar için bilinmezliklerle doluydu. Gezgincilerin elinde ne smartphone’lar vardı, ne de dizüstü bilgisayarlar. Güvenebilecekleri tek bilgi kaynağı kendileri gibi yolda olan gezgincilerdi. Ancak, bek-

lenenin ötesinde bir ilgi oldu Inter Rail 72'ye. Piyasaya çıktığı 1 Mart 1972 gününü takip eden 8 ay içerisinde 88 bin genç bileti satın aldı ve Avrupa'yı raylar üzerinde özgürce keşfetmenin ayrıcalığını yaşadı.

1972 yılına özgü ve tek seferlik tasarlanan bu "promosyon bileti" ertesi yıl yeniden satışa çıktı. Ve ilerleyen yıllarda da... Interrail zaman içerisinde bir seyahat klasiğine dönüştü, özellikle 1980'lerde ve 1990'larda bir fenomen haline geldi. 1989'daki Kadife Devrim'in ardından Doğu Avrupa'nın kapılarının meraklı gezginlere açılmasıyla bir zamanlar aşılmaya mümkün olmayan siyasi sınırlar interrail biletiyle aşılmaya başladı. Eldeki bir koçan interrail bileti, aileden ayrılıp alıp başımı uzaklara gitmenin, sonsuz özgürlüğün bir simgesi haline geliyordu. 1990'larda 350 binden fazla biletin satıldığı yıllar oldu. Interrail biletiyle hiç seyahat etmemiş olanlar bile in-

"Özellikle 1989'daki Kadife Devrim'in ardından Doğu Avrupa'nın kapılarının meraklı gezginlere açılmasıyla bir zamanlar aşılmaya mümkün olmayan siyasi sınırlar interrail biletiyle aşılmaya başladı"

Sorularla Interrail

İnterrail Bileti Nedir? Kimler İnterrail Bileti Alabilir?

İnterrail Pass, Avrupa Demiryolları İşletmeleri tarafından uygulanan, gezginlere ucuz ulaşım olanağı sağlamayı amaçlayan bir bilet uygulaması. Sanıldığı gibi aksine, aynı biletle, istenen yerde ve zamanda istenen trene binme olanağı sağlıyor. İnterrail herkesin grup olarak yolculuk yaptığı ya da yalnızca interrail bileti olanların bindiği özel bir tren değil. "İnterrail Global Pass" bileti Avrupa'nın 30 ülkesinde 5 gün ile 1 ay arasında, "İnterrail Bir Ülke Pass" bileti ise seçeceğiniz 30 Avrupa ülkesinden herhangi birisinde 3 ile 8 gün arasında sınırsız serbest dolaşım olanağı sağlıyor. Farklı fiyat uygulaması ile yaş sınırlaması olmadan tüm gezginler interrail bileti alabiliyor.

İnterrail Biletinin Ücreti Ne Kadar?

InterRail bileti gidilecek ülke sayısına, bileti alanın yaşına ve biletin kullanılacağı tren koltuk sınıfına göre değişiyor. 26 yaş altındakiler 159 avrodan, 26 yaş üstündekiler ise 249 avrodan başlayan fiyatlarla Interrail Global Pass sahibi olabiliyor. Interrail Bir Ülke Pass bilet ücretleri ise çok daha düşük.

InterRail Bileti Hangi Ülkelerde ve Ne Kadar Süreyle Geçerli?

İnterrail Global Pass ve Interrail Bir Ülke Pass 30 Avrupa ülkesinde geçerli. İnterrail Global Pass biletleri yolcunun isteğine bağlı olarak 10 günlük geçerlilik süresi içinde 5 günlük (Flexi), 22 günlük geçerlilik süresi içerisinde 10 günlük (Flexi), 15 gün sürekli geçerli, 22 gün sürekli geçerli vel ay sürekli geçerli olmak üzere beş farklı şekilde düzenlenebiliyor. İnterrail Bir Ülke Pass biletleri ise 1 aylık süre içerisinde 3, 4, 6 ve 8 günlük olarak düzenlenebiliyor.

InterRail Bileti Konaklamayı Kapsıyor mu?

Hayır. İnterrail Pass sadece bir tren bileti.

Konaklama, rehberlik, vb. gibi hizmetleri kapsamıyor.

Hangi Ülkeden, Ne Zaman Başlıyor?

İnterrail'inizi istediğiniz ülkeden ve istediğiniz zaman başlatabilirsiniz. İsterseniz Türkiye'den başlatarak ve ek ücret ödeyerek başka masraf yapmadan gezinizi tekrar demiryolu ile Türkiye'de bitirebilirsiniz. Ya da istediğiniz ülkeye kara, hava veya deniz yoluyla ulaşip interrail'inizi oradan başlatır ve zamandan kazanmış olursunuz.

Nereden, Ne Zaman ve Nasıl Alabilirim?

İnterrail Pass kartları TCDD'nin uluslararası bilet satışına açık tüm garları ile İstanbul'da bulunan Gençtur, Final Turizm, Gemini Turizm, Cosmopolitan, Ankara'da bulunan Ray Tur ve Van'da bulunan Ayanis Turizm seyahat acentelerinden satın alınabiliyor. İnterrail biletini yolculuğunuzun başlamasından en erken 3 ay önce alabileceğiniz gibi, yola çıkış tarihinizden bir gün önce de alabilirsiniz.

Bileti Alırken Neler Gerekli?

Bilet almak için satış bürosuna giderken, bilet ücretiyle biletinizin üstüne pasaport numaranız işlendiği için pasaportunuzu götürmeniz gerekiyor.

Daha detaylı bilgi için:

<http://www.interrailnet.com/>

<http://www.genctur.com.tr/>

<http://www.tcdd.gov.tr/>

terail'cilerle tanıştı. Ellerinde haritaları, sırtlarında kocaman çantalarıyla Avrupa'nın her meydanında boy gösteren, istasyon köşelerinde matlarını yere serip uzanan interrailcilerle karşılaşmamak mümkün müydü ki zaten o yıllarda?

Yaş Sınırlaması Artık Yok

İnterrail sistemi zaman içerisinde çeşitli değişikliklere uğradıysa da özünden bir şey kaybetmedi. 1974 yılında **Norveç, Romanya ve Fas** interrail sistemine dahil oldular. Yaş kısıtlaması zamanla genişleyerek 1976 yılında 23, 1979'da ise 26 oldu. 1989'da ise **yaş sınırlaması ortadan kalktı**. 1980'lerde interrail biletiyle **Baltık Denizi ve Akdeniz**'de bazı feribot ve yolcu gemilerine ücretsiz biniş imkânı sağlandı. İlerleyen yıllarda "Zone" (Bölge) sistemi getirilerek farklı zaman ve bütçeye sahip olanların istedikleri biçimde seyahat etmelerine imkan verildi. 2000'lerde ucuz havayollarının ve farklı seya-

hat alternatiflerinin ortaya çıkması, Avrupa'yı dolaşmanın birçok Avrupalı için dahi cazip olmaktan çıkması, artan interrail bilet fiyatları, değişen turizm anlayışı gibi nedenlerden dolayı interrail'e olan ilgi 1980 ve 90'ların gerisinde. Her şeye rağmen 2011 yılı içerisinde 300 bine yakın interrail bileti satıldı.

Benim Interrailim

Defalarca interrail yapan, Avrupa'yı baştan başa dolaşan interrail'cilerle kıyasla çok sıkı bir interrailci sayılmazam da ben de interrail'in tadını çıkarmıştım. Avrupa'yı keşfe davet eden sihirli sözcük "interrail" ile tanışmam **Bir Bilet Al** adlı kitap sayesinde olmuştu. Kitabın yazarı, şimdilerin "ekolojik annesi" **Gizem Altın** ile buluştuk ve bana interrail konusunda detaylı bilgi verdi; beni yola çıkmak için cesaretlendirdi adeta. Üniversiteden mezun olduğum 2003 senesinde harçlıklarından biriktirdiğim parayla interrail

Interrail: Ekonomik, Ekolojik ve Güvenli

Bilindiği üzere demiryoluyla seyahat, havayolu ve karayoluna oranla hem daha ekonomik, hem daha ekolojik, hem de daha güvenli. Interrail biletinizle Avrupa'yı baştan başa trenle kat ederek;

- 🌱 Yola, karşıdan gelen arabalara ve tabelalara konsantre olmak yerine pencerenizin önünde akıp giden doğayı izlersiniz
- 🌱 Emniyet kemeri takmadan, ayaklarınızı kıvrımadan rahat rahat seyahat edersiniz. İsteddiğiniz zaman kalkıp dolaşabilir, trenin restoranında bir kahve içebilirsiniz
- 🌱 Seyahat etmeyi stres olmaktan çıkarır ve bir keyfe dönüştürürsünüz
- 🌱 Yolda kitap okuyarak, oyun oynayarak veya bilgisayarınızla ilgilenerek zamanınızı daha etkin kullanırsınız
- 🌱 Daha az karbonmonoksit ve karbondioksit tüketerek karbon ayakizinizi azaltmış olursunuz
- 🌱 Enerji tüketimini azaltırsınız; küresel ısınmanın önüne geçilmesine katkıda bulunursunuz.

biletimi ve Schengen vizemi almış, sırtıma çantamı yüklenmiş ve sıcak bir temmuz sabahı Sirkeci'den yollara düşmüştüm. 22 gün boyunca Yunanistan ve İtalya'yı dolaşmıştım. Edirne'den başlayan yolculuğum Venedik'te sonlanmıştı. Dönünce de anılarımı **Son İstasyon Venedik** adını verdiğim gezi kitabımda yayımladım. Her ne kadar kitap zamanla baskısı tükenip tarihe karıştıysa da bir süreliğine interrailcilere yol gösterici olmuştum. ○

Dünyayı
Anlamak
ve
Değiştirmek Üzerine

YENİ DEN DÜŞÜNÜRKEN

Batı'nın hâkimiyetine dayanan 500 yıllık modernizm yolculuğu artık son durağında. Dünya değişiyor. Değişim anlayişımız dönüşüyor. Tüm düşünme pratiklerinin yer ve kabuk değiştirdiği bu yeni dünyada insan da kendini yeniden kurmak zorunda. Yeni oluşan dünyayı daha iyi anlayabilmek ve anlamlandırabilmek için insanlığın, bu yeni varoluş biçimlerinden beslenen yeni paradigmalara ihtiyacı var. Bu kitap, derin değişim süreçlerinde aktif rol alan okurun, gelişmelere bakış ve yaklaşım tarzlarını yeniden düşünme çabasına bir nebze olsun katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Tüm Seçkin Kitabevlerinde...

0216 481 29 17-18
www.optimistkitap.com
www.iskitaplari.com

74 STK'nın Feryadı: “Bu Tasarı Türkiye Doğasının Sırtındaki Bıçaktır”

74 çevre kuruluşunun katılımıyla oluşturulan Tabiat Kanunu İzleme Girişimi, 4 Haziran 2012'de yani Dünya Çevre Günü'nün bir gün öncesinde, oldukça net ve sert bir bildiriyle, TBMM Çevre Komisyonu'nun 31 Mayıs 2012 tarihli toplantısında kabul edilen Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın ilk 14 maddesine tepki gösteriyor. Aralarında TEMA, DOĞA Derneği, Greenpeace Akdeniz ve Doğal Hayatı Koruma Vakfı - WWF Türkiye'nin de bulunduğu çevre STK'larının kanun tasarısına yönelik tepkilerini aynen aktarıyor ve yürütme konusunda yetki sahibi olan siyasileri tekrar düşünmeye davet ediyoruz.

Tabiati ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın ilk 14 maddesi TBMM Çevre Komisyonu'nun 31 Mayıs 2012 tarihli toplantısında bir günde görüşülerek onaylandı. Tasarı, ilgili Bakanların "asıl şimdi doğayı koruyacağız" yönündeki açıklamaları ve ülkemizin AB uyum sürecinin çağdaş beklentilerinin aksine, 1958'den bu yana edinilmiş tüm kazanımları yok ediyor. Yasa Tasarısı'nın 6. Maddesi tüm korunan alanların sınırlarının değiştirebilmesine, daha kötüsü tümüyle kaldırılmasına olanak veriyor. Ayrıca hemen seçim öncesi (24. Yasama Dönemi) TBMM Çevre Komisyonu tarafından kabul edilen tasarıda bilimsel çevrelerin, ilgili kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve koruma alanlarında ve çevresinde yaşayanların karar süreçlerine dahil olması için öngörülen ulusal ve yerel kurulların tümünü tasarıdan çıkarıyor ve katılımcılık yönünden ülkemizi 30 yıl önce hazırlanan yasaların daha da gerisine götürüyor.

Bu Tasarı'yla doğal zenginlik açısından öne çıkmış ve tüm dünya ile paralel koruma altına alınmış milli parklarımız, doğal sitlerimiz, yaban hayatı koruma sahalarımız, uluslararası öneme sahip sulak alanlarımız yıllar önce ilan edilmiş olsalar bile yatırımcıların arazi edinme ve işletme taleplerine karşılık elden çıkarılabilecek. Öte yandan, bilim insanları, uzmanlar, sivil toplum kuruluşları veya yöre haklı bundan böyle herhangi bir alanın koruma altına alınması sürecinde söz sahibi olamayacaklar.

5 Haziran 2012 tarihli TBMM Çevre Komisyonu toplantısında geriye kalan hükümlerinin karara bağlanması ve Tasarı'nın yasama dönemi kapanmadan Genel Kurul'da oylanarak yasalaşması bekleniyor. Tasarı'da geçen ve net bir tanımı yapılmadığı için suiistimale açık olan "**üstün kamu yararı**" ifadesi nedeniyle korunan alanlar madencilik, enerji, sanayi, tarım, turizm gibi yatırımlara adeta adres gösteriliyor. Bu yüzden nükleer, HES, baraj, altın madeni, konut yatırımcılarının gözü Çevre Komisyonu'nda. Geçmişte komisyonun tartışma sürecine katılıp öneri ve itirazlarını bildirme fırsatı yakalayan sivil toplum kuruluşları bu kez gelişmeleri TBMM internet sitesinden izlemek zorunda bırakıldı.

74 sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu Tabiat Kanunu İzleme Girişimi olarak; sürecin demokratik, çağdaş ve katılımcı yaklaşımdan uzak; kapalı kapılar ardında yürütülmesini ve Tasarı'yla ülkemizin geleceği için bu derece kritik kararların uluslararası imza attığımız sözleşmelerin ve elde ettiğimiz ulusal birikim ve kapasitenin hiçe sayılmasını kınıyoruz.

Ayrıca tüm ülkelerin en üst düzeyde katılımıyla 20-22 Haziran 2012 tarihlerinde Brezilya'da yapılacak Rio+20 Toplantısında dünyamızın korunması için ülke olarak neler yaptığımıza dair söylenecek tüm sözlerin gerçeği yansıtmayacağını, doğal değerleriyle öne çıkan ülkemizin büyük bir yıkım altında olduğunu kamuoyuna açıklıyor, Komisyon toplantısının 5 Haziran Dünya Çevre Günü'ne rastlamasının kamuoyunu yanıltmayı hedeflediğine inanıyor ve bu yöndeki karşı duruşa katılmaya çağırıyoruz.

Tabiat Kanunu İzleme Girişimi

tabiatkanunu@gmail.com

<http://tabiatkanunu.wordpress.com>

Madde Madde İtirazlar

🌿 26 Ekim 2010 tarihinde TBMM Çevre Komisyonu'na sevk edilen Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı, 16 Mart 2011 tarihinde yapılan Komisyon toplantısında kabul edilmişti.

🌿 Komisyon çalışmalarına 74 sivil toplum kuruluşunu temsilen katılan Tabiat Kanunu İzleme Girişimi'nin ve katılımcı diğer sivil toplum örgütlerinin çabalarıyla doğa koruma lehine bazı iyileştirmeler yapılmış olmakla beraber, kabul edilmiş olan Tasarı'nın amacı ve ruhunun korumadan çok kullanıma yönelik olması, önerilen ulusal ve mahalli koruma kurullarındaki kamu temsilinin ağırlığı, "üstün kamu yararı" kavramının korunan alanlardaki yatırım girişimlerinin önünü açacak şekilde maddelendirilmesi ve doğal sit statüsünün kaldırılarak bu alanların statüsünün belirsiz bırakılması gibi düzenlemeler Tasarı'nın başlıca kaygı verici yönleri olarak kalmıştı.

🌿 Tabiat Kanunu İzleme Girişimi 18 Mart 2011 tarihinde bu kaygıları

"Türkiye'nin Doğası Bıçak Sırtında" başlıklı basın duyuru yoluyla kamuoyu ile paylaşmış, TBMM Genel Kurulu'na gönderilmesi beklenen Tasarı, hukuki çerçevede kadük ilan edilmişti.

🌿 31 Mayıs 2012 tarihinde TBMM Çevre Komisyon'unda görüşülmeye başlanan mevcut tasarıda endişe verici pek çok madde yer almaktadır. Örneğin:

🌿 **Tasarı'nın 6. Maddesi'nin 1. bendinde** gerçek veya tüzel kişilerin önerileri ile daha önce belirlenmiş ve ilan edilmiş korunan alanların sınırlarının değiştirilebileceği, kısmen veya tamamen farklı statü kapsamına alınabileceği veya koruma kararlarının kaldırılacağı belirtilmiştir. Ülkemizdeki korunan alanların sayısı ve yüzey alanları zaten birçok Avrupa ülkesinin ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerle kabul edilen hedeflerin çok gerisindedir. Ülke yüzölçümünün yaklaşık yüzde 5'i civarında olan korunan alanlarımızın sayısının daha

da artırılması gerekirken bu madde ile var olanların da "korumasız" kalmasına imkân verilmiş olacaktır. Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler (**BM Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Ramsar Sözleşmesi gibi**) ve AB yaklaşımı dikkate alındığında Türkiye'nin zaten yeni korunan alanlar ilan etmesi (en az %15) ve bunları daha etkili bir şekilde koruması gerekirken, "yeniden değerlendirme" adı altında mevcut korunan alanlarımız dahi koruma güvencesinden mahrum kalabilecektir.

🌿 **Tasarı'nın 8. Maddesi'nde** yer alan "üstün kamu yararı" ifadesi son derece muğlak ve suiistimale açıktır. Üstün kamu yararı adı altında doğal alanlara zarar verebilecek birçok yatırımın önü bu madde ile açılmaktadır. Üstün kamu yararı, bilimsel ve hukuki değerlendirme ile yargılama sonucunda ulaşılabilecek bir netice olduğundan; yasa metniyle "üstün kamu yararı nitelemesi yapılması" evrensel idare hukuki

Küre Dağları

Çevre STK'ları, Tasarı'nın 6. Maddesi'nin 1. bendinin, ülke yüzölçümünün yaklaşık yüzde 5'i civarında olan korunan alanlarımızın daha da artırılması gerekirken bu madde ile var olanların da "korumasız" kalmasına neden olacağını iddia ediyor.

Göksu

ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Halk sağlığı ve milli güvenlik gibi kritik konular “üstün kamu yararı” gerekçesi olarak kabul edilebilir. Ancak, 8. Maddenin 4. bendinde “**çevreye yarar**” diye son derece muğlak ve suiistimale açık bir ifade kullanılmıştır. “Çevreye yarar” ifadesine dayanarak madencilik, enerji, sanayi, tarım, turizm gibi doğa üzerinde etkiye sahip birçok yatırımın kolaylıkla gerçekleştirilebilmesi mümkün olacaktır.

• **Tasarı'nın 9. Maddesi'nde** yer alan “**Bilgilendirme ve Katılım**”a dair kısımda, herhangi bir alanda gerçekleştirilecek koruma ve planlama çalışmaları hakkında yöre halkı yalnızca “**bilgilendirilecek**”tir. Söz konusu maddenin üst başlığı her ne kadar “bilgilendirme ve katılım” olsa da gerçekte yapılacak olan yurakarıdan aşağıya bir bilgi verme sürecinden ibarettir. Gerçek anlamda katılım için yapılması gereken, bilgilendirme, paydaşların görüşlerinin dinlenmesi, işbirliği ve aktif katılım-la karar alma ve uygulama sürecinin “birlikte” şekillendirilmesidir.

• **Tasarı'nın 10. Maddesi'nin 2. bendinde** “Korunan alanda işletme yetkisi, kısmen, talepte bulunmaları halinde il özel idarelerine, belediyelere, bu Kanunun amacına uygun faaliyetler yürüten vakıf ve derneklere ilgili bakanın onayı ile devredilebilir veya geri alınabilir” denmektedir. Valiliklere bağlı İl Özel İdaresi'ne yapılan **yetki devirlerinin** onarılması imkânsız tahribata yol açtığı en son Bolu-Abant Tabiat Parkı örneğinde yaşanmıştır. Korunan alan yönetimi gibi son derece

Tabiat Kanunu İzleme Girişimini Oluşturan Kurumlar (Alfabetik Sırayla Verilmiştir)

18 Ocak 2011 itibariyle hareket noktası metnine imza atan kuruluşlar aşağıdaki gibidir.

- Adana Gençlik Birliği Derneği
- Akyaka Kent Konseyi
- Asin ve Mandalya Körfezlerini Koruma Platformu
- Bartın Çevre Meclisi
- Bodrum Mavi Yol Girişimi
- Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği
- Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği
- Buldan Doğal Hayatı ve Kültürünü Koruma Derneği
- Çevre Ekoloji ve Yaban Yaşamı Destekleme Derneği
- Çevre Hukuku Derneği
- Çevre ve Kültürel Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)
- Çiğ Süt Üreticileri ve Süt ve Süt Ürünleri Tüketicileri Grubu
- Datça Çevre ve Turizm Derneği
- Demokratik Eğitimciler Sendikası
- Deveciüşağı Çevre Koruma ve Kalkınma Derneği
- Doğa Araştırmaları Derneği
- Doğa Koruma Merkezi
- Doğa Koruma Vakfı
- Doğa ve Çevre Vakfı
- Doğa ve Çevre Derneği
- Doğa ve Çevre Dostu Amatör Oltacılar Derneği
- Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği
- Doğal Hayatı Koruma Vakfı/ WWF Türkiye
- Doğal ve Tarihi Değerleri Koruma Derneği
- Doğal Yaşam Derneği
- Doğal Yaşamı Koruma Vakfı
- Edirne Doğa Sporları Kulübü Derneği
- Ege Derneği
- Ege Orman Vakfı
- Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
- Ekolojik Yaşam Derneği
- Ekolojik Yaşam Girişimcileri ve Gönüllüleri Derneği (EKOLOG)
- Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği
- Emanetçiler Derneği
- Eskişehir Çevre Derneği
- Gökova Akyaka'yı Sevenler Derneği
- Greenpeace Akdeniz
- GÜMÇED Edremit Körfez Şubesi
- Gürsel Tonbul Çiftlik İşletmesi
- Halk Kültür Sanat ve Eğitim Derneği
- Hayvan Hakları Federasyonu
- Hayvanların Yaşam Haklarını Koruma Derneği
- İklim İçin Gençlik Girişimi
- Karadeniz Doğa Koruma Federasyonu
- Karadeniz Yazarlar Birliği Derneği
- Kirazlı Ekolojik Yaşam Derneği
- Kolaylaştırıcı Dernek
- KuzeyDoğa Derneği
- Küre Dağları Ekoturizm Derneği
- Mezopotamya Doğa Platformu
- Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi
- Nilüfer Kent Konseyi
- Osmaniye Çevre Platformu
- Proje Evi
- Rize Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği
- Slow Food Fikir Sahibi Damaklar Hareketi
- Slow Food Ankara Birliği
- Slow Food Yağmur Böreği Birliği
- Sualtı Araştırmaları Derneği
- Sürdürülebilir Kırsal ve Kentel Kalkınma Derneği
- Tarımsal Kalkınma Derneği
- Toplum Sağlığı Araştırma ve Geliştirme Merkezi Derneği
- Toprak Ana Platformu
- Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu
- Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
- Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği
- Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD)
- Validebağ Gönüllüleri Derneği
- Warriors of the World (WOFTHWE)
- Yağcılar ve Demircili Köyleri Çevre Derneği (YADEM)
- Yaşam Alanlarını Koruma ve Yaşatma Derneği
- Yenişehir Çevre Hareketi
- Yeşil Artvin Derneği
- Yuva Derneği

hassas ve dikkatle ele alınması gereken bir sorumluluğun, konunun uzmanı olmayan ve yeterli teknik bilgi birikimden yoksun kurumlarca yerine getirilmesi ciddi ve geri dönüşü olmayan kayıplara neden olabilir.

🌿 2011 yılında TBMM Çevre Komisyonu'nda kabul edilen üçüncü tasarıda yer alan Ulusal Tabiatı Koruma Kurulu, Mahalli Tabiatı Koruma Kurulları ve Tabiatı Koruma Bilim Heyeti tasarıdan çıkarılmıştır. Kamu ağırlıklı yapısı, görev tanımındaki bazı belirsizlikler ve karar alma süreçlerine ilişkin bazı değişiklikler gerektirmesine rağmen, ülkemizin biyolojik çeşitliliğinin daha etkin korunması ve kamu-sivil toplum-akademi dünyasının birlikte karar alabilmesi anlamında faydalı olabilecek bu **Kurulların** mevcut tasarıdan çıkarılması üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken bir konudur. Zira geçtiğimiz yıl Çevre Komisyonu'nca kabul edilen tasarıda sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin temsilci sayısının artırılması için büyük mücadele verilmiş ve ilk halinde iki olan STK temsilcisi sayısı dörde çıkarılmıştır. Yetersiz olsa dahi STK'ların kamu kurumlarıyla birlikte bir komisyon/kurul çatısı altında ülkemizin doğa koruma politikalarını ve uygulamalarını tartışabilecek olması önemli bir adımken, mevcut tasarıda bu kurulların tamamen çıkarılmış olması STK'ların bu sürece katılım, izleme ve etkileme olanağını tamamen ortadan kaldırmıştır. Yalnızca Bakanlığın isteği, bilgisi ve kararı ile ülkemizin biyolojik çeşitliliğine dair kararların alınması demokratik bir işleyişe uygun olmadığı gibi taraf olduğumuz sözleşmelerin "katılımcılık" ilkesini de göz ardı etmek anlamına gelmektedir. Paydaşların sürece katılımı, bilgi edinebilmesi, alınan kararları şeffaf bir biçimde sorgulayabilmesi ve etkileyebilmesine olanak sağlayacak bir karar

Son derece önemli bir ekolojik alan olan Kazdağları'nda bir maden çalışmasının sonuçları. Kanun Tasarısı, bu gibi felakete kapı açıyor...

alma mekanizması tarif edilmelidir. **Tasarı'nın 10. Maddesi'nde "Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Danışma Kurulu"** adı altında bir kurula atıfta bulunulmuş ancak amacı, görevi, kapsamı, ne şekilde işleyeceği belirtilmemiştir.

🌿 **Tasarı'nın 20. Maddesi'nde** "Tabii durumuna uygun hale getirilemeyen alanlar buna en yakın yaşama alanına dönüştürülür" ifadesi açık bir biçimde bir alandaki **tahribatın meşrulaştırılmasına** ve tahribatın giderilmesi için yapılabilecek rehabilitasyon çalışmalarının zaafa uğratılmasına zemin hazırlamaktadır. "En yakın yaşam alanı" ifadesi bilimsel dayanaktan yoksundur ve tam anlamıyla ne kast edildiği açık değildir.

🌿 **Tasarı'nın 28. Maddesi'nde** "Bu Kanun kapsamında giren alanlarda 2634 sayılı **Turizmi Teşvik Kanunu'na** göre kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi ve turizm merkezi olarak ilan edilecek yerler için Bakanlığın uygun görüşü alınır" denilmektedir. Bu madde ile ülke yüzölçümümüzün ancak %4-5'ini kaplayan korunan alanların "turizm teşvik" adı altında yapılaşmaya ve diğer insan kullanımlarına açılması

mümkün kılınmıştır.

🌿 **Tasarı'nın 31. Maddesi'nin 6. bendinde** "9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı **Milli Parklar Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır**" ifadesi yer almaktadır. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, ülkemizde doğa koruma konusundaki en önemli yasal düzenlemelerden bir tanesidir. Tasarı'da korunan alan statülerinden biri olarak "milli park" statüsü yer almasına rağmen, bu alanların hangi usul ve esaslara göre yönetileceği, korunacağı belirsizdir. Milli Parklar Kanunu'nun bu Tasarı ile birlikte yürürlükten kaldırılması halihazırda zaten ciddi baskılarla karşı karşıya kalan Milli Park alanlarımızı olumsuz biçimde etkileyecektir. Özellikle son dönemde sayıları hızla artan HES'lere karşı açılan davalarda Milli Parklar Kanunu önemli bir dayanaktır ve bu düzenlemeyle beraber bu dayanak ortadan kaldırılmaktadır. Bakanlığın bu Tasarı yasalaştıktan sonra çıkarmayı planladığı yönetmeliklerin kamuoyu ve ilgili STK'larca önceden bilinmesi ve müdahale edilmesi mümkün olmayacağı için Milli Park alanlarımızı nasıl bir sürecin beklediği endişe uyandırmaktadır.

YEŞİL İŞ 2012
GREEN BUSINESS

swissôtel TSE BOPHUBS İstanbul / TÜRKİYE

SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ
SUSTAINABLE BUSINESS
18-19 EKİM

Dünya sürdürülebilirlik ekseninde yeniden biçimleniyor...

Nerede duracaksınız?

Türkiye'nin Güçlü Sürdürülebilirlik Platformu'nda tüm taraflar buluşuyor.

Çözüm Ortakları

Strength Global Group
Schneider
Electric

VE DİĞER ÇÖZÜM ORTAKLARI

info@surdurulebilirlikakademisi.com www.yesilis2012.com www.greenbusinessturkey.com

TKİG Sözcüsü Hüsrev Özkara: “Yasaya Karşı Kampanyalar Düzenleyeceğiz”

Tabiat Kanunu İzleme Girişimi (TKİG) sekretaryası adına Hüsrev Özkara, 74 çevre STK'sının 5 Haziran tarihli ortak bildirisi sonrası yaşanan gelişmeleri, EKOIQ için yorumladı.

Yayınladığımız metin bütün itiraz noktalarını ve genel çerçeveyi çok iyi çiziyor. Peki, bu çağrı ve tepki, TBMM Çevre Komisyonu'na ulaştı mı?

Ulaştı ancak yasa taslağında olumlu yönde henüz bir değişiklik gerçekleşmedi. Çevre Komisyonu'nun el çabukluğuyla **Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Yasa Taslağı'nı** komisyondan geçirme gayreti dikkat çekiciydi. 31 Mayıs 2012 tarihli ilk toplantısına TKİG olarak katılmadık. İkinci toplantısından ise tesadüfen haberimiz oldu. Ülkemizin geleceğini ilgilendiren böylesine önemli bir yasaya, başından beri her türlü katkıyı sunan 74 sivil toplum örgütünün bir araya gelerek oluşturduğu TKİG grubunu yok sayarak, yasa taslağının komisyondan geçirilmesi son derece endişe vericidir.

Onlardan bir geri dönüş oldu mu? Onun dışında kamuoyundan bir tepki aldınız mı? Basın yayın organları konuyla ilgileniyor mu?

Olmadı. 5 Haziran 2012 tarihli TBMM Çevre Komisyonu toplantısına Girişim olarak katıldık, asıl önemli başlıklar katılmadığımız ilk toplantıda onaylandığı için girişim sözcüsü olarak ben söz aldım ve ancak genel anlamda sürece ve yasaya ilişkin eleştirilerimizi aktarabildim. Muhalefet milletvekillerinin de hiçbir önerisi dikkate alınmadan, geriye kalan hükümler karara bağlandı ve Tasarı'nın yasama dönemi kapanma-

dan Genel Kurul'da oylanarak yasalaşması bekleniyor. Kamuoyu bu gelişmelerden çok rahatsız. Ülkemizin aslında %15'inin korunan alan kabul edilmesi gerekirken, %4-5 oranında korunan alana sahip olduğu göz önüne alındığında, bu son derece yetersiz. Bu alanların da ucu açık bir kullanıma açılması gayreti hiçbir bilimsel gerekçe ile açıklanamaz. Basının ilgisi ise maalesef yetersiz...

Uluslararası kamuoyundan bir tepki var mı? Uluslararası kurumları harekete geçirmek için bir bilgilendirme girişiminiz var mı?

Evet. Özellikle AB'nin yetkili organları ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerin sekretaryalarına bilgilendirme yapacağız ve endişelerimizi dile getireceğiz. Zaten Avrupa Birliği'nin her yıl yayınladığı **Türkiye İlerleme Raporları**'na bakıldığında doğa koruma konusunda ülkemizde AB'ye uyum anlamında hiçbir pozitif gelişme olmadığı açıkça ifade ediliyor. Dolayısıyla, bu yasayla birlikte halihazırda birçok baskı ve tehdit ile karşı karşıya olan doğal alanlarımızın daha da ciddi bir tahribatla baş başa kalacağını ve uluslararası camiadan bu konuda destek alacağımızı düşünüyoruz.

74 kuruluşun imzası vardı bildiride. Bu arada yeni katılımlar oldu mu? Yeni katılımı 75 kuruluş olduk. Son olarak Türkiye Ormancılar Derneği girişime katıldı.

Kanun tasarısının geri çekilmesi yönünde bir umudunuz var mı? Bu konuda bir kazanım elde edilemezse, ne yapmayı düşünüyorsunuz? Konuyu etkin bir şekilde ilgililerine yansıtabilirsek sonuna kadar bu umudu taşıyoruz. Yasa olduğu gibi çıkarsa bunun **“Doğayı Yıkım Yasası”** olduğunu kamuoyuna anlatmaya, duyarlı bir toplum yapısı oluşturmaya çalışacağız. Korunan alanların mutlak koruma bölgelerinde HES'lerin, turizm yatırımlarının, madencilik faaliyetlerinin, taşocaklarının önünün açılması ile orman arazilerinin satışı ve benzeri konularda, özellikle o yörelerde yaşayan insanların karşı karşıya kaldıkları sorunlar nedeniyle duyarlılığın daha da yükselebileceği açıktır. Bu duyarlılığı doğru yönlendirebilecek ulusal ölçekteki kampanyalar önümüzdeki sürece damgasını vuracaktır.

Vurgulamak ve eklemek istedikleriniz var mı?

Tabiat Kanunu İzleme Girişimi olarak tüm kamuoyunu bu yasa tasarısıyla ilgili olarak harekete geçmeye davet ediyoruz. Çevre sorunları artık bir arkaplan konusu değil ve başlı başına önem gerektiren ve hayatımızı doğrudan etkileyen meseleler. Dolayısıyla, doğal alanlarımızı, kaynaklarımızı ve biyolojik çeşitlilik değerlerimizi tehdit edecek bu Yasa Tasarısı konusunda farkında olmak, tepki vermek ve daha katılımcı, korumacı bir yasa talep etmek durumundayız.

www.yesilmarkalar.com
açıldı!

Tüketiciyim ama
gezegenimi
tüketmiyorum.

Türkiye'nin
yeşil ürün ve
hizmetleri
burada buluşuyor!

yesilmarkalar.com

info@yesilmarkalar.com

Satın aldığımız ürün,
hizmetlerin sertifika ve
etiketlerini biliyor muyuz?

Enerjiyi yönetiyor muyuz?
Seçimlerimiz enerji tasarruflu mu?

Çocuklarımızın geleceğini
düşünüyor muyuz?

Satın aldığımız ürün ve
hizmetler çevre dostu mu?

Geleceğimiz için
bilinçli tüketici olalım...

“WWF-Türkiye olarak 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nü Kutlamıyoruz”

Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın ilk 14 Maddesi'nin TBMM Çevre Komisyonu'nun 31 Mayıs 2012 tarihli toplantısında onaylanmasının ardından en ciddi tepkilerden biri de WWF Türkiye'den geldi. WWF Türkiye Genel Müdürü Tolga Baştaç, “Bu kanun, katılımcılık yönünden ülkemizi 30 yıl önce hazırlanan yasaların bile gerisine götürüyor” diyor.

Neden?

Bugün TBMM Çevre Komisyonu'nda görüşülen “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı” ülkemizin doğal alanlarını geri döndürülemez bir yıkıma sürükleyecek düzenlemeler içeriyor. Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın ilk 14

maddesi 31 Mayıs 2012 tarihinde sessiz sedasız görüşülerek onaylandı. Bugün, geriye kalan hükümler karara bağlanacak ve muhtemelen tasarı yasama dönemi kapanmadan Genel Kurul'da oylanarak yasalaşacak. Bugün yapılacak görüşmeler, ülkemizin doğal alanlarının geleceğini belirleyecek. Bu nedenle,

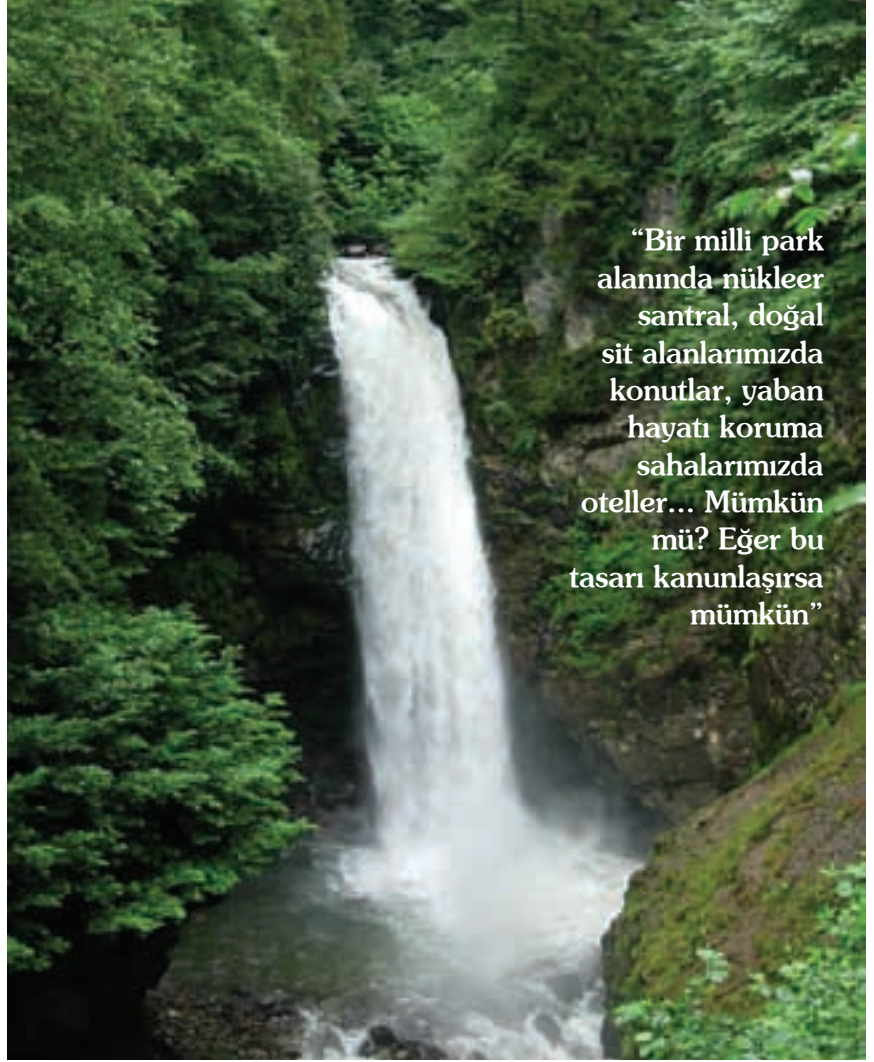
tasarının mevcut haliyle onaylanması durumunda bizleri nasıl bir gelecek beklediğini size anlatmak istiyorum. 74 STK'nın oluşturduğu Tabiat Kanunu İzleme Girişimi'nin görüşlerinin dikkate alınmadan hazırlandığı bu kanunla ilgili bilmemiz gereken en önemli nokta; **“Her ne kadar kanunun adı Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma olarak geçse de bu sizi yanıltmasın çünkü kanun maddeleri doğamızı korumaktan çok, onu sınırsızca kullanıma elverişli hale getiriyor.”**

Nasıl?

Bir milli park alanında nükleer santral, doğal sit alanlarımızda konutlar, yaban hayatı koruma sahalarımızda oteller... Mümkün mü? Eğer bu tasarı kanunlaşır mı mümkün. Çünkü kanun, koruma altına alınmış tüm doğal alanlarımızın koruma statüleri yeniden değerlendirilerek değiştirilebilmesine imkan tanıyor. Bu alanlar yıllar önce koruma altına alınmış olsa bile, artık enerji, tarım, madencilik, turizm, inşaat gibi pek çok sektörün yatırımlarına açılabilir.

Kimin Yararı?

Tasarının 8. Maddesi “ekolojik etki değerlendirmesi ve üstün kamu yararı” 31 Mayıs'ta görüşülen ve onaylanan en tehlike maddelerden biri. Madde; Korunan alanlarda yapılması düşünülen herhangi bir plan veya proje ekolojik etki değerlendirmesine tabi tutulur” diyor. Ancak, ekolojik etki değerlendirme sonucu saha üzerindeki etkiler olumsuz değerlendirilse de, alternatif çözümlerin bulunamaması ve üstün kamu yararının bulunduğu durumlarda proje hayata geçebiliyor. Tasarı'da geçen ve net bir tanımla yapılmadığı için suiistimale açık olan bu “üstün kamu yararı” ifadesiyle korunan alanlar madencilik, enerji, sanayi, tarım, turizm gibi yatırımlara adeta adres gösteriliyor. Bizce

“Bir milli park alanında nükleer santral, doğal sit alanlarımızda konutlar, yaban hayatı koruma sahalarımızda oteller... Mümkün mü? Eğer bu tasarı kanunlaşır mı mümkün”

“üstün kamu yararı” altın madenleri, nükleer santral, turizm yatırımlarının tam aksine temiz ve yenilenebilir enerjiye, içme suyuna ve gıdaya adil ve eşit erişim hakkıdır. Sizce?

Söz hakkımız yok mu?

Tasarı'da bilimsel çevrelerin, ilgili kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve koruma alanlarında ve çevresinde yaşayanların karar süreçlerine dahil olması için öngörülen ulusal ve yerel kurulların tümü süreçten çıkarılıyor ve katılımcılık yönünden ülkemizi 30 yıl önce hazırlanan yasaların daha da gerisine götürüyor. Eğer bu tasarı kanunlaşır mı bilim insanları, uzmanlar, sivil toplum kuruluşları veya vatandaşlar bundan böyle herhangi bir alanın koruma altına alınması sürecinde söz sahibi olamayacak. “Tabiat”ın korunması artık tamamıyla Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın insafına kalacak.

WWF-Türkiye olarak ülkemizin doğasının korunması için yürüttüğümüz çalışmalarda en önemli adımlarımızdan biri bu alanların koruma statülerinin sağlanmasıydı. Küre Dağları'nın Milli Park, sulak alanların RAMSAR alanı ilan edilmesi ve nice-leri. Yillardır daha iyi korunması için çalışmalar yürüttüğümüz bu alanlar artık yasal statülerini kaybetme tehdidiyle karşı karşıya. Süreçten duyduğumuz endişe bizi umutsuzluğa sürüklemiyor. Tam tersine, tasarının kanunlaşmasını engellemek, ülkemizin doğasını korumak, gelecek nesillere yaşayan bir Türkiye bırakmak için daha çok çalışmamız gerektiği yönünde harekete geçiriyor. Ülkemizin doğasını zor günler bekliyor olabilir ama biz de bizi hiç yılmadan mücadeleye devam edeceğiz. Desteğiniz için teşekkürler!

Milletvekillerimize Açık Çağrı! “Tasarıyı Onaylamadan Önce Lütfen Memleketinizin Doğasına Bir Daha Bakın”

Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu ve Su Kanun Taslağı hakkındaki görüşlerini bizlerle paylaşan TEMA Vakfı - Kurumsal İletişim ve Çevre Politikaları Başkanı Özgül Erdemli Mutlu, “Yasa Çevre Komisyonu’ndan geçse bile biz herkese yanlışları anlatmaya devam edeceğiz” diyor.

Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu cephesindeki gelişmeler konusunda ne düşünüyorsunuz?

TEMA Vakfı olarak, Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu ile ilgili çalışmaları tek başımıza değil, TKİG çatısı altında diğer doğa koruma örgütleri ile ele yürütüyoruz. Tabii ki, bir süredir TEMA merkez ve gönüllülerimizle birlikte, gelişmeleri artan bir endişe ile takip ediyoruz.

Öncelikle, Türkiye’nin doğasını ve biyolojik çeşitliliğini korumak ve sürdürülebilir yaşam ilkesi çerçevesinde gelecek nesillere bırakmak için bir tabiat koruma kanuna ihtiyacımız olduğuna inanıyoruz. Paha biçilemez toprak, orman, su varlık-

larımızı ve yaban hayatımızı mevcut çevre/doğa ile ilgili yasalarla yeterince koruyamıyoruz. Özetle, çerçeve ve kapsayıcı bir doğa koruma kanuna ihtiyacımız var ancak yakın zamanda Çevre Komisyonu’ndan geçen taslak kanun, maalesef isminden çok uzak bir yaklaşıma sahip. TKİG olarak deklarasyonda belirttiğiniz gibi mevcut tasarı pek çok açıdan ülkemizi 30 yıl önce hazırlanan yasaların bile gerisine götürüyor.

Çevre Komisyonu’ndaki gelişmeler büyük bir geriye gidiş ve doğa koruma aleyhine kritik bir süreci başlatsa da, Kanun yapılıma sürecine bütünsel baktığımızda süreç devam ediyor. Dolayısıyla, mücadelemize devam edeceğiz. Çevre

Komisyonu’nda bu yasanın geçmesi her şeyin sonu anlamına gelmiyor. Bürokratlar, TBMM, ilgili Bakanlıklar ve Cumhurbaşkanlığı’nı da içine alan tüm ilgililere ve liderlere yönelik çalışmalarımız devam edecek.

Ülkenin doğal varlıklarının koruyucusu olarak bizim adımıza karar veren milletvekillerimiz önemli bir eşikte duruyorlar. Bu sefer önlerine gelen tasarı için el kaldırmadan önce tüm doğa koruma alanında

çalışan kurumların, doğa gönüllülerinin konuyla ilgili söylediklerini dinlemelerini umut ediyorum.

Meclisin tatile girmesiyle, çoğu memleketlerine gittiğinde, yörelerindeki eşsiz maviye-yeşile-kahverengi ve tüm renklere bir daha bakmaları; ormanları, sulak alanları, korunan alanları gezmeleri çağrısında bulunmak istiyorum. Çünkü sadece bunu yaptıklarında bile, bir ihtimal, bu yasa tasarısının ülkemizin eşsiz doğal varlıklarını koruyup, geliştirmekten uzak olduğunu anlayacaklar ve doğru kararı vereceklerdir. Vekillerimizin, sadece bizlerin adına vekaleten değil; sesi, sözü ve oy hakkı olmayan doğal varlıklarımızın adına da doğru olanı yapmaya çağırıyorum.

Yaz tatili dönüşünde de uluslararası doğa koruma sözleşmeleri ve AB doğa koruma direktifleriyle uyumlu ve bunların ulusal düzeyde uygulanmalarını sağlayacak bir doğa koruma yasası hazırlamak için çalışmaya başlamalarının karşısında herhangi bir engel yok.

Yasa yapım sürecini çağdaş ve katılımcı yaklaşımla yeniden ele alabilirler. Bilim insanlarının, uzmanların, STK'ların ve yerel aktörlerin katkısı ve katılımı ile uluslararası sözleşmeler ve elde ettiğimiz ulusal birikim ve kapasite ile uyumlu bir şekilde şeffaf ve demokratik bir süreçle gerçek bir doğa koruma yasası ortaya çıkabilir.

TEMA Vakfı olarak Tabiatı Koruma Kanunu'nun yanısıra Su Kanunu ile ilgili de çalışıyorsunuz...

TEMA Vakfı olarak, Türkiye'de doğa koruma ile ilgili yasa yapım sürecine STK'ların katılımı ve katkı sağlaması ve hatta konusuna göre ilgili taslağı bizzat kaleme alarak sürece aktif katılım sağlaması gerektiğine inanıyoruz. Geçtiğimiz 20 yıl içinde Türkiye'de mera ve topraklarımızı yasanın kavuşmasında öncü rol oynadık. Son iki yıldır da

sularımızı da yasanın kavuşturmak için çalışıyoruz. Tüm doğal varlıkların korunarak yönetilmesi gerektiğine inanan ve savunan bir kurum olarak, “**Su Kanun Taslağı**”nı Mayıs ayında kamuoyu ve siyasilerle paylaştık. Suyu varlık olarak tanıyan, yaşam için vazgeçilmez bir hak olduğunu kabul eden ve tek elden

TEMA Vakfı, Mayıs ayında yaptığı bir basın toplantısıyla, hazırladıkları “Su Kanun Taslağı”nı kamuoyu ve siyasilerle paylaştı ve suyu yaşam için vazgeçilmez bir hak olarak kabul eden ve tek elden katılımcı yaklaşımla yönetecek bir Su Yasası’nın çıkarılması çağrısında bulundu.

katılımcı yaklaşımla yönetecek bir Su Yasası’nın çıkarılması çağrısında bulunuyoruz.

Bilim Kurulu üyelerimiz, akademisyenler, danışmanlar, hukukçular ve uzmanlar tarafından hazırlanan Su Yasa Taslağı, su varlığının korunmasında hukuksal, yönetsel ve etik yeni ilke ve kurallar getiriyor. TEMA taslağı, doğal varlıkların tümünün korunarak yönetilmesine odaklanıyor. Çalışmaya TEMA websitesi üzerinden ulaşmak (www.tema.org.tr) veya kitapçık halini, bize yazarak temin etmek mümkün.

“Amaç Koruma Değil Kullanma”

Türkiye Çevre ve Ekoloji Hareketi Avukatları'ndan Deniz Gedik ve Alp Tekin Ocak, yasa tasarısını EKOIQ için değerlendirdiler...

Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu tasarısı, tartışmaya mahal bırakmadan kanun hükmünde kararnamele marifetiyle bakanlıkların kurulduğu veya dönüştürüldüğü, demokratik katılımdan uzak ve toplumsal katmanların fikirleri alınmaksızın ekolojik denge için önem arz eden konulara dair kanun ve yönetmeliklerin çıkarıldığı bir dönemde gündeme alındı. Hızla değişen gündem arasında sağlıklı bir tartışma zemini yaratmak olabildiğince güçken, toplumu yakından ilgilendiren konuların **toplum mühendisliği** yaklaşımıyla, kanunlarla çözülebileceği önkabulü, kanun yapma sürecini demokratik teamül-lerden uzaklaştırmış oldu.

Kanunun amaç maddesinde belirtilen “**Tabiatın, tabii değerlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı**” problemleri bir yaklaşımdır. Meta üretimine dayalı kapitalist toplumsal ilişkisinin her şeyi olduğu gibi doğal varlıkları da bu sürecin içine dahil ederek “kullanması”, emrine amade etmesi sebebiyle korumadan bahsetmek mümkün değildir. Bu sebeple en başından kanunun amacındaki yaklaşıma bu noktadan itiraz etmek gerekir.

Tanımlar başlıklı **2. Maddesi “Ekolojik Etki Değerlendirmesi”**ni (EED) problemleri bir şekilde tanımlamaktadır. “Gerçekleştirilmesi

Alp Tekin Ocak

planlanan etkinliklerin ve projelerin ekosistemlere olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesi; olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da ekosistemlerin kendisine ve işleyişine zarar veremeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin tespit edilmesi amacıyla sürdürülecek çalışmaları” işaret eder. Bu husus uzunca bir süredir uygulanagelen, hatta çevreyi koruma enstrümanı olarak eksik, yetersiz olduğuna dair ciddi eleştiriler barındıran çevresel etki değerlendirmesinin mevcut halinin bile içinin boşaltılması manasına gelmektedir.

Anılan hüküm 16 Aralık 2003 ta-

rihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’ne dahi uymamakta, ondan dahi geri bir tanımlama getirmektedir. Yönetmeliğin Ek-I ÇED’e tabi faaliyetler için Çevre Bakanlığı tarafından verilen ve ilgili faaliyetin çevre üzerinde olumsuz etkilerinin bulunmadığını ya da alınacak önlemlerle olumsuz etkilerin ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde tutulabileceğinin tespiti durumunda faaliyetin gerçekleşmesinde sakınca görülmediğini belirten kararlarıdır (mad.4/13). ÇED yalnızca her türlü faaliyetin olumsuz etkilerinin en aza indirildiği bir süreç değil aynı

zamanda; sonucunda faaliyetin yapı-
lıp yapılmamasına karar verildiği bir
süreçtir de. Yani tüm bu değerlendirme
süreçlerinde (ÇED, EED vb.) nihai hedef
projenin gerçekleştirilmesi olmamalıdır.
Öncelikli olarak söz konusu alanda
projenin yapıp yapılmayacağına karar
verilmeli, ancak bu soruya olumlu yanıt
veriliyorsa etkiler ve bu etkileri minimize
çabası içine girilmelidir.

ÇED, çevresel bozulmanın gideril-
mez sonuçlar yaratması, sorunların
birbirine bağlı ve karmaşık bir yapı
göstermesi ve diğer toplumsal so-
runlardan soyutlanamamaları nede-
niyle oldukça karmaşık bir süreçte
tüm bu noktaları bir araya getiren,
dolayısıyla çevre sorunsalındaki
ekolojik, ekonomik, politik ve tek-
nik boyutları, değişik dozlarda da
olsa harmanlamayı sağlayan (Tur-
gut, 2001; 465), kısaca söylenirse;
toplumsal yapı, ekonomi ve ekolo-
jijiyi Anayasa’da tanımlanan “sağlıklı
bir çevrede yaşama hakkını” temel
olarak olası bir çatışma/çelişki ha-
linde, diğer tüm hakları sağlıklı bir
çevrede gerçekleşecek yaşam hakkı-
nı öncelik bilerek uzlaştırmaya yara-
yan bir araç olmalıdır.

ÇED’in güvenilir kurumlar yerine
özel şirketler tarafından yapıldığı
ve denetleyici kurumların yetersiz
olması sebebiyle Türkiye’deki uygu-
lamasının işlevsiz olduğu göz önü-
ne alındığında eleştirisini yapmaya
çalıştığımız yasa tasarısında mevcut
uygulamanın da gerisine düşen bir
eğilim mevcut olup, yasanın amacı
olan koruma konusunda şüphe ya-
ratmaktadır.

Tasarımın en problemleri kısmı
ise, “**Ulusal Tabiatı Koruma
Kurulu**”nun oluşumu yapıyla ilgli-
lidir. 18 kişiden oluşan bu kurulda
sadece 4 akademisyenin yer alması,
sivil toplum kuruluşlarından da sa-
dece 4 kişinin kurulda yer alması ve
bu 4 üyenin de Bakanlık tarafından
belirlenecek olması öncelikle sivil
toplumu göstermelik olarak bu sü-

**“Korunan Alanların
Belirlenmesi ve İlanı” başlığı
altında söz konusu alanları
“Yeniden Değerlendirme”ye
fırsat verecek Madde 12 gibi
bir hükmün bulunması çok
tehlikeli bir duruma
işaret ediyor.**

recin içine katmak ve de en önemli-
si akademik yönü ağır basan, teknik
ve uzmanlık gerektiren bir kurul
olması gereken Koruma Kurulu’nu
bürokrasiye boğmak anlamına gele-
cektir. Bu da Kurulun bilimselliğine
halel getirir.

Ulusal Tabiatı Koruma Kurulu’nun
görev ve yetkilerine baktığımızda
karşı karşıya olduğumuz tehlikenin
ne olacağını tahmin etmek güç de-
ğildir. Kurul’un görevleri arasında
“**Herhangi bir faaliyetle ilgili üstün
kamu yararı kararı verildiğinde
telafi edici tedbirlerin alınmasına
yönelik çalışma yapmak**” vardır.
İdare hukukunda çerçevesi içtihadı
olarak çizilmiş kamu yararı kavramı
vardır. Kamu yararı, bazen siyasi,
bazen yasa koyucu irade tarafından
belirlenir. Somut olayda iki kamu
yararının çakışması durumunda
ise sorun, o olaya göre değerlendiril-
melidir. Bu nedenle kamu yararı
kavramının bir hiyerarşiye tabii tu-
tulması ve kanun eliyle sabitlenme-
si doğru değildir. Kimi durumlarda
sağlık kamu yararını gerektirir, baş-
ka bir durumda ise bu eğitim olur,
bir başka gün bambaşka bir şey
olabilecektir. Yasa metninde idare

hukukunun bu yerleşik kavramını
tartışmaya açmak, iki kamu yararı
arasında hiyerarşi belirlemek yanlış
bir tutum olup, bu noktada ancak
fonksiyonel ayrıma gidilebilir. Do-
layısıyla kurulun görev ve yetkileri
arasında bu biçimde bir belirleme
kavramının içinin boşalması tehlikesi-
ni de beraberinde getirmektedir.

“Korunan Alanların Belirlenmesi
ve İlanı” başlığı altında söz konusu
alanları “Yeniden Değerlendirme”ye
fırsat verecek Madde 12 gibi bir
hükmün bulunması çok tehlikeli bir
duruma işaret ediyor. Madde metni
aynen şöyledir: “*Gerçek veya tüzel
kişilerden gelen öneriler üzerine
veya bu Kanunun 29. maddesi
kapsamında yürütülen izleme ça-
lışmalarının değerlendirilmesi de
dikkate alınarak Bakanlık uygun
gördüğünde yeniden değerlendir-
me işlemi başlatılabilir. Yeniden
değerlendirme kararları ile: a) Bu
Kanuna göre daha önce belirlen-
miş ve ilan edilmiş koruma alan-
larının sınırları değiştirilebilir, kısı-
men veya tamamen farklı koruma
alanları kapsamına alınabilir veya
daha önce ilan edilmiş koruma ka-
rarı kaldırılabilir*”.

Bu yetki, bunun anlamı daha önce
belirlenmiş uzun uğraşlar ve bilim-
sel çalışmalarla belirlenmiş alan-
ların koruma statüsünün yeniden
tartışılması anlamına gelir ki; çok
tehlikeli bir noktaya işaret eder. Bu-
nunla birlikte, az da olsa yerel dina-
miklerle, farklı düzeylerde katılımı
işleyen bir süreç üzerinde, merkezi
idarenin mutlağa yaklaşan vesayeti
anlamına gelmektedir. Eğer yasanın
amacı koruma ise, ilgili madde yasa-
nın amacına en hafif deyimle uyma-
maktadır.

“Ekolojik etki değerlendirmesi
olumsuz sonuçlar gösterse bile, baş-
ka bir seçeneğin olmadığı durumlarda,
ekonomik ve sosyal nedenler da-
hil değişik nedenlerle üstün kamu
yararı söz konusu olduğu için bir
plan veya projenin devam etmesi

zorunlu olursa” izin verilen faaliyetlerin alan üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirilmesi, koruma yönelik tedbirlerin alınmasından bahsedilmektedir. Yasa koyucu 40 maddeden oluşan bu “koruma” kanununun her yerinde korumadan bahsedip, daha sonra bunun istisnalarından, bu istisnaların nasıl hayata geçirileceğinden bahsetmektedir. Böylelikle kural olarak gösterilen koruma, ana eksen olan ve tartışmalı bir kavram olan sürdürülebilir kalkınma üzerinden şekillendirilerek sağlıklı ve kaygan bir zemine oturtulmuştur. Bununla da yetinilmeyerek, her koruma alanına çok geniş istisnalar getirilmiş ve kanunun amacı olan korumanın alanı son derece daralmıştır.

Üstelik bu faaliyetlerin önünü açıcı kararların alınması yetkisi Bakanlar Kurulu’na verilmiştir. Bilimsel bir kurul tarafından alınması gereken herhangi bir karar siyasi bir kurum olan yürütmenin en üst organına verilmiş olması, gerçekte korumaya değil de korumanın gerektirdiği kamu yararının karşısında birtakım faaliyetlerin önünün açılması anlamına gelecek bir başka “kamu yararı”nın üstün tutulması demektir.

Bilgilendirme, Katılım, İşbirliği ve Destekler başlıklı 15. Madde sadece soyut genel bilgi düzeyinin artırılması, toplumun ilgisini ve katkısını artırılması, medyada tanıtım ve bilgilendirme kampanyalarının düzenlenmesi, yerel yönetim birimleri, üniversiteler, araştırma kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarıyla yakın işbirliği yapılmasından bahsetmektedir. Katılımın hukuki mahiyetinin içi boşaltılmıştır.

Katılım Hakkının Ulusal ve Uluslararası Çevre Hukukundaki yerine baktığımızda; uyumlu sağlıklı ve ekolojik bakımdan dengeli bir çevre hakkının, sadece nesnel bir bilgilendirme ve yönetsel gizliliğin kaldırılması ile değil, aynı zamanda

Dilek Yarımadası

yurttaşların ve toplumun geleceğini yüküm altına sokan kararlara bireylerin farklı biçimlerde katılımında anlam kazanır. Katılımı sadece çevre hakkının gerçekleşme biçimi olarak algılamak yerine aynı zamanda demokratik rejimin varlık koşulu olarak anlamak gerekir (*İbrahim Kaboğlu, Çevre Hakkı, 1996*).

Stockholm Bildirgesi, çevreyi koruma ve geliştirmede yurttaşların ve toplulukların sorumluluğunu vurgular. Konferansta kabul edilen 97 sayılı tavsiye kararında devletleri çevrenin yönetimi ve denetiminde kamunun katılımını kolaylaştırmaya davet eder.

1982 BM. Nairobi’de kabul edilen çevre eylem planında; “Çevresel bilinci arttırmak ve çevreye ilişkin planlama ve kararlar konusunda güçlü bir halk katılımını gerçekleştirmeleri için hükümetleri özendir-

mek amacıyla resmi ve resmi olmayan örgütlerle gençlik gruplarının girişimleri”nin desteklenmesi gereği teyit edilmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), 1974 ve 1975 bildireleriyle üye devletlerin çevreyle ilgili kararlara halkın katılımını özendirmelerini teyit etmektedir. **1975 tarihli AGİK (Helsinki) Nihai Belgesi**, “Çevre politikasının başarıya ulaşması için, sorumluluklarının bilincinde olan bütün halk katmanlarının ve toplumsal güçlerin çevreyi koruma ve iyileştirmeye katkıda bulunma gereğini” vurgular.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi “Büyük sayıda kişileri ilgilendiren idari usullere ilişkin” Tavsiye Kararı’na göre, çok sayıda kişileri ilgilendiren kararı alan yetkili makam, katılma süreci sırasında ilgili kişilerce sunulan kanıtları dikkate

“Yasanın adli ve idari yaptırımlar kısmında, ‘Fiilin ağırlığına göre bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası’ öngörülmüş. Bu rakamlar yetersiz ama Habitat Kaybı sözkonusu olduğundaki üst sınır olan 6 aydan 12 aya kadar hapis cezası ise olumlu sayılabilir”

kümet dışı örgütler dahil en geniş katılımın teşvik edilmesini” belirlerken (mad.4.i), **Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi**’nde “Bu çeşitliliğin sürdürülebilir kullanımına ve muhafazasına ilişkin tüm düzeylerdeki karar süreçlerine **kadınların** tam bir katılımının sağlanmasının gerekliliği” fikri işlenmiştir.

ÇED sürecinde halkın katılımı ÇED Yönetmeliği’nde de vurgulanmıştır. “ÇED’in katılım olmaksızın ÇED olamayacağı”, “Halk katılımının ÇED sürecinin anahtarı olduğu” ve “Halkın bu süreçte imtiyazlı konumda” olduğu belirtilmiştir. “Komisyonun Kapsam belirleme toplantısından önce, halkı yatırım hakkında bilgilendirmek, projeye ilişkin görüş ve önerilerini almak üzere proje sahibi tarafından projenin gerçekleştirileceği yerde Bakanlık ile mutabakat sağlanarak belirlenen tarihte, halkın katılımı toplantısı düzenlenir. Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinden önce proje sahibi tarafından, halkı bilgilendirmek amacıyla anket, seminer vb. çalışmalar yapılabilir” şeklinde düzenlemiştir (ÇED Yönetmelik 9 ve 10).

Dolayısıyla katılım toplumun demokratik örgütlenmesinin olmazsa olmazlarından ve katılımın gerçek hukuki manası, tam anlamıyla bilgilendirme, bilgilendirilme sonrası insanların, demokratik kurumların karar alma mekanizmalarına katılımını ifade eder. Demokratik top-

lumun gereği budur. Aksi tutum **“dostlar alışverişte görsüncü”** bir yaklaşımdan öteye gitmeyecektir.

Yasanın adli ve idari yaptırımlar kısmı ise caydırıcılıktan uzaktır. “Koruma altına alınan alanlar için yapılan planlara aykırı hareket edenler ile koruma altına alınan alanlarda tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin tahribine sebep olan gerçek kişiler hakkında fiilin ağırlığına göre bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır” denmektedir. Rakamlar aşağı yukarı bu minvalde seyretmekte olup, yetersizdirler. Yasanın 33/6. fıkrası habitat kaybı söz konusu olduğunda üst sınırdan ceza tatbik edilmesini ve ayrıca fiilin ağırlığına göre 6 aydan 12 aya kadar hapis cezası verileceğine hükmetmesi olumlu bir özellik olarak gösterilebilir.

Tabiatın, tabii değerlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması mevcut haliyle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, DSİ gibi kamu kurum ve kuruluşları arasında parçalı bir biçimde dağınık yetki ve sorumluluklar tanımlamaktadır. Bu sebeple 17/2/2000 tarihli ve 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu hükümleri ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu hükümleri (“saklı hükümler ve atıflar” 35. maddede ki) dışında bu parçalılığın giderilmiş olması ve tek yetkili bir Bakanlığa bağlanmış olmasını olumlu okumak gerçek bir korumanın sağlanacağına dair yukarıdaki haklı eleştiriler olmasaydı mümkün olabilirdi.

Tüm bunlardan hareketle; tabiatı ve biyolojik çeşitliliği koruma amacıyla olan kanun tasarısının yasa maddeleri, yasanın çıkarılması sürecindeki demokratik kamuoyunun ve meslek odalarının eleştirileri de göz önüne alındığında amacını gerçekleştirmekten uzak olduğunu mevcut 2863 Sayılı Kanun’un da gerisine düştüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. ○

almak zorundadır (mad.5). İdari işlem, komşu bir devletin ülkesi üzerinde, özgürlük, hak ve çıkarları etkileyecek nitelikte olduğu zaman bu ülkenin yurttaşlarına da katılım prosedürü açıktır (mad.8). Aynı zamanda her devletin iç hukukunca öngörülen yetkilere ve yürürlükteki uluslararası anlaşmalara saygı sağlanmasında devletler, kamu tüzel kişileri ve yetkili makamlar, ilgili kişilerin katılımının etkinliğini sağlamak amacıyla birlikte hareket eder (mad.9).

Dünya Doğa Şartı ve Çevre ve Gelişme Üzerine Rio Bildirgesi, İlke 10’da değişik biçimlerde katılım ilkesini “Çevre sorunlarının en iyi şekilde bütün ilgilenen yurttaşların ilgili düzeylerdeki katılımı ile çözümlenebileceği” vurgulanmaktadır. **İklim Değişikliği Sözleşmesi** düzenleme alanı konusunda “hü-

Geride Dönüşen Sanat

Borusan Holding ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi işbirliğiyle gerçekleştirilen Sanata Dönüşüm Sergisi 20 Haziran günü Tophane-i Amire’de açıldı. Kuratörlüğünü heykeltıraş Eşber Karayalçın’ın yaptığı sergide “Sanata Dönüşüm Atık Metal Heykel Yarışması” sonucunda seçilen 26 eser yer alıyor. 30 Haziran’a kadar gezilebilecek olan Sergi’de yer alan eserler, 12 üniversiteden toplam 112 eser arasından jürinin değerlendirmesi sonucu belirlendi. Eşber Karayalçın , “Jüri olarak gerçekten çok zorlandık. Birbirinden yaratıcı, cesaretli eserler geldi önümüze. Ve hangisini seçeceğimizi bilemedik” diyor. Kalabalık bir davetli grubunun katılımıyla oldukça şenlikli bir şekilde açılan sergide eserleri sergilenen genç sanatçılar, ilham kaynaklarını ve eserlerinin oluşum süreçlerini EKOIQ dergisine anlattı.

 Özgür GÜVENÇ

Birincilik Ödülü

“Doğa ile Malzeme Birbirine Dönüştü” Nergiz Yeşil (Mimar Sinan GSF Heykel Bölümü)

Eserimin adı “Dönüşüm”. Atık metal olarak kepenk kullandım. Minimum hacimli bir malzeme üzerinde oluşturulan dolgu ve boşluklarla yaratılan mekan algısı olarak tanımlanabilir. Oluşturulan boşluklar doğayı temsil ediyor. Malzeme de endüstriyel bir malzeme. Dolayısıyla Dönüşüm’den kasıt da doğayla malzemenin birbirini dönüştürmesi...

İkincilik Ödülü

Sepet Örgü Tekniğiyle Direniş Aycan Güler (Muğla Üniversitesi GSF Heykel Bölümü)

Eserimin adı “Rüzgar”. Rüzgâra karşı durmak bir tür direncin ifadesi aslında. Atık metal olarak tel kullandım. Heykeli de sepet örgü tekniğiyle oluşturdum. Sürekli geceleri çalışarak yaklaşık altı aylık bir mesai harcadım diyebilirim.

Nükleer Bombayı Taşıyan Çirkin Kuş

Mete Çam (Mimar Sinan GSF Heykel Bölümü)

Eserimin adı “Bombalı Kuş”. İkinci Dünya savaşında Hiroşima’ya nükleer bombayı atan “Enola Gay” isimli uçağı temsil ediyor. İlk olarak eski bir oksijen tüpünden atom bombasının bir replikasını yaptım. Sonra da atık fren balatalarını ve kaynak telleri kullanarak uçağı temsil eden çirkin kuşu oluşturdum.

“Tüketirken Üretilbilir”

Elif Gülün Durmaz Coşkun (Erciyes Üniversitesi GSF Heykel Bölümü)

Yarışmanın afişi üniversiteye geldi, afişi görür görmez hemen bu yarışmaya katılmak istiyordum dedim. Çalışmayan bir çamaşır makinesi aldım. Önce onu tamamen bozdum ve parçalara ayırdım. Atölyedeki atıkların hepsini biraraya getirdim. Bundan neler yapılabileceğini düşündüm. Süreç başladığında ortaya ne çıkacağını bilmiyorsunuz ya, işte o serüven çok güzel. Sonunda bir çaydanlık buldum, ondan çok sempatik bir yüz çıkardım. Tabii yapım sürecinde bol bol kaynak ve kesme biçme işlemi de vardı. Bakıyorum, atıklardan çok güzel eserler çıkmış ortaya. Atık malzemelerin estetik bir şekilde sunularak tekrar kullanılabilceğini gösterdik. Demek ki sanat sadece pahalı ve kaliteli malzemelerden yapılmak zorunda değilmiş. Bence bu, günümüz tüketim insanına da ince bir mesaj: “Fazla tüketimden kaynaklanan atık malzemeler tekrar kullanılabilir. Doğayı düşünen insan tüketirken üretebilir.”

“Uçakların Öldürdüğü Pelikani Uçakla Dirilttim”

Selçuk Yılmaz (Anadolu Üniversitesi GSF Heykel Bölümü)

Bu pelikani 1960’lardan kalma bir savaş uçağının parçalarını kullanarak yaptım. Televizyonu ilk izlemeye başladığım zamanlardan aklımda bir görüntü kalmış. Körfez Savaşı’nı biliyorsunuz. Her yerde savaş uçakları uçuyordu, derken petrole bürünmüş bir pelikan çıkıyordu ortaya. Bağlantı noktam şu oldu: Savaş uçaklarının öldürdüğü o pelikani, yine savaş uçakları parçalarından, tekrar hayata döndürdüm.

EIF'2012

ULUSLARARASI ENERJİ KONGRESİ VE FUARI

INTERNATIONAL ENERGY CONGRESS 2012
04 - 05 EKİM 2012, 04 - 05 OCTOBER 2012

EIF

ENERGY IS FUTURE
2012

CONGRESIUM ANKARA

ATO Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı

ATO Congressium International Convention & Exhibition Centre

ANKARA / TÜRKİYE

www.enerjikongresi.com

www.energy-congress.com

Her Şeyi Kirala!

Sahiplik kavramını “erişim”e dönüştüren yepyeni bir sistem doğmak üzere: Her şeyi kirala! Üretim ve tüketim çılgınlığına önemli ölçüde sınır getirmesi hedeflenen bu yeni sürdürülebilir model, “Hızlı yaşa, çabuk tüket ve yenisini al” alışkanlığına artık bir son verecek. İnternet üzerinde faaliyet gösteren kiralama şirketleriyle başlayan süreç hızla tek tek markalara doğru genişliyor ve yeni bir paylaşım ekonomisinin temellerini atıyor...

 Eylül AKINCI

Altı ay sonra telefonun bir üst modeli çıktı, eskisini sat, yenisini al... Üç yılda bir araba değiştirmek şart, ver, yenisini al... Bu kıyafetin modası bir sezonluktu, at, yenisini al. Eskiden 15-20 yılda bir değiştirilen buzdolabı ne de çabuk bozuldu, hurdaya ver, yenisini al... Bebekler için ne cicili bicili ayakkabılar, eskilerini at, yenisini al...

Modern hayatın kaçınılmaz sonucu sanki bunlar; sloganı da “Hızlı yaşa, çabuk tüket ve yenisini al!” Peki, nereye kadar? Her beş dakikada 2 milyon poşetin, yılda 20 milyon ton lastiğin üretildiği, her 30 saniyede 106 bin kutu içeceğin tüketildiği ve 2,5 milyon ton çalısır halde elektronik eşyanın atıldığı dünya, bir çöplük haline gelene kadar bekleyecek miyiz?

İşte günümüzdeki bu tüketim ve üretim çılgınlığına dur demek isteyen bazı girişimciler, yeni bir

trendin, hatta sektörün doğmasını sağladı: “Her şeyi kirala!” **Smokinden bisiklete**, lüks çantadan dijital kameraya, son model bir arabadan kayak takımına, hatta kiralık göstericiye kadar! Sınır kelimesinin sadece sözlüklerde kaldığı, her şeyin ‘sınırsız’ hale geldiği bir dünyada uygulanan bu yeni model, sahiplik kavramını da “erişim”e dönüştürüyor. Tüketim çılgınlığına bir bakıma sınır getiren, sürdürülebilirliği destekleyen sistem, **Yeni Paylaşım Ekonomisi** olarak da adlandırılıyor. Amerika, Fransa, İngiltere, Almanya gibi ülkelerde yaygın olarak kullanılan sistemi, hızla büyümesinin altında yatan nedenleri ve işleyişini sizler için araştırdık.

Sistemin Öncüsü Zilok.com

Önce, internetle birlikte büyüyen sektörün öncülerine göz atalım... 2007 yılında Fransız Marion Carrette tarafından kurulan zilok.com,

dünyanın ilk web tabanlı **P2P (person to person)** kiralama sitesi... Ürün/hizmetin sahibiyle kiralama yapmak isteyen müşteriyi buluşturan platformda akla gelebilecek her türlü ürün ve hizmeti kiralayabiliyorsunuz. Sitede kiralama işlemini gerçekleştirmek için taraflar bir kiralama sözleşmesi imzalamak durumunda. Kiralanan bir ürünü geri alamama korkusuna karşı Zilok, **American Rental Association**'ın bir üyesi olarak müşterilerine güvenli alışveriş teminatı veriyor. Kategorilere ayrılmış ürünler arasından binlerce seçeneğe ulaşabiliyorsunuz. Gelir modelleri ise listeleme ücreti ve işlem başına komisyona dayanıyor. Sitenin aldığı komisyon ise kira fiyatının yüzde 5 ila 10'u arasında değişiyor. Kısa sürede dünya çapında bir marka haline gelen Zilok.com, her yıl İspanya Barselona'da

gerçekleştirilen ve Avrupa'daki yeni girişimlerin yarıştığı **Startup 2.0**'in 2008 yılı birincisi...

erento.com: Kiralık Protestocu Bulunur!

Sektörde öne çıkan bir diğer platform ise **erento.com**... Almanya merkezli sitede otomobilden elektrikli ev eşyasına, inşaat ekipmanlarından spor aksesuarlarına kadar hemen her şeyi kiralama imkanına sahipsiniz. Hatta bir protestocuyu

Dünyanın ilk web tabanlı P2P (person to person) kiralama sitesi zilok.com, ürün/hizmetin sahibiyle kiralama yapmak isteyen müşteriyi buluşturan platformda akla gelebilecek her türlü ürün ve hizmeti kiralayabiliyorsunuz.

bile! Evet, yanlış okumadınız. “Kiralık gösterici” hizmeti de sunan erento.net'in yaklaşık 500 kişiden oluşan bir gösterici grubu var. **Irkçı ve yabancı düşmanlığı** hariç hangi dava olursa olsun gösterilere katılabileceklerini söyleyen bu kişiler, gösteri başına günde ortalama 150 Euro alıyor. Birkaç yıl önce ‘kiralık protestocu’ konusuyla gündeme gelen sitenin kurucuları, bunun türünün ilk örneği olduğunu belirtmişti. Kurucu ortaklarından **Uwe Kampschulte**, sitede ‘kiralık gösterici’ kısmını açma fikrinin, **Sözleşmeli Doktorlar Federasyonu**'nun (KbV) girişiminden sonra geliştiğini söylemişti. Sağlık reformu tasarısını protesto eden doktorlar, meclis önünde yaptıkları gösterinin daha kalabalık görünmesi için 170 işsiz ya da öğrenciyi parayla meclis önüne getirmişti. KbV sözcüsü, sahte göstericilere para vermekte sakınca görmediklerini söylemiş ve yaptıkları şeyi gösteri olarak değil, **“halkla ilişkiler operasyonu”** olarak nitelendirmişti. Doktorların bu girişiminden sonra Erento'da açılan “göstericiler” bölümü, kısa sürede genişledi. Sitede, Almanya'nın dört bir yanından ve her yaşta gönüllüler, film setlerindeki figüranlar gibi, siyasi ya da sosyal toplantılara katılmak için yönetmenin emrini bekliyor. Gösterici bulan Erento, aynı zamanda göstericilere gereken megafon, ses düzeni hazır kamyon, hatta işçi tulumu bile kir alıyor.

“Abi, Kullandıkça Ödersin”

Bu iki web sitesinin yaygınlaştırdığı yeni nesil kiralama modeli, yavaş yavaş dünyaca ünlü markaların da gündemine girmiş durumda. Alman otomotiv üreticisi BMW'nin

Ufuk Tarhan: "Toplumsal Duyarlılık Artıyor"

hayata geçirdiği taşıt paylaşım sistemi "Kullandıkça Öde", bunun en güzel örneklerinden biri. Şimdilik Münih'te kullanılan bu programla, sürücüler interneti veya bir akıllı telefon uygulamasını kullanarak şehrin farklı yerlerine park edilmiş otomobilleri ayırıyor; sonra sürücü ehliyetlerine takılan bir **çip** vasıtasıyla bunlara erişiyorlar. Kullanılacak araçların dakikası ise 29 cent. Başarıyla uygulanan sistemin dünya çapında yaygınlaştırılması hedefleniyor. Bunun için düğmeye basan BMW, Almanya'dan sonraki ilk uygulamasını İngiltere'de başlatacak. İngiltere'de ise Londra, Birmingham ve Manchester pilot bölgeler olarak seçildi. Almanya'nın en büyük araç kiralama şirketi **SIXT** ile işbirliği yapan BMW, 300 BMW i Serisi ve Mini Cooper ile bu hizmete başladı. Sistem birçok yeniliği de bünyesinde barındırıyor. Bankaların kullandığı güvenlik uygulamasına benzer sistemi kullanan sistem, bir kullanımlık şifreyle aracın bulunduğu konumda anahtarsız çalışmasına olanak sağlıyor. Ayrıca, cep telefonu uygulamalarıyla uygun araç bulunabiliyor. Talebe bağlı olarak plana yeni otomobiller de eklenecek. Firma ayrıca **parkatm-house.com** park sitesine de yatırım

Türkiye Fütüristler Derneği Başkanı Ufuk Tarhan, "Her şeyi kirala" trendinin yaygınlaşmasını beş temel nedene bağlıyor: Ekolojik, ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve teknolojik. "Çevrecilik, sürdürülebilirlik gibi kavramlar yükseliyor, toplumsal duyarlılıklar artıyor. Bu da sistemin gelişmesinde çok büyük bir etken" diyen Tarhan, diğer itici güçleri de şöyle özetliyor: "İnsanlar artık çok daha zor kazanıyor. Mecburiyetten ya da ekonomilerini bilinçli yönetmek adına, satın almak yerine, geçici sahiplenme ile ihtiyaçlarını gidermeyi seçiyorlar. Yine aynı nedenlerle kiralayanlar da ihtiyaç fazlası eşyalarını kullanarak değerlendirmek istiyorlar. İnsanlar artık bir gece düğünde, davette arz-ı endam edilecek, fotoğraflarda görülecek diye maaşının yarısını elbiseye, takıya, dekora ödemek istemiyor. Sosyolojik boyutuna bakarsak, "Ayıp değilmiş, herkes yapıyor" duygusu bu trendin gelişmesini sağlıyor. Bu kadar hızla değişen dünyada uzun süreli sahip olma hali, insanda suçluluk ve gereksizlik hissi de yaratıyor. Son olarak da internetle, teknolojik olanaklarla, sosyal paylaşım platformlarıyla, google'la kiralamak kolaylaşıyor. Hem kiraya veren hem de kiralayan açısından olanaklar sınırsızlaşıyor. Sergilemek, fiyatlandırmak, haberleşmek, ödemek ve işi başlamak bir tık kadar kolay-mobil olunca, seçenekler de artıyor."

yaptığını duyurdu. Bu site ise sürücülere, kendi özel park alanlarını ve garajlarını kullanıma sunan ev sahipleriyle iletişime geçerek, araçlarını bu güvenli alanlara uygun bir ücret karşılığında park etme olanağı sağlıyor.

Sürdürülebilirliğe yatırım yapma kararı alan Fransız otomotiv üreticisi Peugeot ise bir süre önce "Mu by Peugeot" adlı projesini hayata geçirdi. Üstelik bu hizmet sadece otomobille sınırlı değil. Müşterilerin ulaşımıyla ilgili ihtiyaçlarını mobilitenin olduğu her alanda cevaplayan şirket; otomobilin yanı sıra **scooter**, **bisiklet** ve çeşitli seyahat aksesuarları da kiralyor. Avrupa'nın 65 noktasında uygulanan sistem, yalnızca tek bir kere kullanmanız gereken bir aksesuarı satın alma gerekliliğine de son veriyor. Örneğin şehir içinde kısıtlı bir zaman diliminde çok fazla noktaya uğramak gibi bir mecburiyetiniz olduğunda kiralayacağınız bir scooter ile trafik problemini ortadan kaldırmış olursunuz. Ya da **cabrio** bir otomobil kullanma gibi obsesif bir zevki tatmak için satın almanıza gerek yok. Sistem doğrudan internet sitesi üzerinden ulaşım kontörleri satın alınarak işliyor. Fransa, İngiltere, İtalya, Almanya, Belçika ve İspanya'da sunulan hizmetin yakında Türkiye'de de uygulanması planlanıyor.

Zipcar: Mülkiyete Karşı Ulaşım

Dünyanın en büyük araba paylaşım şirketi **Zipcar**'ın geliştirdiği model, de "mülkiyete karşı ulaşım"a dayanıyor. 400 bini aşkın müşteriye ve 7 bin adetlik bir araç havuzuna sahip olan şirket, kurulduğu 2000 yılından bu yana 235 milyon dolarlık bir yatırım çekmiş. Barcelona'da **Avancar**'ı, Londra'da da **Streetcar**'ı satın alan şirket böylelikle Avrupa'ya da açıldı. Kolaylıkla abone olduğunuz sistem, belirli park alanlarındaki araçları dilediğiniz süreyle kiralayabilmenizi ve yine o park alanlarına aracı bırakabilmenizi sağlıyor. Bulduğunuz şehrin değişik yerlerinde Zipcar araçlarını alıp bırakabileceğiniz noktalar bulunuyor. Örneğin bir toplantı, yemek veya ziyaret için ne zaman ihtiyacınız varsa Zipcar parkına gidip uygun aracı istediğiniz süre için kiralayabiliyorsunuz. Zipcar'dan **Brett Akker**, araç paylaşım üyelerinin yüzde 30'unun, araç kulüp programlarına üye olduklarında araçlarını sattıklarını belirtiyor. Zipcar'ın gelecek vizyonu ise tüm dünyada büyük şehirlerde araç sahibinden çok daha fazla araç paylaşım üyesine sahip olmaya dayanıyor. **Frost & Sullivan**'ın yakın zamanda yaptığı bir analize göre, bir araç paylaşım filosundaki her araç, yaklaşık 15 özel aracı trafikten kaldırma potansiyeline sahip. Bu durum her üyeye yılda ortalama 1500 sterlin maliyet tasarrufu sağlıyor ve araç paylaşımının kentsel ulaşım da kilit rol oynayacağına sinyallerini veriyor.

atlagit.com ise bu girişimi Türkiye'de uygulayan bir şirket. Girişimin kurucuları **Muhsin Güler** ve **Murat Selçuk**, AtlaGit'in yılda 12 bin kilometreden az yol yapan kişiler için kârlı bir teklif olduğunu söylüyor. Nişantaşı ve Şişli bölgesinde hizmet veren firma, akıllı telefonlarla rezervasyon kanalını da hizmete açtı.

Dünyaca ünlü markaların yanı sıra yerel yönetimler de sürdürülebilir

Ortak Kullanıma Doğru...

"Bu trendin altında yatan en önemli faktör, 2008 yılındaki küresel krizle tüketici davranışlarının değişmesi..." Bu sözler, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Yavuz Odabaşı**'na ait. Özellikle Batı'daki orta sınıfın satın alma gücünün giderek düştüğünü vurgulayan Odabaşı'na göre internet kullanımının artması da bu trendi destekliyor. 19. ve 20. yüzyıllarda "sahip olma, mal edinme" kavramının yaygınlaştığını söyleyen Odabaşı, "0 dönemlerde 'Çalışıp edinemiyorsan bu gayret niye' mantığı vardı. Şimdi bu kavram, yerini ortak kullanıma bıraktı. Bu da materyal bir dünyanın dışına çıkan bir sistemin göstergesi. Maddiyata esir olmama, paylaşma,

tutkuya gem vurma durumu söz konusu. Tabii ekonomik nedenlere bağlı rasyonalist boyutu da çok önemli" diyor. Satın alınmış ve kullanılmayan ürünlerin piyasaya dönüp ekonomik değer haline gelmelerinin de faydalı olacağından söz eden Yavuz Odabaşı, Türkiye'de de bu sistemin giderek yaygınlaşacağından emin. "Ancak bu, klasik pazarlama yoluyla olmayacak" diyor ve ekliyor: "Kiralama sistemi, geleneksel kanallarla yaygınlaşmayacak. Dijital ortamda hızla yayılacak, **uçaktan bisiklete** kadar akla gelebilecek her alanda kiralama yapılabilecek. Bu sistemin dezavantajı ise genelde güvene dayanıyor olması. Vaat edilen ile elde edilen arasında uyum sağlanmalı. Bir de **hiyene** dikkat edilmeli. Özellikle sağlık sektörüne yönelik ürünlerde."

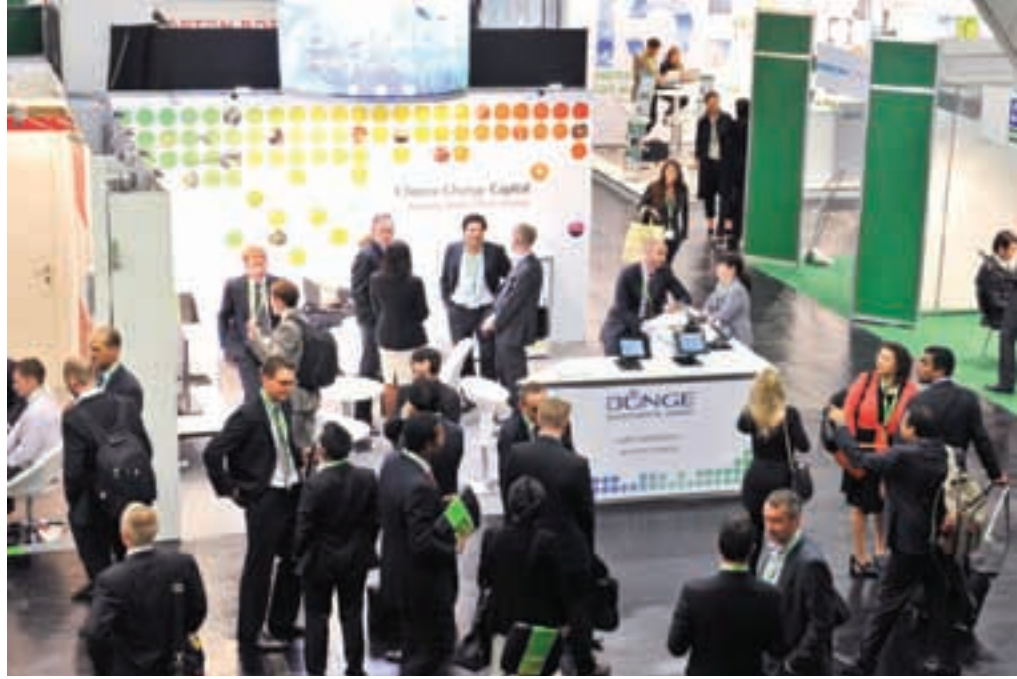
projeleri mercek altına aldılar. Bu alandaki en son uygulamalardan biri **Paris Belediyesi**'ne ait. Hava kirliliğini düşürmeyi amaçlayan belediye, kiralık bisiklet uygulamasından sonra kiralık elektrikli araba uygulamasına geçti. **Autolib** adı verilen ve aboneli çalışan sistemde kullanıcılar, kiraladıkları aracı şehrin bir noktasından alıp diğer noktasında bırakabiliyor. Fiyatlar da oldukça makul. Yarım saatliğine 4-7 Euro, günlük 10-12 Euro... Yıllık kiralamalarda ise bu rakam haftalık 12 Euro'ya kadar düşüyor. Araç

ların özelliklerine gelince... **Blue-car**, yani "mavi araba" adı verilen elektrikli araçlar, tek şarjla 250 kilometre gidebiliyor. Lityum-polimer akülerle çalışan arabaların dizaynı Ferrari'yle de çalışan İtalyan **Pininfarina** markasına ait. Organizatörlerin hedefi ise 2012 yılı sonuna kadar Paris ve çevre bölgelerde, 33 bölgede 2-3 bin aralığında elektrikli araç sayısına ulaşmak. Şimdi durup düşünme zamanı... Sahiplenecek miyiz her şeyi, yoksa paylaşacak mı? Tercih sizin ama sonuçları hepimizi etkileyecek... ○

CARBON EXPO 2012'den İzlenimler...

2012 Mayıs sonu Köln'de gerçekleştirilen ve Dünya Bankası, Uluslararası Emisyon Ticareti Birliği (IETA) ile Kölnmesse organizatörlüğünde hazırlanan Karbon Pazarının lider Fuar ve Konferansı CARBON EXPO, karbon ticaretinin geleceğine dair önemli tartışmalara sahne oldu.

 Selda CABBAR,
Karbon Danışma

Dünya Bankası ve Uluslararası Emisyon Ticareti Birliği (IETA) ve Kölnmesse organizatörlüğünde hazırlanan Karbon Pazarının lider Fuar ve Konferansı CARBON EXPO 2012 Mayıs sonu Köln'de gerçekleştirildi. Ülkemiz ancak son senelerde karbon terimine aşına olurken konferans 9. yılını devirdi.

Carbon Expo'da, sektörün gelişimine dair oldukça ilginç bir değerlendirme yapıldı: 1992'de Dünya toplam emisyonları 20 milyar tondur; herhangi bir ticaret sistematığı yoktu ve dolayısıyla karbonun fiyatı 0 dolardı. 2011'de toplam emisyonlar 32 milyar tona çıktı ve karbonun fiyatı ortalama sadece 0,25 dolar oldu. Sorgulanan bugüne kadar yaratılan mekanizmalarla iklim değişikliği etkilerini önlemekte ne

kadar başarılı olabildiğimizdi. Daha açık bir ifadeyle, "Bütün bu çabalar ve ticaret sistemi aslında sadece bir hayal kırıklığı mıydı?"

Bilindiği gibi, ilk konferans 2004 yılında **Kyoto Protokolü** ve **Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemini** anlatmak ve yeni pazarı geliştirmek amacıyla gene Köln'de gerçekleşmişti. Daha sonra dönüşümlü olarak Barcelona ve Köln'de yapılan konferanslarda ülkeler ve bölgeler arasında **CDM / JI / gönüllü karbon pazarını** teşvik ve geliştirme amacı gözetildi. Karbon pazarı verileri incelendiğinde en dikkat çekici nokta, 2005 yılındaki 11 milyar dolarlık hacimden, 2006'da 31 milyar dolarlık bir hacme, 2007'de ise bunun iki katı yani 63 milyar dolarlık, 2008'de 135 milyar dolarlık bir işlem hacmine ulaşılmış olmasıdır.

Zirve yapan toplantılar 2007-2008 yıllarında büyük katılımlarla oldu ancak daha sonra ekonomik krizin Avrupa'yı vurmasıyla karbon piyasasının ilerlemesi yavaşladı. 2009'da karbon hacmi 144 milyar dolar ile neredeyse 2008'dekiyle aynı kaldı.

Yeni Mekanizmalar ve Yeni Piyasalar

2011'le karşılaştırıldığında durgun olan 2012 Konferansı'nda, 67 ülkeden 199 katılımcı ve 2500 ziyaretçi vardı. Türkiye'den ben de dahil olmak üzere, karbon şirketleri, yenilenebilir enerji projeleri geliştiren ve iklim değişikliğiyle yakından ilgilenen bazı firmalar hazır bulundu.

Bu sefer önceki konferanslardan farklı olarak Kyoto Protokolü'nün esneklik mekanizmaları yerini düşük karbon ekonomisine geçiş için

yeni piyasa mekanizmaları yapılan-
dırma çalışmalarına bırakmış görü-
nüyor. **Ulusal Uyum Çalışmaları**
NAMA (National Appropriate Miti-
gation Actions) ve İzleme, Rapor-
lama ve Doğrulama (MRV - Moni-
toring, Reporting, Verifying) en
gözde konulardı. Aralık 2011 yılın-
da gerçekleşen Durban Konferansı
ve sonuçları da tartışma başlıkları
arasındaydı.

Expo'nun ilk günü **Dünya Bankası**
tarafından **2011 Karbon Piyasası**
Durum ve Trendleri açıklandı. Zo-
runlu piyasa için 1,64 milyar ton
CO₂'ye ihtiyaç varken, gerçekte yak-
laşık 4,29 milyar ton CO₂ bulunması
ve arzın sürekli artması piyasadaki
karbon kredilerinin (CER) neden bu
kadar düşük olduğunu daha net bir
şekilde görmemizi sağladı. Özellikle
Çin'deki Temiz Enerji Projelerinin
(CDM) fazlalığı ve az gelişmiş ül-
kelerin Kyoto Protokolü'nün me-
kanizmalarından aynı ölçüde yarar-
lanamaması CDM'lerin başarısında
daha fazla soru işareti yarattı. Bu
yüzden Durban'da da artık geli-
miş ve gelişmekte olan ülkeler ayrı-
rımından çok "bütün ülkeler" terimi
daha çok önem kazandı.

Diğer bir taraftan ise sektör büyü-

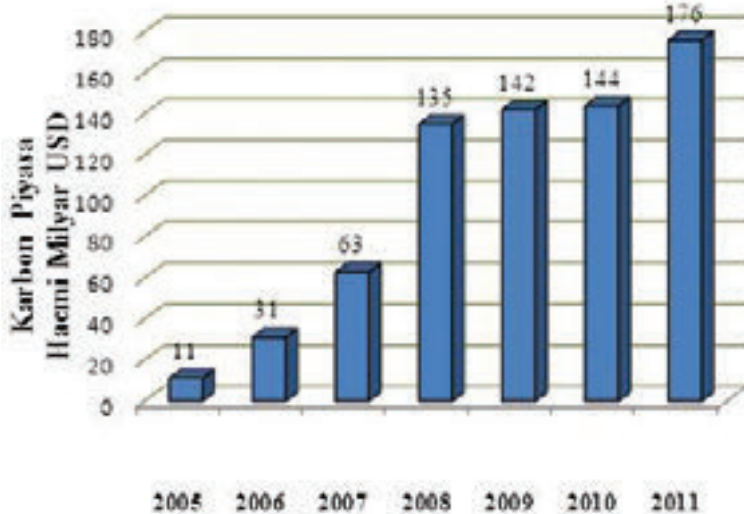
**“Avustralya, Kaliforniya,
Meksika, Güney Kore ve
Kanada’da oluşan yeni
karbon piyasalarının tüm
piyasa üzerine olumlu etkileri
olacağına neredeyse kesin
gözle bakılıyor”**

meye devam ediyor: 2011’de piya-
sa hacmi rekor seviyeye çıktı (176
milyon dolar) ve kredi miktarı 10,3
milyon ton CO₂'lik bir değere ulaştı.
Karbon kredisi fiyatlarının 10 dolar-
dan bile düşük olması ise yatırımcı-
ları ve bankacıları endişelendiriyor

ve düşük karbon projelerine yatırı-
mın verimliliği konusunda kuşku
yaratıyor. Ülkemizi ilgilendiren
gönüllü karbon piyasası ise zorun-
lu piyasaya göre çok daha hızlı büyü-
me trendi gösteriyor (%40'larda)
ancak karbon kredilerinin (VER) de-
ğeri hala çok düşük ve uzun vadede
herhangi bir artış beklentisi de yok.
EU ETS tarafından karbon kota-
larının yükseltilmesi fiyat artışını
sağlayabilse de Avrupa'daki kriz
ve ekonomideki yavaşlama nede-
niyle, 2020'ye kadar böyle bir eyle-
min gerçekleşmesi zor görünüyor.
**Avustralya, Kaliforniya, Meksika,
Güney Kore ve Kanada**'da oluşan
yeni karbon piyasalarının tüm pi-
yasa üzerine olumlu etkileri ola-
cağına ise kesin gözle bakılıyor.
Avustralya'da oluşturulan karbon
mekanizması 1 Temmuz 2012 iti-
barıyla yürürlüğe girecek ve 30 Ha-
ziran 2015'e kadar geçerliliğini ko-
ruyacak. Yeni piyasanın en önemli
özellikleri bu dönemde karbon kredisi
fiyatının sabit tutularak, dalgalan-
maların önlenmesi olacaktır. 2015'ten
sonraysia, fiyatı piyasanın belirlediği
esnek mekanizmaya geçilecek.

Ulusal İzleme, Raporlama ve
Doğrulama'nın (MRV) öneminin vur-
gulandığı bu dönemde ülkemizde de
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın
çalışmaları hızla devam ediyor. Ni-
san 2012'de yayımlanan **Sera Gazı**
İzleme, Raporlama ve Doğrulama
Yönetmeliği Avrupa Birliği Emisyon
Ticaret sistemi EU ETS'nin uyarla-
masıdır. MRV'yle ilgili 12 Haziran'da
yapılan çalıştayda da UNFCC ve
AB'den gelen davetlilerin katılımıyla
beraber sistemin Türkiye'de uygulama-
ması tartışıldı. Enerji, Rafineri, Çi-
mento, Demir Çelik, Kağıt, Seramik
ve Cam gibi emisyonları yüksek olan
ana sektörlerin yer alacağı sistemde
yaklaşık 2000 firmanın emisyonları-
nı izleme zorunluluğu olacak. Üle-
mizdeki bu değişikliklerin iyi yönde
yansımaları sektör olarak merakla
bekliyoruz. ○

Global Karbon Piyasaları 2004-2011

“LED’le Yarım Milyar Dolar Cebimizde Kalabilir”

Boşuna “21. Yüzyılın Edison’u” demiyorlar Doç. Dr. Mehmet Arık’a. Geleceğin aydınlatma sisteminin temel direği olacağı neredeyse hiç kimse tarafından reddedilemeyen LED’in en önemli sorunlarından soğutma sistemlerine çözümler getiren bir ekibin başkanı olan Arık, çalışmalarını artık Özyeğin Üniversitesi’nde sürdürüyor. “Aydınlatma için 1 milyar dolar para harcıyoruz. LED’lerden elde edeceğimiz tasarrufla bunun yarım milyar doları cebimizde kalabilir” diyen Mehmet Arık, geleceğin teknolojisinin de Organik LED olacağını söylüyor.

Balkan TALU

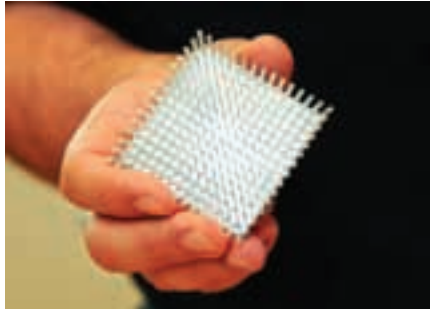

Özgür GÜVENÇ

Birçok saygın kaynak tarafından "21. Yüzyılın Edison'u" denmesinin oldukça geçerli bir nedeni var Doçent Dr. Mehmet Arık'ın. 2000 yılından beri **General Electric (GE)** firmasının New York'ta bulunan Araştırma Geliştirme (AR&GE) departmanında uzman mühendis ve proje müdürü olarak çalışan Arık, bu teknolojinin aydınlatma amaçlı kullanılabilmesini sağlayan bilim adamı olarak kabul görüyor. Medyaya verdiği röportajlarda "*Bana imkân verilseydi bu buluşu Türkiye'de de yapabilirdim*" diyen Mehmet Arık, yıllar sonra aradığı imkân sonunda **Özyeğin Üniversitesi**'nde bulmuş. Bugün üniversitenin Çekmeköy Kampusu'nda tam teşekküllü bir laboratuvar kurmak için kolları sıvayan Arık ile konunun ruhuna uygun olarak Özyeğin Üniversitesi'nin yeşil sertifika almaya aday olan Çekmeköy Kampusu'nda bir araya geldik ve LED'in bugününü ve yarını konuştuk.

İlk olarak eski usul ampullerden tasarruflu ampullere geçtik. Şimdi, sizin de katkılarınızla LED'e geçeceğimiz konuşuluyor. Şu anda bize "En iyi alternatif LED'dir" cümlesini kurduran şey nedir?

Aydınlatmada verimlilik hesaplanırken lümen/watt cinsinden bir hesaplama kullanılır. İlk akkor lambalar 1 watt enerjiyle 14 lümen ışık veriyordu. Flüoresanda bu 45-55 lümen civarına çıkabildi. LED lambalarda bu 65 lümeneye kadar çıkabiliyor. LED'ler, aslında hayatımıza 1970'lerde girdi. 1998'den sonra geliştirilen çip teknolojisiyle elde edilen verim **100 lümeneye** kadar çıkabildi. Son beş-altı yılda da **Siemens, Philips** ve **GE** gibi şirketler bu ürünleri piyasaya sürmeye başladı. Sistem içindeki kayıplardan ötürü bu ışık miktarı 65 lümeneye kadar düşebiliyor ama kademeli olarak 150 lümeneye kadar çıkılabileceği bekleniyor. Bu ürünlerin dayanıklılığı da epey fazla. Şu anda

"Akkor lambalar 1 veya 1,5 liradan, flüoresan 5 ila 10 liradan alınabiliyor. İyi bir LED lambası ise 60 liraya kadar çıkabiliyor. Buradaki farkı temel olarak LED lambalar içindeki çipler belirliyor"

ki LED ürünlerin ömrü 30 bin saat ama çok yakında bu ömür 50 bin saate kadar çıkabilecek. Ben GE'nin AR&GE departmanında çalışırken yaklaşık üç yıl süren deneylerde 20 bin saate kadar çıkabildik. Hesaplamalara göre aynı ürün modelinin 65 bin saat çalışabilmesi gerekiyor. Akkor lambada bu ömür 1000, flüoresan da ise 10 bin saattir.

Bu teknoloji ne zaman ucuzlayacak?

Akkor lambalar 1 veya 1,5 liradan, flüoresan, 5 ila 10 liradan alınabiliyor. İyi bir LED lambası ise 60 liraya kadar çıkabiliyor. Buradaki farkı temel olarak LED lambalar içindeki çipler belirliyor. Çiplerin verimliliği artarken fiyatının düşmesi gerekiyor. Bu arada fosfor, optik gibi komponentlerin ve ısıl dizayn ile sürücü devresi maliyetlerinin düşmesi gerekiyor.

LED'in aydınlatmada kullanılabilmesinde sizin ve ekibinizin esas katkısı tam olarak nedir?

LED'lerde geçmişte yaşanan en büyük problem ısı transferiydi. Biz yaklaşık 10 kişilik bir ekiple bu problemi çözmek için yeni bir soğutma sistemi geliştirdik. Bir yandan daha az çip kullanarak daha çok ışık elde etmeyi başardık. Daha önce ideal ışık miktarı için 10 çip gerekiyorsa, biz bunu 4 çipe kadar düşürmeyi başardık. Böylece kapalı bir alanda yapılan ısı transferini daha verimli hale getirmeyi başardık. Bir de sıcak hava her zaman yukarı doğru yükselir. Örneğin bilgisayarlar alçak zeminde olduğu için sıcak hava bir şekilde aşağıdan tahliye edilebilir. Ama yukardan sıcak hava tahliyesini dar bir ortamda yapıp temiz havayı çekmek daha zor bir hadisedir. Biz LED'lerde bunu başardık. **ABD Enerji Bakanlığı**'ndan aldığımız 3 milyon dolarlık fonla, soğutma sistemiyle beraber inovatif armatürün diğer parçalarını da geliştirdik. Bir sonraki aşamada ise hepsini birleştirdik ve ürünün sağlamlığı üzerinde yoğunlaştık. Böylece dört dörtlük bir sistem ortaya çıkarabildik.

Özyeğin Üniversitesi'nde yaptığınız çalışmalarda tam olarak hangi kısıtlar üzerine gidiyorsunuz?

Şu anda **İstanbul Kalkınma Ajansı**'nın da katkılarıyla ABD'de tam teşekküllü bir LED laboratuvarında ne varsa burada da aynıısını kurmak için çalışıyoruz. Avrupa Birliği de dahil çeşitli kuruluşlardan fonlar aldık ve **Yıldız Teknik, İTÜ, Sabancı ve Boğaziçi** gibi üniversitelerin de işin içinde olduğu yaklaşık 10 kişilik bir hoca kadrosuyla çalışıyoruz. Bu ekiple beraber LED'in diğer alt bileşenlerinin de Türkiye'de üretilebilmesi için uğraşıyoruz. Ayrıca sadece ısı transferi konusunda değil, LED'in diğer parçaları (komponentleri) üzerine de çalışıyoruz. Bu işin içinde olan, bizim ürettiğimiz

malları kullanacak iştirakçi şirketler beni ayrıca heyecanlandırıyor. Projemize destek veren şirketler arasında **Farba, Çalık Enerji, 5-A, ACK Lighting** ve **Vestel** gibi şirketler bulunuyor. Kamuda da **İstanbul Ulaşım** gibi kuruluşlarla çalışıyoruz. Eğer kabul edilirse, Şile'de bir **Enerji Verimli Aydınlatma Teknolojileri Eğitim ve Demonstrasyon Merkezi** kuracağız. Bu projede de Boğaziçi, Özyeğin Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Yıldız Teknik, İTÜ gibi üniversiteler sürecin içinde. Yurtdışından ise **Georgia Institute of Technology, University of Maryland** gibi önemli okullar da projeye destek veriyor ve **Stanford Üniversitesi**'yle müzakerelerimiz devam ediyor. **3M** ve **GE** gibi firmaların iştirakçi olmayı planladığı bu proje de vatandaşların eğitilmesi hedefleniyor. Şile'ye gelen vatandaşlar bu merkezde LED teknolojisini hem öğrenecek hem de somut olarak gözleriyle görebilecekler.

Günümüzde örneğin güneş enerjisinde belli elementlerde belli kısıtlar var. LED'in önünde böyle bir hammadde sorunu var mı?

Hayır, çünkü özellikle çip teknolojisi bayağı büyük bir hızla geliyor. Güneş enerjisiyle ilgili hâlâ verimlilik problemi var. Öte yandan LED'lerde çip inovasyonundaki atılımdan sonra

“Bir sonraki aşamada biyoplastikten üretilecek olan organik LED’le (OLED) tanışacağız. Bunlar muşamba tabakalara benzer bir yapıya sahip olacak ve bence 2035’ten sonra yaygınlaşacak”

2018, 2020 yıllarından itibaren 100 lümenlik bir verimlilik sağlayabileceğimizi düşünüyorum.

Peki, şimdi akkorlardan LED’e kadar ilerlemiş olan bir süreç var. Bir sonraki aşamada sizce ne olacak?

Bir sonraki aşamada biyoplastikten üretilecek olan **organik LED’le (OLED)** tanışacağız. Bunlar muşamba tabakalara benzer bir yapıya sahip olacak. 2020’de LED’ler gelecek. 2035-2040 yılları arasında da **OLED’ler** yaygınlaşmaya başlayacak. Boya örtüsü gibi duvara konabilecek, hatta değişik renk seçenekleri olacak.

Üniversite bünyesinde kurulmuş olan Enerji Laboratuvarı’na da katkıda bulundunuz. Daha çok hangi konular üstüne gidiyorsunuz?

Enerji verimliliği, LED’in alt bileşenleri gibi konular bizim için çok önemli ama bunun dışında ben **küçük boyutlu enerji sistemleriyle**

çok ilgileniyorum. **Termo elektrik** ve **termo tunneling** sistemleri epey ilgimi çekiyor. Örneğin bizim termik santral olarak bildiğimiz gaz türbinlerinde verimlilik oranı yüzde 40 civarındadır. Halbuki bu sistemler için kilometrelerce alan harcamak yerine ufak çiplerle tasarlanıp küçük sistemler halinde toprağa gömülse, verimlilik oranı çok daha fazla artar. Ben GE’deyken bu konuda çalıştık, bilimsel makaleler de hazırladık.

Siz aynı zamanda sürdürülebilir soğutma sistemleri üzerinde çalışıyorsunuz. Bu konuda bize detay verebilir misiniz?

Örneğin eskiden bir laptopun soğutulması söz konusu olduğunda verimlilik çok önemli değildi. Herhangi bir şekilde soğutma sağlandığında sorunu çözmüş olduğunuz varsayılıyordu. Bir sonraki adım ise şu: Ben bunu en ufak alanda, en verimli şekilde, en ucuz ve en az enerji kullanarak nasıl soğuturum? 2007’den itibaren bu konuda çalışmaya başladık. Bu konuda bilimsel makaleler de ürettik. Ben önerilen yeni soğutma sistemlerini var olan sistemlerle kıyaslıyorum. Ne kadar malzeme gitti, ne kadar enerji harcandı ve bu nasıl bir çevresel etki yarattı? Bu verileri karşılaştırıyorum.

Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Ben LED teknolojisine inanıyorum. Biz aydınlatma için 1 milyar dolar para harcıyoruz. LED’lerden elde edeceğimiz tasarrufla bunun yarım milyar doları cebimizde kalabilir. Küresel piyasada LED’lerin 80 milyar doların üzerinde bir pazar payı var. Ben Türkiye’nin de bu konuda bir şeyler yapabileceğine inanıyorum. Şu anda Türkiye Enerji Bakanlığı da bizi destekliyor. Türkiye’de yeterince bilim insanı da, şirket de var. Devletimiz de artık bu teknolojiye inanıyor ve destekliyor, sadece iyi çalışan takımlara ve sabra ihtiyacımız var. Bu yüzden Türkiye’nin bu konuda başarılı olacağına inanıyorum. ○

Türkiye Dönüşüyor, Yeşil Ekonomiye Geçiyor!

Yeşil Ekonomi Zirvesi ve Fuarı 6-9 Eylül 2012 CNREXPO!

Katılımcı Sektörler:

- **Yenilenebilir Enerji Sektörü**
  - Güneş Enerjisi
  - Rüzgar Enerjisi
  - Hidro Enerji
  - Jeotermal Enerji
- **Geri Dönüşüm ve Atıktan Enerji Sektörü**
  - Atıktan Enerji Üretimi (Biometanizasyon-Çöp Gazından Elektrik Üretimi, RDF-Refuse Derived Fuel, Atık Yağ, Biokütle)
  - Geri Dönüştürülebilir Ürünler ve Malzemeler
- **Dayanıklı Tüketim Malları Sektörü**
  - Beyaz Eşya Ürünleri
  - İklimlendirme Sistemleri
- **Otomotiv Sektörü**
  - Çevreci Motora Sahip, Düşük Emisyonlu Taşıtlar
  - Elektrikli ve Hibrid Taşıtlar
  - Otomotiv Yan Sanayi Ürünleri
  - Lastik Üretimi ve Kullanımı
- **Akaryakıt Sektörü**
  - Çevreci Motor Yağları ve Yan Ürünleri
- **Yüksek Yanma Verimine Sahip, Düşük Emisyonlu Yakıtlar ve Yakıt Katkı Ürünleri**
- **İnşaat ve Yapı Malzemeleri Sektörü**
  - Çimento ve Katkı Maddeleri
  - Beton Santralleri
  - Tuğla ve Gazbeton Ürünleri
  - Yalıtım (Çatı, İç ve Dış Cephe için)
  - Seramik ve Ahşap Döşeme
  - Tesisat ve Armatür
  - Isıtma, Soğutma ve Sıcak Su Sistemleri (Toprak, Hava ve Su Kaynaklı Isı Pompaları)
- **Aydınlatma Sektörü**
  - Enerji Verimliliği Yüksek, Uzun Ömürlü Aydınlatma Ekipmanları ve Kontrol Sistemleri
- **Sanayi ve Üretim Sektörü**
  - Sanayilerde Verimli Elektrik Üretim, Kullanım ve Dönüştürme Birimleri (Kojenerasyon Üniteleri)
- **Bilişim Sektörü**
  - Yenilenebilir Enerji Tesisleri, Üretim/Sanayi Tesisleri ve Yapıların İşletilmesi için Yazılım, Programlama ve Otomasyon Ürünleri
- **Lojistik Sektörü**
- **Ambalaj Sektörü**
- **Enerjiyle ilgili Standart Kuruluşlar, Ölçüm, Test ve Raporlama Sektörü**
- **Bankacılık Sektörü (Enerji Yatırımlarında Finansman-Eko Bankacılık)**
- **Medya Sektörü**
- **İletişim Sektörü**
- **Eğitim Sektörü**
- **Mobilya ve Dekorasyon Sektörü**
  - Ev
  - Ofis
  - Bahçe
- **Kırtasiye ve Ofis Malzemeleri Sektörü**
- **Organik Tekstil Sektörü**

Türkiye'nin ilk Yeşil Ekonomi Fuarı'nda sen de yerini al, dönüşüme katkı sağla!

Organik Olmak veya Olmamak

Türkiye’de organik tarımın öncü isimlerinden Cem Birder, Bayramiç’ten EKOIQ okurlarıyla son derece önemli bir yazı paylaştı. Hasat zamanının yorgunluğu ve yoğunluğu içinde kaleme alınan metnin, organik üretim ve tarım tartışmalarına önemli bir katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

  Cem BİRDER

Buğday Derneği tarafından kurulan, Türkiye’nin ilk organik halk pazarı Şişli Bomonti’de 6. yılını doldurdu. Daha sonra açılan birçok organik pazara öncülük etti, model oldu. Organik ürünler iç piyasasına kattığı dinamizm çok kıymetli. Sağlıklı gıda ve parametreleri organik pazarların çoğalmasıyla daha çok tartışılır hale geldi. Ancak tüm verilen emekler içinde, toplumsal fayda ve eşitlik perspektifinde gözden kaçabilen hususlar var. Bir buçuk yıl önce organik pazardaydım. Organik Çay Ocağı İşletmecisi (ve pazarın en önemli bireysel emektarı) **Bahri Artuğ**’a sormuştum: “Pazarımıza mahallemizden kaç kişi gelir?” “Abi, bir elin parmaklarını geçmez!” “Niçin, nasıl olur?” diye şaşkınlık içinde mırıldanırken, uzaktan bizi duyan tanınmış bir organik ürün üreticimiz: “Cem, herkes organik yemek zorunda değil” de-yivermişti.

Aynı mekânda pazartesi ve perşembe günleri kurulan halk pazarlarında iğne atsanız yere düşmez. Emekliler, gençler, akşam saatlerinde annesinin peşinde çoluk-çocuk, mahalle halkının yürüyerek çekçekleriyle gelişi, pazarcılarının coşkulu “gel abla gel” çağrıları, usulca kişiye özel yapılan pazarlıklar, kamyonlar dolusu inençikan kasalar... Bu renkliliğinin cazibesine karşın, ürünlerin hangi koşullarda yetiştiği, nereden geldiği, ne zaman hasat edildiği belli değil; tüketicinin bu bilgiye sahip olabilmesine yönelik bir çaba yok. Belki de karşımızdaki heyecanlı tabloda bunların sorgulanması istenmiyor.

Bu bilinmezlere karşı organik pazarın çözüm olabileceği düşünülmüştü. Teknik olarak hassas bir çizgide ve disiplinli bir yaklaşımda farklı sivil toplum kuruluşları inisiyatifinde gelişti organik pazarlar. Ürün ve üretici sertifikaları her geçen gün daha dikkatle hazırlanıyor. Aday katılımcı üreticiler titizlikle inceleniyor.

Ancak organik pazarların sağlıklı beslenme yönündeki yüksek kapasitesine karşın, sosyal anlamda fazlasıyla seçkin bir tavır içinde olması vazgeçilmez koşul mudur?

Bir Başka Değişle:

- Organik ürünler niçin pahalıdır? Konvansiyonel ürünler ile arasındaki farkı oluşturan etmenler araştırılıyor mu? Bu faktörler hesaplanamaz mı?

- Üreticilerin okuryazar olması, bilgisayar kullanarak uzun raporlar hazırlaması ve sertifika kurumuna "e-mail" çekebilmesi, organik açıdan bu denli gerekli mi?

- Tüketici profili olarak baktığımızda her kesimden insanın ve özellikle 'mahallemizden' daha çok sayıda insanın organik beslenmesinin hedeflenmemesi garip değil mi?

"Herkes organik yemek zorunda değildir" yaklaşımı benim hayallerimden uzaktı. Mahalle halkının organik pazara niçin gelmediği veya gelmesinin önünün ne şekilde açılacağı gibi meseleler dernek organizasyonunun önceliği olmadı. Üretime daha çok zaman ayırmak ve herkesin organik beslenmesinin mümkün olup olamayacağına karar vermek üzere bir buçuk yıl önce köye taşındım; organik pazardaki tezgâhımı bıraktım.

Her yıl organik sertifikalı üretim miktarım artmaya devam etti. Elma, kiraz, armut, ceviz... Toprağın temiz, suların Kaz Dağı'ndan aktığı bu coğrafyada meyveler biraz lekelikli olsun, bazıları varsın kurtlu olsun diye düşünürüm. Organik pazara ürünlerimi göndermeye devam ettim, inatla en ucuza satılsın istedim. Fakat birçok kez mahsul tezgâhta kaldı. Meğer müşterinin yorumu şöyleymiş:

"Sizin ürünler niye ucuz? Yoksa organik değil mi? Hem şekilleri de diğerlerinden daha bozuk..." Demek organik de olsa müşteri kusursuz görünüm tercihine sadık kalıyordu.

"Herkes organik yemek zorunda değildir" yaklaşımı benim hayallerimden uzaktı. Mahalle halkının organik pazara niçin gelmediği veya gelmesinin önünün ne şekilde açılacağı gibi meseleler dernek organizasyonunun önceliği olmadı.

Komşu köyümüze zaman zaman uğrarım. Çiftçi arkadaşlar organik sertifikalı üretim yaptığını duymuşlar. Geçenlerde kahve önünde oturanlardan biri seslendi:

"Bizi de geçirirsen şu organige, malımızı güzel fiyatlara satalım pazarlara!"

"Siz bilir misiniz geçiş sürelerini, ne yapacaksınız 2-3 yıl? Ürünleriniz hem şekillerini kaybedecek, hem organik sayılmayacak? N'aparsınız o zaman?" diye sorduğumda, fazla bir şey diyemediler:

"İyi madem, gel de bari bir çay içelim..."

Diyemedim, ben bile istediğim gibi satamıyorum ürünlerimi o pazarlarda.

"Cahillik Kolay Değil..."

2008 yılında **Slow Food** tarafından düzenlenen **Terra Madre** etkinliğine katılmak benim için önemli bir dönüşüm olmuştu (<http://terramadre2008.blogspot.com/>). Dünyanın her yanından binlerce küçük çiftçi, akademisyen, aktivist, gıda uzmanı ve aşçının bir araya geldiği bir haftalık buluşmada birçok mini-konferans düzenlendi. Bunlar arasında beni en çok etkileyen "çiftçinin okuma-yazma bilmeme" özgürlüğü üzerine olanıydı. Konferans, toprak, tohum, hayvan, bitki ve bunların mamul üretimleriyle uğraşan insanların özellikle AB ve gelişmekte olan diğer ülke normları içinde karmaşık dosya raporlamaları için zaman vermek zorunda olmalarına dikkat çekiyordu:

"Tohumu binlerce yıllık ıslah çalışmalarıyla ulaştıran köylümüze sayfalar dolusu yanıt talep eden

karmaşık sorular soruyoruz. Onların bunlarla uğraşmak zorunda bırakılması haksızlıktır. Çiftçiler toprağı ve doğayı tanır ve onu işler. Onların bildiğimiz klasik anlamda okuryazar olma zorunlulukları olmamalıdır.”

Gericilik gibi bir hedefim yok ama ince çizgiyi gözden kaçırmayalım. Mustafa Kemal Atatürk de “Köylü milletin efendisidir” dediğinde köylümüz okuryazar değildi. Kritik mesele, toprak ve çevre değerleri üzerinde deneyim sahibi olan, bilgeliğı yazılı olmayan kültürel yöntemlerle gelecek nesillere aktaran bir toplum kesimin varlığını görmek, saygı duymaktır.

Financial Times tarafından “dünyanın en ünlü gelecekçisi” olarak da tanımlanan **Alvin Toffler** 21. yüzyıl cahillerini okuryazar olmayanların değil, öğrenmeyi, öğrendiklerini unutmayı ve tekrar öğrenmeyi beceremeyenlerin oluşturacağını ifade etmişti. Bu tanım toplum içinde köylünün değerini pekiştiren bir yorum. Toprağın, mevsimlerin, tarımsal üretimin daima dinamik çizgisini takip eden ve onu yorumlamayı bilen ancak okuryazar olmayabilen köylünün “cahil” olarak sıfatlandırılması sizce asıl cahillik değil mi? Köyünü terk etmek zorunda kalan okuryazar köylünün şehirlerde iş bulup varoşlarda yaşam mücadelesi vermesi midir ileri toplumculuk?

Dört yıl önce, köye adım attığımız ilk aylarda ilginç bir deneyim yaşamıştık. Bahçe komşumuz **Halime Dinçer** benim, sebzelere çapa yaparken gösterdiğim çabayı izlerken, “*Cahillik kolay değil...*” demişti.

O gün anladım meselenin diplomada değil, doğayı okuryazar hale getirmekte olduğunu. **Deniz Postacı**'nın da hep ifade ettiği gibi, doğa içinde benmerkezci olmadan, **ad cordis** (*) yönünde, uyum içinde var olabilmek önemli.

Organik sertifikasyon yapısı nicelik yönünde karne verirken, nitel yapı-

“Toprağın, mevsimlerin, tarımsal üretimin daima dinamik çizgisini takip eden ve onu yorumlamayı bilen ancak okuryazar olmayabilen köylünün ‘cahil’ olarak sıfatlandırılması sizce asıl cahillik değil mi?”

yı irdeleniyor. Bu yaklaşım organik tarımın istismarına, sömürüsüne ve felsefe olarak bozulmasına doğru giden yolu pekiştiriyor. Küçük çiftçinin varlığından ve dünya görüşünden ziyade göndereceğı raporların ve yapacağı ödemenin hesabı ön planda sorgulanıyor. **IFOAM** (*The International Federation of Organic Agriculture Movements* - Uluslararası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu) Organik Sertifikasyon yanında **Katılımcı Sertifikasyon Sistemlerini** de destekliyor. Bu yapı üretici ve tüketici gruplarının kurallarını ve kontrollerini gerçekleştirdiğı yarı özerk bir oluşum. Amacı sadece kontrol ve sertifikasyon değil, üretim süreçleri hakkında bilgi edinmek ve bu bilgileri şeffaf bir şekilde isteyen herkesle paylaşmak. Özellikle köylü ve küçük çiftçi tarımının içinde barındır-

dığı mali zorluklara ve raporlama zorunluluklarına karşın gerçekçi bir alternatif. Bu alanda Türkiye’de başlayan çalışmalar yakın zamanda basında daha çok yer alacak. İnanıyorum ki, organik tarımın özünde sakladığı doğa dostu üretim ve alçakgönüllü büyüklükler yeniden hatırlanır. Tarım endüstrisinin binlerce yerel köylüyü çalıştırarak dünya piyasalarına sunduğı organik ürünler olmayabilir tek tercihimiz. Yüreğinde toprak sevgisi taşıırken, doğa dostu tarım için, üretici ve tüketicilerin bir araya gelmesi, birlikte emek vermesi ve kafa yorması mümkün olabilir. Bu çaba tüm sertifikalardan daha anlamlı. Yoksa, “organik” kâğıt üzerinde ne bir hayat kurtarıcı, ne de satın alınabilir bir kıymet.

Yaşam gülümsüyor, basit bir koşulu var: *ad cordis...* ○

(*) *Deniz Postacı'nın yorumu: Canlılığın çevreye akordu evrimseldir ki akort'un Latince kökü de “ad cordis” yani akıl ve gönüle doğru demektir. Bu akıl ve gönül, temelde gezegenimizdeki canlı ve cansız bileşenlerden oluşan organik yapıyı temsil eden Gaia'nın akli ve hakkıdır ki bu akıl ve haklar çerçevesinde insan yaratıcı, girişimci ve özgürdür.*

HVAC YANGIN GÜVENLİĞİ
SMART HOME
BİNA OTOMASYONU
KABLOLANMA
ACCESS KONTROL
GÜÇ KAYNAKLARI ENERJİ YÖNETİMİ
AYDINLATMA
İNTELLİGENT BUILDING
SES-IŞIK-GÖRÜNTÜ INTERCOM
AYDINLATMA OTOMASYONU
GÜVENLİK SİSTEMLERİ
CCTV
LED

AKILLI VE
ÇEVRECİ
BİNALAR İÇİN

 BEST'12

BİNA ELEKTRİK, ELEKTRONİK, MEKANİK VE KONTROL SİSTEMLERİ FUARI

8-11 Kasım 2012

Lütfi Kırdar, İstanbul www.best-fuar.com

BESTERLEYEN KURULUŞLAR

"BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB
(TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ)
İZİNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR"

ORGANİZASYON
BİLESİM 25.
YIL
YATIRIMCI, FİNANÇIER VE
TEKNOLOJİ SEKTÖRÜ A.Ş.

Nasıl Karbon Nötr Olduk?

myclimate
Türkiye
Karbon Nötr Basılı Materyal

No. 01-12-185297 - www.myclimate.org

© myclimate Türkiye – İklim Koruma Ortaklığı

Bildiğiniz gibi, EKOIQ dergisi olarak 2012 yılının başından itibaren myclimate ile işbirliği içinde karbon nötr olmayı başardık. Ve biraz övünerek, biraz da üzülerek söylüyoruz ki, bu bir ilk. Hal böyle olunca, Türkiye'nin ilk karbon nötr yayını olmayı nasıl gerçekleştirdiğimizi ve sizin de bunu nasıl başarabileceğinizi anlatmak boynumuzun borcu oldu. Myclimate Türkiye'nin değerli Kıdemli Danışmanlarından Dr. Pınar Erol, bir yayının nasıl karbon nötr olabileceğini anlattı EKOIQ için...

Günlük faaliyetlerimizin hepsinden emisyon oluşuyor. Kullandığımız ürünler veya aldığımız her hizmetin çevreye, iklim değişikliğine etkisi inkâr edilemez. İşletmeler düzeyinde baktığımızda işletmelerin de sektörlerine, yani faaliyetlerine göre emisyonları oluşur. Her işletmenin sunduğu hizmetlere göre kurumsal faaliyetlerden kaynaklanan ve üretim yapan bir işletme ise bir de üretimden, yani ürünlerinden kaynaklanan sera-gazı emisyonları vardır. Kurumsal faaliyetlerin, ürünlerin veya hizmetlerin yüksek karbon salımına sebep olması işletmeleri iş süreçlerini tekrar değerlendirip düşük karbonlu yaklaşımlara yöneltiyor. Düşük karbon ekonomisine geçişle karbon yöne-

tim hizmetlerinin daha ön plana çıkacağı-nı da rahatça söyleyebiliriz.

Karbon yönetim hizmetlerini **kurumsal ve ürün düzeyinde** olmak üzere ikiye ayırabiliriz:

Kurumsal düzey deyince organizasyonun içindeki tüm faaliyetlerden kaynaklanan emisyonları kastediyoruz. Bu faaliyetler ofislerdeki enerji, su ve çeşitli hammadde kullanımları, endüstriyel prosesler ve bunlara bağlı kaynak tüketimleri, şirket araçlarının kullanımı, iş seyahatleri vb. şeklinde listelenebilir.

Ürün bazında ise ürünün bütün yaşam döngüsü boyunca oluşan emisyonlar dikkate alınır. Ürün yaşam döngüsü de hammaddelerin çıkarılmasından doğal

kaynakların kullanımına, üretimine, sevkiyatına, ürünün kullanılmasından yeniden kullanım için geri kazanımına veya bertarafına kadar geçen süreçtir.

Karbon yönetimi dendiğinde de, mevcut durum analizi, yani verilerin izlenmesi ve hesaplanmasının ardından işletmelerin iş süreçlerini inceleyip emisyon azaltımı için gerekli önlemleri belirlemesi ve uygulaması anlaşılmalıdır. Kurum önleyip azaltmadığını da denkleştirme (**offsetting**) yoluna gidebilir.

Kalem Kalem Emisyon Hesabı

Çok farklı sektörlerde karbon yönetimi hizmetleri sunan myclimate, matbaacılık, taşımacılık (ulaşım) ve otelcilik sektörlerine özel, sektörel yaklaşımlarla sunduğu çözümleri de bulunuyor. Matbaacılık sektöründe farklı uygulamaları da mevcuttur. Bir matbaanın, yani işletmenin iklim nötr markalanmasının yanı sıra yapılan bir baskı işinin iklim nötr yapılması da mümkündür.

İklim nötr baskı deyince baskının yapılması için gerekli her malzeme ve malzemelerin hazırlanışından baskının yapılmasına kadar olan her evre göz önünde bulunduruluyor. Baskının yapılması ve hammaddelerin hazırlanması aşamalarındaki dolaylı ve dolaysız emisyonların hepsi dikkate alınıyor. Toplam emisyonlar daha sonra baskı başına bölünüyor ve CO₂ eşdeğeri cinsinden hesaplanan emisyon değerleri yüksek kaliteli myclimate karbon denkleştirme projelerinde denkleştiriliyor. Emisyon faktörlerinde kullanılan veriler için, **İsviçre'nin Yaşam Döngüsü Envanterleri Merkezi**'nin hazırladığı ve farklı istatistiki veya projeye özel hazırlanmış verileri baz alınıyor. Şimdi isterseniz tek tek, kalem kalem emisyon kaynakları üzerinden gidelim...

Baskı Sırasında Oluşan Enerji Tüketimi

Baskı işlemi için enerji kaynağı olarak çoğunlukla elektrik kullanılır. Alternatif olarak elektrik, fuel-oil, doğalgaz, kömür, merkezi ısıtma, odun ve odun talaşı gibi çok farklı enerji kaynakları bulunur. Elektrik kullanımı için ülkeye özel ulusal enerji

bileşenleri dikkate alınır. Elektrik üretimi ve enerji kaynaklarının kullanımından kaynaklanan emisyonlar **ecoinvent** veri tabanı esas alınarak hesaplanıyor.

Çalışanların Ulaşımı ve İş Seyahatleri

Çalışanların otobüs, araba ve trenlerle ulaşımından kaynaklanan emisyonlar kilometre cinsinden katedilen mesafeler ile ecoinvent veri tabanından ilgili ulaşım çeşitlerine göre elde edilen emisyon değerlerine göre hesaplanıyor. İş seyahatleri için de aynı hesaplama yaklaşımı kullanılıyor. Araçla yapılan seyahatlerde ise yıllık katedilen mesafeler ve yakıt

İklim nötr baskı deyince baskının yapılması için gerekli her malzeme ve malzemelerin hazırlanışından baskının yapılmasına kadar olan her evre göz önünde bulunduruluyor.

EKOIQ olarak myclimate ile işbirliği içinde hesapladığımız ve denkleştirdiğimiz sayı başına karbondioksit emisyonu 10,8 ton CO₂e olarak belirlendi. Karbon emisyonun denkleştirmesinde ise, İzmir yakınlarındaki Kores ve Burgaz Rüzgâr Enerjisi Projeleri'nin karbon emisyon azaltım sertifikaları kullanıldı.

tüketimi dikkate alınıyor. Uçuşların hesaplanmasında ise myclimate tarafından özel geliştirilmiş olan **uçuş hesaplayıcısı (2010 versiyonu)** ile tüm uçuşlar ekonomik sınıf kabul edilerek hesaplanmaktadır. Kısa mesafe uçuşları için Zürih-Berlin arası, uzun mesafe uçuşları içinse Zürih-Hong Kong gibi örneklemeler alınıyor. Daha detaylı ve net uçuş hesaplamalarına, uçuş hesaplayıcısı için hazırlanan dokümandan ulaşılabilir (**myclimate flight calculator 2010**).

Hammaddeler ve Yardımcı Malzemeler

Kâğıt başta olmak üzere baskı için kullanılan tüm hammaddeler ve yardımcı malzemeler de dikkate alınmak zorundadır. Bu hesaplamada kullanım miktarına dair ilk elden birincil veriler kullanılır. Eğer kâğıt ve diğer malzemelerin üretimine dair veriler mevcut değilse bunlar ecoinvent veri tabanından sağlanır.

Paketleme

Paketleme için tüm gerekli malzemelerin miktarı dikkate alınır. Eğer bu malzemelerin üretimine dair birincil veriler mevcutsa hesaplamalarda bunlar kullanılır. Aksi takdirde, üretimden oluşan emisyonlar için veriler yine ecoinvent veri tabanından temin edilir.

Taşıma/Nakliye

Taşıma kaynaklı emisyon değerleri malzemelerin (paketleme malzemeleri dahil) üretim sahasına ve hatta ürünün teslimat noktasına taşınma mesafeleri (km) ve ilgili araçların ecoinvent veri tabanındaki emisyon faktörleri kullanılarak hesaplanır.

Su Tüketimi ve Atıklar

Atık kaynaklı emisyonlar ecoinvent veri tabanındaki evsel katı atıklar için kullanılan verilerle hesaplanır. Su tüketimi için içme suyu hazırlanması ve atıksu için atıksu arıtımı modüllerine göre tahmin yapılmıştır.

Baskının İklim Değişikliğine Etkileri

Karbondiyoksit, sera gazları içinde en önemli unsurlardan biridir ancak tek başına iklim değişikliğine sebep olmaz. Karbondiyoksit dışındaki diğer sera gazları şöyle sıralanabilir: Metan (CH₄), nitrit oksit (N₂O), hidroflorokarbonlar (HFCs), Perflorokarbonlar (PFCs) ve sülfür heksa florür (SF₆). Diğer tüm iklim değişikliğine sebep olan tüm sera gazları, "CO₂e" kısaltmasıyla bilinen **CO₂ eşdeğerleri** olarak dikkate alınır.

EKOIQ örneğinde de olduğu gibi, derginin basılmasından oluşan karbon emisyonlarını (**10,8 ton CO₂e**) nötrlemek için İzmir yakınlarındaki **Kores ve Burgaz Rüzgar Enerjisi Projeleri**'nin karbon emisyon azaltım sertifikalarına kaynak aktarıyor. Bu şekilde EKOIQ, emisyonlarının önlemediği ve azaltmadığı kısmını denkleştirme (offsetting) projeleriyle nötrlemiş ve Türkiye'deki yenilenebilir enerji girişimlerini de teşvik etmiş oluyor. Türkiye'deki projelerin bilgilerine aşağıdaki linklerden veya etiketin üzerindeki takip numarasından, myclimate'nin web sitesi üzerinden proje detaylarına ulaşılabilir. ○

"Karbon Yönetim Hizmetlerine Talep Artacak"

Ülkemizde İklim Değişikliğiyle mücadele alanında son gelişmeler gayet ümit verici. Bunlara 2009 yılında **Kyoto**'ya taraf olmamız, ardından 2010 yılı Ağustos ayında **yayınlanan Sera Gazı Azaltım Sicili Tebliği** ve en son olarak da 25 Nisan 2012 tarihinde 28274 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe giren **Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik** sıralanabilir. Son olarak yayınlanan Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında önemli bir hamle olup ulusal sera gazı emisyonlarının önemli bir kısmını teşkil eden elektrik ve buhar üretimi, petrol rafinasyonu, petrokimya, çimento, demir-çelik, alüminyum, tuğla, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının tesis seviyesinde izlenmesi, doğrulanması ve raporlanmasına dair yöntem ve başlıca hususları düzenliyor. Bu yönetmelikle sistematik olarak sera gazı emisyonlarının tesis seviyesinde izlenmesi ve düzenli olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na raporlanması ve ülke genelinde sera gazı emisyonlarının daha net bir şekilde hesaplanması sağlanacak. Yine yönetmelik kapsamında

oluşturulan doğrulama sistemiyle tesis bazında hazırlanmış olan emisyon raporları, yerinde inceleme yapılarak doğruluğunun kontrolü sağlanacak. Yönetmeliğin uygulanmasıyla tesis bazında sera gazı emisyonlarına ilişkin şeffaf, doğru, karşılaştırılabilir, tam ve tutarlı veri ve bilgi üretimi sağlanabilecek. Yönetmelik kapsamındaki tesisler, her yıl düzenli olarak izleme, doğrulama ve raporlama sürecine tabi olacağından ve her yıl Bakanlığa gönderilecek olan sera gazı emisyon raporları tesislerin bir önceki yılda gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda oluşan emisyonların miktarını içereceğinden, önümüzdeki yıllarda karbon yönetim hizmetlerine talebin daha da artacağını öngörebiliriz. Ancak yönetmeliğe göre tesislerin raporlama yükümlülüğü 2016 yılında başlayacak ve 1 Ocak-31 Aralık 2015 tarihleri arasında gerçekleşen emisyonları içerecek. Kısaca Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik, AB müzakerelerinde çevre faslı için öneminin yanı sıra iklim değişikliği politikalarının oluşturulması ve iklim değişikliğiyle mücadele konusundaki uygulamalara da iyi bir temel oluşturacak diye düşünüyorum.

Kokular da Pek Masum Değilmiş!

Vedat Ozan gerçekten çok yönlü bir insan. Özgeçmişine çorap ithalatçılığı sığdırmışlığı da var, fotoğraf çekip sergilemeyi de... İmza attığı en ilginç işlerden biri de Açık Radyo'da yaptığı "Koku" isimli program. Her hafta koku üzerine enteresan bilgiler veren Ozan'la kokuların hikâyesini konuştuk: Hangi koku için hangi hayvan kafeslere kapatılıyor, hangisi tuzağa düşürülüp öldürülüyor? Peki ya, söylemesi bile insanı ferahlatmaya yeten "misk-i amber"deki misk ve amber hangi canlının dışkı ve salgısından imal ediliyor? Şimdiden uyaralım, bu röportajdan sonra koku algınız değişecek!

 Duygu YAZICIOĞLU

 Volkan DOĞAR

Vedat Bey, esas mesleğiniz nedir?

Boğaziçi Üniversitesi'nden mezun oldum. Sonra bir süre külotlu çorap ithalatı yaptım ama üç ay öncesinde bıraktım o işi, tamamen kokuya yöneldim. **Kokucuk** isimli bir konseptim ve **kokucuk.com** diye bir web site var. Orada kokucuk satıyorum.

Kokucuk ne demek?

Bir parfümü kokladığımızda içinde gül var, yasemin var, vanilya var falan dersiniz. İşte ben o tek notaları satıyorum. Direkt o kokuları sürülebilir halde satıyorum. Dilerseniz tek tek sıkıyorsunuz, dilerseniz karıştırıp sıkıyorsunuz.

Koku merakınız nereden çıktı?

Aslında bu bir merak mıdır, yoksa bir duyunun farkına varmak mıdır bilemiyorum. Topu topu beş tane duyumuz var ama kendine ait bir lisanı bile yok kokunun. Tarif ederken hep diğer duylardan ödünç alıyoruz. Baharatlı diyoruz mesela. Yani çok fazla farkında olmadığımız

ve hep gerilere itelediğimiz bir şey. Onu fark ettiğiniz ve üstüne gitmeye başladığınız zaman da altından koca bir dünya çıkıyor. Ben de bir gün şampuan yapayım dedim...

Şampuan yapayım mı dediniz?

Evet. Seviyordum hep kokuları. İşim gereği çok seyahat ettiğim için havaalanlarında hep free shoplar'da vakit geçirirdim, kokularla ilgilenirdim.

Bir insan neden kokuyla ilgilenir? Doğuştan gelen koku yeteneği diye bir şey var mı?

Koku alma eşiğinin düşüklüğü ve yüksekliği gibi bir durum var tabii. Bu doğuştan gelen bir yetenek de olabilir. Ama kültürel bir şey koku. Sizin iyi dediğiniz bir şeye başka birisi kötü diyebiliyor. Çin'de mesela asla süt ürünleri tüketmiyorlar. Sofraya peynir koyduğunuzda herkes kokudan kaçıyor. Halbuki biz bayılıyoruz. Ayrıca direkt duygusal tepki vermemize yol açan bir duyu olmasının nedeni de, kokunun bu-

“Civet, civet kedisinin heyecanlandığı zaman anüsünden salgıladığı bir sıvı. Bu hayvanları alıyorlar, kafeslere koyuyorlar, sopalarla dürtüyorlar. Poposundan terlemeye başlayınca da salgıladıkları sıvıyı alıyorlar. Civet kedileri hâlâ kafeslere konuyor ama artık etik kabul edilmiyor bu durum”

gün bahsettiğimiz gibi yalnızca parfümlerden oluşmaması. Aslında doğal bir uyarı aracı.

Doğal uyarı aracı nasıl “parfüm” haline geldi peki?

Kokulu maddelerin alkol ortamına taşınarak kullanılmasının tarihi 1300’lü yıllara kadar uzanıyor. Yine bizim anladığımız anlamda değil. Çünkü onlar içiliyor da... **Macar kraliçesinin** gut hastalığı var. “Bana bir şey hazırlayın, ben iyileşeyim artık” diyor. Rahipler, keşişler bir şey hazırlıyorlar. Kraliçe bunu içince hastalıkları geçiyor. Polon-

“Kokulu maddelerin alkol ortamına taşınarak kullanılmasının tarihi 1300’lü yıllara kadar uzanıyor. Yine bizim anladığımız anlamda değil. Çünkü onlar içiliyor da...”

ya Kralı evlenme teklif ediyor. İşte böyle bir hikâyesi var. Sonra aşağı yukarı 300 sene sonra Polonya geleneği ortaya çıkıyor. İşin içine kekik, narenciye de giriyor ve ortaya çok ferahlatıcı bir koku çıkıyor. Ondan sonra gittikçe gelişiyor koku.

Radio programınızda, parfümlerde hayvansal kaynakların kullandığımı belirtiyorsunuz. Önce hangi kokuların hangi hayvandan alındığını öğrenelim...

Bugün için daha floral kokular olduğunu söyleyebiliriz ama daha evvelden hayvan kaynaklı kokular çok fazla kullanılmış. Bunun içinde **civet** var, **amber** var, **misk** var. Hayvansal kokuların bir avantajı şu: Çok kalıcılar ve dönemsel algıya göre de çok hoş kokular. Bugün çok fazla tahammül edebileceğimiz kokular değil. Civet, civet kedisinin heyecanlandığı zaman anüsünden salgıladığı bir sıvı. Bu hayvanları alıyorlar, kafeslere koyuyorlar, sopalara dürtüyorlar. Poposundan terlemeye başlayınca da salgıladıkları sıvıyı alıyorlar. Bu civeton’un ilk kokusu da hakikaten dışkı gibi. Ancak seyreltildiğinde koklanabilir. Amber, **balina kusmuğu** ve **dışkı**sından elde ediliyor.

Peki misk?

Misk de Asya’da yetişen bir cins erkek geyiğin testislerinin üzerindeki bir beze.

Hayvanı öldürüyorlar mı bu bezeyi almak için?

Aslında öldürmeden de yapılabilir ama sonuçta içinden bir şeyini alıyorsunuz hayvanın. Böbreğini almak gibi bir şey. Yani öldürmeseler bile hayvana zarar veriyorlar. Ki çoğunlukla ölüyorlar, çünkü hayvanı yakalamak için tuzak kuruyorlar. Ve o avcılarını da hayvanın yaşamına itina gösterdiklerini sanmıyorum ancak bu uygulama büyük oranda yasaklandı. Bu maddeyi üreten beş

geyik cinsi var. Üçünün avlanması kesinlikle yasak. Diğer ikisine kısmi olarak müsaade ediliyor. O da Çin tıbbında ilaç olarak kullanılıyor.

Ne kadar süre parfüm elde etmek için bu hayvanlara zarar verildi peki?

Yani civet kedileri hâlâ kafeslere konuyor ama etik değil tabii. Misk 1970'lerde yasaklandı. Doğalını kimse kullanmıyor ama çok pahalı olduğu için de kullanamıyor, sadece etik kaygılardan değil. Artık laboratuvarında üretilen yapaylarını kullanıyoruz, hatta bu yapay ürünün de dördüncü jenerasyonunu kullanıyoruz. Çünkü bu ilk üç jenerasyonun insan sağlığına ve çevreye zararlı olduğu, anne sütünden bebeğe geçtiği anlaşıldı. İnsan vücudu emiyordu, doğada da çözüleliyordu.

Sadece parfümlerde mi kullanıldı bu yapay miskler, deterjan gibi diğer kokulu ürünlerde de kullanılmış olabilir mi?

Tabii sadece parfümlerde değil, çamaşır tozlarının içinde de kullanılıyor. Çamaşır tozu ucuz bir şey olduğu için malzemesini de ucuz seçmeyi tercih ettiler. Misk ucuz olduğu için neredeyse bütün ürünlerde tercih ediliyor. Zaten temizliğin kokusu olarak "mis gibi" denmesi

de bundan kaynaklanıyor. Aslında misk'in kelime anlamı da hiç öyle temizlikle alakalı değil. Alındığı geyiğin türü *Moschus moschiferus*. *Moschus*, Sanskritçe'de "testis" demek. Bu arada gıdaların da daha albenili olması için koku katkıları yapılıyor tabii.

Şu anda parfümlerin içerikleri sıkı denetleniyor mu peki?

Elbette. Eskiden pek kontrol edilmezdi ama şimdi bırakın hükümet denetimini, sektörün kendi içinde bile çok sıkı denetim mekanizmaları

"İlk üç jenerasyon kokuların insan sağlığına ve çevreye zararlı olduğu, anne sütünden bebeğe geçtiği anlaşıldı. İnsan vücudu emiyordu, doğada da çözüleliyordu"

var. İki senede bir toplanıp bir sürü şeyi yasaklıyorlar. Ayrıca AB ve ABD'de bir sürü normlar var. Eski zamanlarda böyle kontrol mekanizmaları olmaması da çok normal, çünkü parfüm şimdiki gibi yaygın değildi. Şu anda duştan sonra deodorant sıkıyoruz, üstüne parfüm sıkıyoruz, kıyafetlerimiz deterjan kokuyor. Kendi kokumuz tamamen kaybolmuş durumda.

Peki, parfüme gerçekten ihtiyacımız var mı sizce?

Ben kendimi iyi hissettiğim için kullanıyorum ama tabii hayati bir önemi yok. Ama sadece parfümü eleştirmek, ağacı görüp ormanı unutmak olur. İnsanları bu ürünleri kullanmaya alıştıran, hatta neredeyse zorlayan sistemi sorgulamak ve eleştirmek lazım. ○

Sakin Şaşırmayın! Rekabetçi Konumunuz Sürekli Erozyona Uğrayacak

Sürdürülebilirlik yazınının önemli kalemlerinden Andrew Winston uyarıyor: “İş modellerini zorlayan, derin ve sürdürülebilirlik odaklı inovasyonların peşinden gitmeyen şirketler konu dışı kalacaklar. Ayrıca şu an sürdürülebilir olabilirsiniz ama bu, yarın aynı konumda olacağınızı göstermez.” O halde kolları her daim sıvalı tutmaktan başka çare yok.

 Andrew WINSTON Başak GÜNDÜZ

Ne zaman “Yeşil” iş stratejisi hakkında bir şeyler paylaşsam, biri mutlaka sürdürülebilirliğin şirket çıkarlarına ters düşüp düşmediğini sorar. Bu anlaşılabilir bir sorudur ancak ne yazık ki sürekli değişen bir dünyada işlerin nasıl yürütüleceğine dair derin yanlış anlamalara dayanmaktadır. İşte somut bir örnek: **Xerox**’un (tüm yazıcı üreticisi emsalleriyle beraber) müşterilerinin daha az kâğıt çıkışı almasına nasıl yardımcı olduğundan sık sık bahsederim.

Hızla büyüyen “yönetilen baskı hizmetleri” sektörünün bir parçası olarak bu şirket, kuruluşlara kullandıkları yazıcı sayısını nasıl azaltacaklarını gösteriyor. Bu değişim, kâğıt, enerji ve atık miktarını düşürerek müşterilerin çevre üzerinde *yarattıkları* etkileri ve tabii masraflarını azaltmalarına yardımcı oluyor.

Bana göre bu, müşterilere daha iyi hizmet etmeye dair açık bir hikâye. Ancak bir süre önce birlikte çalıştığım bir şirket yöneticisi bana

şöyle sordu: “Bu yeşil hedeflerin peşinden gitmek Xerox’ın kârının düşmesine ve iş kaybına neden olmuyor mu?”

Bu soruya verilecek birkaç temel cevap var. Öncelikle, Xerox’un CEO’su **Ursula Burns** ona hemen hemen aynı soruyu sorduğumda bana şöyle yanıt vermişti: “Belki, ama bunu bir başkasının yapması daha da kötü olmaz mı?” Kısacası, sizin şirketiniz yeşil ve müşteri dostu çözümleri uygulamazsa, başka biri uygulayacak ve proaktif olarak

içeriden yenilenmek yerine dışarıdakilere pazarınızı kaptıracaksınız. Ancak son zamanlarda benim için ikinci bir neden gittikçe daha çok netlik kazanıyor. İş dünyası bağlamında sürdürülebilirliği anlama şeklimiz esasında çok önemli.

Bence pek çoğumuz, “eski tas eski hamam” kavramının doğasıyla ilgili tehlikeli bir yanlış fikre sahibiz (hatta belki de bir bilişsel önyargıya). Böyle bir şeyin mevcut olduğunu sanıyoruz. İşimizde veya özel hayatımızda herhangi bir değişimi düşündüğümüzde, onu yerinde sa-yan bir dünya ile karşılaştırıyoruz.

Yeşil Hedefler Şirket “Çıkarlarıyla” Çelişmez

Ancak gerçek şu ki, her şirketin rekabetçi konumu sürekli erozyona uğrar. Mevcut durum aşığıya doğru eğilim gösterir. İno-vasyonun büyük gurusu **Clayton Christensen**’ın dediği gibi, düşünce şeklimizi “iş dünyasındaki mevcut durumun gelecekte de süreceği varsayımına” dayandırıyoruz. Bu inovasyonla gerçekleşecek yükselmeyi, işlerin şu anki durumuyla karşılaştırıyoruz. Ancak mevcut durum, performans açısından zaman içinde hızlanan bir düşüş içindedir.”

Christensen’in uyarısında belirtildiği gibi bu yanlış fikir stratejik bağlamda tehlikelidir çünkü farklı geleceklere hazırlanırken riskleri ve ödülleri yanlış hesaplamamıza yol açar. Ama şunu göz önüne almalıyız, müşterilerimiz beş yıl, on beş yıl, otuz yıl sonra nerede olacaklar? Bu yeni ihtiyaçları karşılamak için rekabet nasıl evrilecek? Ürün ve enerji fiyatlarının artması veya su ve diğer kaynakların azalması gibi sistematik baskılar işimizi ve müşterilerimizi nasıl etkileyecek? Bunlar sormamız ve plan yapmamız gereken türde sorulardır.

Örneğin, basım sektörünü ele alalım. Müşterinin beklentileri hızla

değişiyor ve onlarla beraber rekabet hareketleri de. Sürdürülebilirlik baskısı olmasa bile değişim zaten genel norm olacaktı. Xerox ve benzer şirketler, inç başına noktada sayısında en iyi baskı kalitesini veya en yüksek baskı hızını sunmak için sürekli rekabet ediyorlar. Ancak sürdürülebilirlik merceği piyasa güçlerine dair daha derin bir anlayış sunuyor. Yazıcılarının çıktılarındaki **dpi** ne olursa olsun hiçbir yazıcı firmasının, tüm iş modeline yönelik normal ürün inovasyonunun ötesine geçen bir şirketin karşısında şansı yoktur. Müşterilerine ayakizlerini veya masrafını azaltmak için yardımcı olan rakipler kazanacaktır. İş dünyasını sürdürülebilirlik merceğinden görmek, sürekli evrilen piyasa ihtiyaçlarına ve gelecekteki iş modellerine dair önemi gittikçe artan bir anlayış

şekli sağlar.

Yani, esas soruya geri dönersek, kaynakların azaldığı ve daha pahalı hale geldiği, müşteri taleplerinin arttığı bir rekabet dünyasında yeşil hedefler bir şirketin “çıkarlarıyla” çelişmez, ikisi aynı taraftadır.

İş modellerini zorlayan, derin ve sürdürülebilirlik odaklı inovasyonların peşinden gitmeyen şirketler konu dışı kalacaklar. **“Değiş veya öl”** kulağa her zaman doğru gelmiştir, ama şimdi büyük resimdeki sürdürülebilirlik güçleri mevcut duruma dair çok daha derin, çok daha hızlı değişimlerin şartlarını yaratıyor.

Sonuç olarak, yeni, sürdürülebilir bir norm yaratmak, onun sizi ezmesini beklemekten daha iyidir. ○

Xerox’un CEO’su Ursula Burns, “Yeşil hedeflerin peşinden gitmek Xerox’un kârının düşmesine ve iş kaybına neden olmuyor mu?” sorusunu, “Belki, ama bunu bir başkasının yapması daha da kötü olmaz mı?” diye yanıtlıyor.

Dijital ve Basılı Medyanın Çevresel Etkileri Net Bir Galip Yok!

Basılı medya mı, dijital iletişim platformları mı daha az çevresel etkiye sahip? Bu tartışma kolay kolay bitmez ama Finli medya şirketi Alma Media'nın, Finlandiya Teknik Araştırma Merkezi (VTT) ve İsveç Kraliyet Teknoloji Enstitüsü (KTH) ile ortaklaşa yürüttüğü yakın tarihli bir araştırma, iki mecranın da farklı etkileri bulunduğunu ancak asıl farkın kullanım sürelerinde yattığını ortaya koyuyor. UPM'in kurumsal yayın organı Griffin'in son sayısından aktarıyoruz...

Finli medya şirketi **Alma Media** yakın bir zamanda elektronik ve basılı medyanın çevresel etkilerini karşılaştıran kapsamlı bir çalışma yayımladı. Buna göre, Alma Media'nın ortalama bir okuyucusu bir saatlik okuma yaptığında, bunun çevresel etkisi, basılı

medyada elektronik medyaya göre daha düşük. Ancak, çalışmanın asıl sonucu, bu iki medya aracının birbirini tamamladığı; bu yüzden de mukayese edilemeyecekleri oldu. Alma Media çalışması, medya araçlarının çevresel etkilerini detaylı editoryal bir çalışmayla ilk defa daha

kapsamlı bir şekilde karşılaştırdığı için benzersiz bir nitelik taşıyor. Çalışma sadece karbon ayakzini değil; suyollarının ötrofikasyonundan parçacık halindeki emisyonlara kadar her süreci inceliyor. **Finlandiya Teknik Araştırma Merkezi (VTT)** ve **İsveç Kraliyet Teknoloji Ensti-**

tüsü (KTH) ile ortaklaşa gerçekleştirilen çalışma, Finli günlük gazete **Aamuhlehti**, tabloid gazete **Iltalehti** ve iş gazetesi **Kauppalehti**'nin basılı ve online versiyonlarının çevresel etkilerini inceleme altına aldı.

Çalışmanın ortaya koyduğu en önemli sonuç, elektronik medyanın da çevresel etkileri olduğu gibi, bu etkilerin bazı durumlarda basılı medyadan daha da fazla olduğu.

Alma Media Kurumsal Sorumluluk Koordinatörü Riikka Poukka araştırmanın sonucuyla ilgili olarak, "Eğer bir kişinin aynı gazetenin basılı ve online versiyonlarını bir saat boyunca okumasını karşılaştırırsanız; kâğıt versiyon daha ekolojik bir seçenek olacaktır" diyor.

Doğru Bir Karşılaştırma Yapmak Zor

KTH - Sürdürülebilir İletişim Merkezi araştırmacısı **Asa Moberg**, "Araştırmanın sonucu, farklı şeyleri nasıl ölçtüğünüze ve karşılaştırdığınıza çok bağlı. Eğer gazetelerin ve online versiyonlarının bütün bir yıl boyunca çevresel etkilerini ölçerseniz, elektronik medyanın lehine çıkan tamamen farklı sonuçlar elde edersiniz. Ayrıca, okuyucular farklı sebeplerle yayınların değişik versiyonlarını tercih edebiliyorlar. Bu nedenle, versiyonlar doğrudan karşılaştırılmaz veya birbirinin yerine geçemez" sözleriyle görüşlerini açıklıyor.

Poukka ise "Günümüzde insanların internet üzerinden gazete okuma süreleri, basılı versiyonu okuma süresinden çok daha kısa" olduğunu belirtiyor.

Bugün bir okuyucu, gazete okumak için ortalama 30 ile 60 dakika arasında vakit ayırırken aynı gazetenin online versiyonu için sadece iki ile dört dakika arası zaman harcıyor.

Poukka elektronik medyanın geleceğiyle ilgili görüşlerini şu şekilde ifade ediyor: "Elektronik medya kullanımının gelecekte artacağını göz

Stockholm'de bulunan KTH Sürdürülebilir İletişim Merkezi'nde araştırmacı olan **Asa Moberg**, farklı medya araçlarının birbirlerini tamamladıklarını ve doğrudan karşılaştırılmalarının doğru olmadığını belirtiyor.

önünde bulundurursanız; ne kadar fazla online zaman geçirirseniz, çevresel yükün o kadar artacağını görmek ilginç." Moberg de, Poukka'nın görüşlerini onaylayarak, araştırmanın kendisi için en şaşırtıcı sonucunun, insanların online okuma sürelerinin kısalığı olduğunu söylüyor: "Gelecekte, farklı okuyucuların ve onların davranışlarının çevreyi nasıl etkilediğini araştırmak ilginç olabilir. Şimdiden insanların akıllı telefon ve tablet okuyucu kullanımını giderek artıyor."

Çevresel Etkiyi Kontrol Edebilirsiniz

Basılı gazetenin çevresel etkisi değer zincirinin başında, başka bir de-

yişle kâğıt yapımı, dağıtım ve baskı için enerji üretimi gibi süreçlerde yoğunlaşıyor. Elektronik medyanın çevresel etkisi ise **değer zincirinin sonunda** görülüyor. Bilgisayar özellikleri, okuma süresi, yüklenen dosyaların büyüklüğü ve kullanılan elektriğin nasıl üretildiğine göre de farklılık gösteriyor.

Moberg bu etkiyi şu şekilde açıklıyor: "Bilgisayar üretiminin, onu ne kadar iyi kullandığınıza da bağlı olarak önemli ölçüde çevresel etkisi bulunuyor. Eğer uzun yıllardır aynı bilgisayarı kullanıyorsanız ve geridönüştürme sürecinden önce çok fazla kullandıysanız göreceli çevresel yük de az oluyor." Aynı kural baskı için de geçerli aslında.

Alma Media'dan İki Yeni Tesis

Alma Media Kurumsal Sorumluluk Koordinatörü Riika Poukka, Alma Media'nın basılı ve elektronik medyanın çevresel etkisi üzerine olan araştırmasının uluslararası alanda ilgi uyandırdığını belirtiyor. Alma Media'nın toplam 2800 civarında çalışanı bulunuyor. Ayrıca, Nasdaq OMX Helsinki Borsası'nda listeleniyor. Şirket şu anda Helsinki'de yeni bir ofis inşa ediyor. Ofis, bu yılın sonunda taşınmak için hazır olacak. 2013 yılında açılmak üzere Tampere'de yeni bir matbaa da inşa eden şirket, her iki bina için Leed sertifikasına başvuracak. Bu sayede madde ve enerji verimliliğinin önemli ölçüde artırılması bekleniyor.

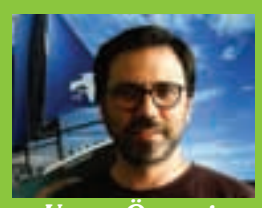

“Alma Media'nın kapsamlı çalışması kendi alanında çığır açıyor. Çalışma, basılı gazetenin hem iletişim hem de çevresel anlamda iyi bir araç olduğunu doğruluyor”

Eğer nadiren okuduğunuz bir günlük gazeteye abone olursanız, bir saatlik okuma sürenizin çevresel yükü, gazeteyi her gün okuduğunuzdakinden daha fazla olacaktır. Bu da, aynı gazetenin daha fazla insan tarafından okunmasının daha iyi bir şey olduğu anlamına geliyor. Bütün bunlara karşın, basılı ve elektronik medyanın çevresel yükü aslında oldukça düşük bir oranda. Poukka çevresel etkiyi şöyle açıklıyor: “Aamulehti'ye bir yıllık abonelik, ortalama bir Avrupalının toplam çevresel yükünün %1,3'üne denk geliyor.” Medya ile bilgi teknolojileri sektörünün, iklime olan

küresel etkilerin yüzde 3'ünü oluşturduğu da hesaplanmış durumda. UPM Çevre Direktörü Paivi Rissanen de araştırmanın sonuçlarını önemli bulanlardan biri: “Alma Media'nın kapsamlı çalışması kendi alanında çığır açıyor. Çalışma, basılı gazetenin hem iletişim hem de çevresel anlamda iyi bir araç olduğunu doğruluyor. UPM olarak basılı ürünlerin çevresel etkilerini azaltmak için çalışmaya devam ediyoruz. Bunu yapmak için yeterli donanıma sahibiz. Özellikle, sektörde en fazla EU Ecolabel sertifikasına sahip ürünü olan firma olmamız da bunu gösteriyor” diyor. ○

Uygur Özemesi
uygur.ozemesi@me.com

Halki Küresel Sorumluluk ve Çevresel Sürdürülebilirlik Zirvesi

Heybeliada'nın diğer ismi de Halki Ada. Bu güzel adada bir çevre zirvesine çağrıldığımda hemen kabul ettim çünkü katılımcılar listesi beni büyülemişti. Ünlü primatolog ve doğa korumacı **Jane Goodall**, NASA İklim Değişikliği Enstitüsü Başkanı **Jim Hansen**, İklim değişikliğine karşı küresel eylem grubu 350.org kurucusu **Bill McKibben**, Stonyfield organik yoğurt şirketi kurucusu **Gary Hirschberg** ve Rocky Mountain Enstitüsü kurucusu **Amory Lovins**. Her birinin ya kitabını okumuş, ya eylemlerine katılmış ya da hayatından ilham almıştım. Amerika'da yaşadığım yıllarda da Stonyfield organik yoğurtlarını tercih ederek yediğimi de unutmamak gerek.

Jane Goodall'ın konuşmasından hemen sonra da konuşmasını destekleyici bir konuşma yapmam istenmişti. Dr. Goodall gezegenimizdeki biyolojik çeşitlilik krizini özellikle doğadaki kendi gözlemlerine dayanarak ortaya koydu ve bu krizi önlemek yolunda her bireyin günlük hayatta yapabileceği çok şey olduğunu ve bizim neye vesile olacağımızı veya nasıl bir değişim yaratacağımızı seçebileceğimizi vurguladı. Konuşması küresel açılımlar içerdiği ve genel olduğu için ben de konuşmamda Türkiye'de biyolojik çeşitliliğin nasıl bir tehlike altında olduğunu anlattım. Küçük bir örnekle ülkemizdeki sürüngenlerden kuşlara kadar bütün canlı gruplarının %10-25'i tükenme tehlikesiyle karşı karşıya. Zaten artık **Amik Gölü**'ndeki yılanboyun kuşunu, Anadolu aslanını, Hazar kaplanını

Jane Goodall ve Freud

Michael Neugebauer

kaybettik. Anadolu parisi ve sırtlan ise can çekişiyor. Bütün bu yok oluşün temel nedeni ise doğaya bizim gibi bir varlık olarak bakmak yerine sömürülmesi gereken bir kaynak olarak bakıyor oluşumuz. Bakış açımızı ise değerlerimiz belirliyor. Bireysel ve toplumsal değerlerimizi tanımlayan en önemli kurumlardan birisi de din. O yüzden toplantının ev sahibi **Patrik Bartholomeos**'nun ilerici bir görüşle çevre mücadelesindeki bu önemli isimleri toplamış olmasına şaşmamak gerek... Zaten kendisine boşuna **Yeşil Patrik** denmiyor.

Din ve Ekoloji

Yeşil Patrik'e göre iklim değişikliğine neden olan davranışlarımız bençil ve anlamsız, hatta günah. Tutucu olduğumu zannettiğim Ortodoks Kilisesinin önemli simalarından **Metropolitani Bergamalı John**'un kapanış konuşmasını dinlediğimde ise şaşkınlığımdan dilim tutuldu. Zira

kendisi “evrim teorisi söz konusu olduğunda insanın hayvandan ayrı düşünülemez” dedi ve “insan vücududur” diyerek beden ve ruh ayrımını da ortadan kaldırmış oldu! Böyle bir dini yaklaşımla doğa ile dost bir felsefenin kapıları doğal olarak açılmış oluyor.

Ada vapurunda dalgaları izleyerek sükunetten İstanbul'un beton girdabına doğru yol alırken, düşüncelere daldım, nöronlarım ateşledi ve beynim bir bütün olarak nöronların ateşlenmesinden ortaya çıkan beyin-ruh birliğime dedi ki: İnsanlık olarak gezegende yaşadığımız bu kritik günlerde, yine gezegenin her yanına yayılmış dinlerin doğa ile barışık bir toplum yaratmak için elini taşın altına sokması gerekiyor. Yeşil patrik kadar, **yeşil imamlara, yeşil hahamlara, yeşil şamanlara, yeşil keşiflere** de çok ihtiyacımız var. Dine sahip çıkmamanın gezegene sahip çıkmakla başladığını keşfedenler kervanı yola çıkıyor...

Havayı Patlatmak

Nihayet kapımızı çalan yazla birlikte doğanın mevsimsel düşmanlarından biri yine işbaşında... Havai fişekler özellikle büyük kentlerde düğünler, görgüsüz eğlenceler ve bilinçsiz kutlamalarla yine gökyüzüne süzülüp hem çevreyi hem insan sağlığını tehdit etmeye devam edecek... Ancak bazı Avrupa ülkelerinin Çevre Bakanlığı raporları bu nezaketsiz kutlama yönteminin zararları hakkında çok ciddi uyarılar içeriyor...

 Metin UNDER

Yazının hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Alev Palmetzhofer'e teşekkür ederiz.

Artık büyük şehirlerde -özellikle İstanbul'da, havai fişek patlatılmayan neredeyse bir tek gece geçmiyor. Özellikle yaz mevsiminin gelmesiyle birlikte sayısı artan düğünler, doğum günü partileri ve özel kutlamaların vazgeçilmez eğlencesi havai fişekler aynı zamanda sosyete dünyasının önemli bir gösteriş aracı. Oysa tiz bir sesle gökyüzüne fırlayan ve şiddetli bir gürültüyle patlayıp, şaşırtıcı bir renk cümbüşüyle geceyi aydınlatan havai fişeklerin insan

sağlığı ve doğa üzerindeki zararları had safhada. Bu zararlar o denli ciddi boyutta ki, **2012 Londra Olimpiyat Oyunları'nın** çevresel faktörler nedeniyle havai fişek patlatılmadan açılması söz konusu. Henüz kesin bir karara varılmadı ama Avusturya'nın **Kleine Zeitung** gazetesi Ekim ayında yayımladığı bir haberinde, **Uluslararası Olimpiyat Komitesi Başkanı Jacques Rogge'nin** bu konuda çalışmalar yapıldığı sözlerini sayfalarına taşıyordu. Bunun yerine ise lazer kul-

lanımı gündemde.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin **Sri Lankalı** üyesi **Maxwell de Silva** çevreye verdiği zararlar, özellikle de aşırı karbondioksit salımı nedeniyle olimpiyat oyunlarında bir gelenek haline gelen havai fişek gösterilerine karşı çıkıyor. "Bir yandan temiz oyunlar istiyoruz, diğer yandan her yeri kirletiyoruz. Bu bir tezat ve olimpik ruha aykırı" diyen Silva'nın önerisi üzerine havai fişeklerin çevreye zararları üzerine bir araştırma başlatıldı.

Jacques Rogge

Maxwell de Silva

Avrupa'daki Havai Fişek Kültürü

Havai fişegın, ilk kez 2000 yıl kadar önce Çin'de keşfedildiği sanılıyor. Avrupa'da ise eğlence ve kutlama amaçlı sivil havai fişek gösterisi ilk kez 1438 yılında Viyana'da gerçekleştirilmiş. Kısa sürede tüm kıtaya yayılan havai fişek gösterileri özellikle soylu kesim tarafından bir tür zenginlik göstergesi olarak da kabul edilerek düğün, doğum, fetihler, ittifaklar gibi önemli olayları kutlamanın ayrılmaz parçası haline gelmiş. Özellikle Orta Avrupa'da Barok dönemde en güzel ve görkemli havai fişek gösterileri için adeta yarışılıyormuş.

Bu anlayış günümüzde de tüm dünyada aynen geçerli. **Almanya Federal Çevre Ajansı'nın** Aralık 2011 tarihli "*Havai Fişeklerin Çevreye Zararlı Partikül Madde Kirleticileri*" adlı raporuna göre Almanlar her yılbaşında havai fişek gösterileri

için 100 ile 200 milyon euro arasında harcama yapıyor. Ancak havai fişeklerin kullanımı başta Almanya olmak üzere Avrupa'nın bazı ülkelerinde sınırlandırılmış ve katı kurallara bağlanmış durumda. Almanya'da yılbaşı haricinde, özel amaçlı düğün, nişan ve şirket açılışları kapsamındaki havai fişek gösterileri için ilgili zabıta müdürlüklerinden veya muhtarlıklardan önceden izin alınması gerekiyor. Bu yaklaşımın nedenleri bir yandan olası kazalara karşı önlem almak, bir diğer nedeni ise **sosyal nezaketin** korunması. Rapordaki bilgilere göre havai fişeklerin kullanımı için izin verilirken, gösterinin yapılacağı yerin yakınında hastane, çocuk yuvası, yaşlılar yurdu, rehabilitasyon merkezleri ve sosyal kurumların bulunup bulunmadığı gözetiliyor. Gösterinin yapılacağı bölgede konutların olup olmadığı ve burada yaşayan çevre sakinlerinin bu konuda daha önce

yasaklama dilekçesi verip vermediği de dikkate alınıyor. Ayrıca yakınlar da kafe, restoran, sinema gibi kamuya açık alanların, yani gürültü ve oluşacak duman, toz ve kurumdan rahatsızlık duyabilecek kişilerin bulunmaması bu iznin alınabilmesinde önemli bir faktör.

İsviçre'de 1500'lü yıllardan bu yana, 1 Ağustos 1291'deki İsviçre Konfederasyonu'nun kuruluş günü havai fişek gösterileriyle kutlanıyor. Ve İsviçre sosyal nezaket konusundaki hassasiyeti yasalarına taşıyan bir başka ülke. Ülkede 2005 yılının sonbaharından bu yana düzenli olarak her yıl gerçekleştirilen **Zürih Gölü ve Zürih Kent Festivali** de büyük bir havai fişek gösterisiyle sonlandırılıyor. Kazaların ve de sosyal nezaketsizliğin önlenmesi amacıyla 1 Ağustos Milli Bayram günü ve yılbaşları haricinde İsviçre'de havai fişek gösterileri için izin alınma zorunluluğu mevcut. **İsviçre Fede-**

ral Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 2001 tarihli “*Çevreyi Tehdit Edici Maddeler: Havai Fişekler*” başlıklı raporu kurallara uymayanlara verilecek cezaların 100 euro ile 5000 euro arasında değiştiğini ifade ediyor. Buna göre İsviçre’de saat 22:00 ile 06:00 saatleri arasında havai fişek patlatılması izne tabi. İzin başvurularında gürültü nedeniyle rahatsızlık verilecek kişilerin sayısı gibi faktörler gözetiliyor. Bina içlerinde, hastane, rehabilitasyon merkezleri, çocuk, yaşlı ve kimsesizler yurtları, çiftlikler, ahırlar, hayvan korunak ve barınakları, çevre koruma alanları, kuluçka bölgeleri, ekili arazi, tarım alanları, orman bölgeleleri ve yakınları ile insan kalabalıklarının bulunduğu yerlerde ve yakınında havai fişek patlatılmasına izin verilmiyor. Ayrıca havai fişeklerin patlamasının ardından ortaya çıkan gözle görülür çöp ve atık maddelerin çevre mevzuatına uygun olarak yok edilmesi gerekiyor. Hayvancılık yapanlar ve evcil hayvan sahipleri, hayvanları koruma ve ziraat yönetmelikleri gereği; solunum, kalp, alerji ve benzer sağlık problemlerine sahip kişiler ise şahsi haklarının korunması gereği buldukları adrese yakın havai fişek gösterisine izin verilmemesini talep edebiliyor. Ayrıca gürültü ve koku gibi rahatsızlık verici etkilerin sınırlandırılması için müracaat esnasında hangi miktarda ve hangi süreler içinde havai fişek patlatılacağı beyan edilmek zorunda.

Rapora göre İsviçre’de yakılan yıllık havai fişek miktarı ortalama 1450 ton. Bunun yaklaşık 1000 tonu kâğıt, kovan, tüp, ahşap ya da plastik konstrüksiyon ve ambalaj malzemesinden oluşu-

yor. Geriye kalan 240 tonu barut ve 120 ton kadarı da efekt yaratıcılar. Efekt yaratıcılar fişeğin yapısına göre patlama anında ortaya çıkacak renk ve şekilleri belirliyor ve genelde çevreye ve sağlığa zararlı kimyasallardan oluşuyor.

Avrupa Birliği’nin 99/30/EG direktifi kapsamında gaz halindeki kirleticilerin (ince toz ve karbondioksit gibi) çevreye olan zararlarını sınırlamak amacıyla Almanya’da 01 Mart 2007 tarihinden itibaren geçerli olan yeni bir yasal düzenleme getirildi. Buna göre Almanya’nın büyük şehirlerinde yerel yönetimlere **Ekolojik Çevre Bölgesi** oluşturma imkânı verildi ve özel işaretlerle belirlenen bu bölgelerde havai fişek patlatılmasına yasak getirildi.

Bir Jumbo Jet Sesine Eşit

Havai fişeklerin Avrupa’da bunca kısıtlama ve yasağa tabi kılınması boşuna değil. Çok sayıda çevre ve sağlık kuruluşunun bilimsel raporlarıyla havai fişeklerin çevreye ve insan sağlığına verdiği inanılmaz boyuttaki zararlar su götürmez gerçeklikte.

Havai fişeklerin patlaması, genelde fişek kısmını oluşturan plastiğin yanmasının yanı sıra, içeriğinde bulunan çok sayıda kimyasal maddenin de yanmasıyla oluşan toz, partikül, gaz, duman ve kurumla çevre ve insan sağlığına zarar veriyor.

Patlayan havai fişeklerin yarattığı

gürültü ve basınç impulsu 130 desibelden fazla olabiliyor ve gösterinin yapıldığı alanın çok yakınında **190 desibele** kadar maksimum değerler ölçülebiliyor. İnsan kulağı kısa bir süre içinde çok yüksek olan bu değerlerle uyum sağlayamıyor, zira örneğin bir **jumbo jetin** motorlarına 100 metre mesafede ölçülen değer 150 desibel. Dolayısıyla havai fişeklerde görülen türde ani ses ve basınç kulak zarının yırtılmasına neden olabilir. Kalıcı işitme hasarlarının yanı sıra bazı iç kulak hasar ve rahatsızlıkları ve sese karşı aşırı hassasiyetler oluşabilir. Bütün bunlar işitmenin zayıflamasından işitme kaybına kadar çeşitli rahatsızlıklar doğurabiliyor.

İsviçre Federal Çevre ve Orman Bakanlığı raporu havai fişeklerin potasyum nitrat, potasyum klorat, potasyum perklorat, sülfür, mangan, demir tozları, strontiyum nitrat ve baryum nitrat gibi kimyasallar içerdiğine dikkat çekiyor. Havai fişek kullanılmasıyla çevre kirliliğine yol açan sülfürdioksit, karbondioksit, karbonmonoksit, asılı partiküller gibi maddeler ile alüminyum ve kadmiyum gibi bazı metaller serbest kalıyor. Hava kirliliğine yol açan bu maddelerin konsantrasyonunun, havai fişeklerin kullanımıyla yer yer ortalama günlük değerlerin 500 katına kadar çıkabildiği gözlemlenebiliyor. Solunmasıyla insan sağlığı üzerinde **astımdan, alerjilere ve kısmen kansere** kadar çeşitli olumsuz ve bazen de ölümcül hasarlara neden olabiliyor. Bununla birlikte, renkli havai fişeklerin kullanılması güçlü ve zararlı oksitlenme ajanı olan **ozonu** yer seviyesinde meydana getirebiliyor.

Havai fişeklerin patlaması, genelde fişek kısmını oluşturan plastiğin yanmasının yanı sıra, içeriğinde bulunan çok sayıda kimyasal maddenin de yanmasıyla oluşan toz, partikül, gaz, duman ve kurumla çevre ve insan sağlığına zarar veriyor.

Evleniyorum; Sizlere de Kanserojen PM₁₀ Serpiyorum

Almanya Federal Çevre Ajansı'nın raporundaki havai fişeklerin insan sağlığına etkileri konusundaki uyarılarıysa dehşete düşürecek cinsten. Rapor, patlamayla birlikte oluşan karbondioksitin yanı sıra kimyasal ve kısmen zehirli ama hepsi çevreye zararlı maddelerin gaz halindeki kirleticiler ve asılı partiküller olarak gözle görülmeyecek kadar küçük ince toz zerrelere şeklinde hava kirliliğine yol açtığını vurguluyor: "**PM₁₀ (Particular Matter)** olarak bilinen partikül madde kirleticileri havai fişeklerin patlatılmasında yüksek oranda oluşmakta olup, tüm kirleticiler arasında en zararlı ve tehlikeli olanıdır. Solunum yolu ile alınan PM₁₀ kirleticilerine solunum sistemi direnç gösteremez. Bu kirletici, ciğerin derinliklerine kadar ulaşır ve nüfus eder. Bu kirleticiler vücuttaki organlarla reaksiyona girerek sağlık problemi meydana getirmeye başlar."

Rapor, PM₁₀ kirleticilerinin solunum yolu ile akciğere kadar ulaşmış, kanın içindeki karbondioksitin oksijene dönüşümünü yavaşlattığına, bunun da nefes darlığına neden olduğuna işaret ediyor. Bu durumsa oksijen kaybının giderilebilmesi için kalbin daha fazla çalışmasını gerektirerek kalp üzerinde ciddi bir baskı oluşturuyor: "**PM₁₀ kirleticileri, bir yaşın altındaki bebeklerde solunuma ait ölüm risklerini artırır. Çocuklarda astım ve bronşite neden olur. Çapları 2.5 mikro metreden küçük partikül madde kirleticileri belli konsantrasyonların üzerinde ve içerdikleri kirletici madde türüne bağlı olarak alerjilerden, gözlerde ve burunda yanmalara kadar birçok rahatsızlıklara yol açmanın yanı sıra solunum ve kalp hastalığı olanlar üzerinde ölümcül etkiler göstermektedirler. İçerdikleri kimyasal maddeye bağlı olarak akciğer kanserine dahi neden olmaktadır.**"

Havai Fişeklerde Kullanılan Kimyasallar

Alüminyum (Al): Gümüş ve beyaz renkli alev ve kıvılcım üretiminde kullanılır. Kıvılcım için kullanılan en yaygın kimyasal.

Baryum (Ba): Yeşil renk üretmek için ve kararsız maddelerin daha kararlı hale getirilmesinde kullanılır.

Karbon (C): Havai fişeklerde itici gücü oluşturan kara barutun ana maddesi. Havai fişekler için yakıt sağlar. Karbonun havai fişeklerdeki ana formları siyah karbon, şeker ve nişastadır.

Kalsiyum (Ca): Havai fişeklerin rengini koyulaştırmak için kullanılır. Kalsiyum tuzu turuncu renk üretiminde kullanılır.

Klor (Cl): Havai fişekler içerisindeki oksitlenme için önemli bir kimyasaldır. Renk üreten pek çok metal tuzu içerisinde klor bulunur.

Bakır (Cu): Havai fişeklerde mavi renk üretiminde kullanılır.

Demir (Fe): Kıvılcım çıkartmak için kullanılır. Metalin sıcaklığı kıvılcımın rengini belirler.

Potasyum (K): Havai fişek karışımlarında oksitlenmeye yardım eder. Potasyum nitrat, potasyum klorat ve potasyum perklorat önemli oksitleyicilerdir.

Lityum (Li): Havai fişeklerde kırmızı renk üretiminde kullanılır. Özellikle lityum karbonat en önemli renk vericidir.

Magnezyum (Mg): Yandıığında çok

parlak ışık üretir. Böylece beyaz kıvılcım eklemek ve havai fişeklerin bütün rengini parlatmak için kullanılır.

Sodyum (Na): Havai fişeklerde altın ve sarı renk üretiminde kullanılır. Renk o kadar parlak olur ki diğer renkleri kapatır.

Oksijen (O): Havai fişeklerin yanma reaksiyonları oksitlenme içerir. Oksitler genellikle nitratlar, kloratlar ve perkloratlardır. Bazen bu kimyasallar oksijen ve renk üretmek için de kullanılır.

Fosfor (P): Havada anında yanar ve bazı karanlık efektlerin korunu oluşturur. Havai fişeklerin bileşimindeki yakıt olarak da kullanılabilir.

Sülfür (S): İtici yakıt olan kara barutun elemanlarından biri.

Antimon (Sb): Havai fişeklerdeki pırıltı efektini oluşturmak için kullanılır.

Stronsiyum (Sr): Stronsiyum tuzu havai fişeklerde kırmızı rengi verir. Stronsiyum bileşikleri havai fişek karışımlarının kararlılık seviyelerini ayarlamak için de oldukça önemli bir kimyasal.

Titanyum (Ti): Titanyum metali toz veya parçacık halinde yakıldığında gümüş renkli kıvılcım verir.

Çinko (Zn): Mavimsi beyaz bir metal olan çinko havai fişek ve diğer proteknik malzemelerde duman efekti yapımında kullanılır.

Raporda asıl dehşet verici uyarı, havai fişeklerin kanser yapıcı niteliklerine dair bölümlerde: “Havai fişeklerde bir de kanser yapıcı kalıcı organik kimyasalları (PAH, dioksin, furan gibi) içeren partikül madde kirleticileri oluşması da söz konusudur. Duman bileşenlerinde bulunan çinko amonyum sülfat, akciğerde sülfürik aside dönüşür. Kurum, uçucu kül, benzin ve dizel egzoz partikül kirleticileri ve kanser yapıcı kirleticileri içerdiklerinden bu kirleticilerin uzun süreli solunması durumunda kanser yaptığı bilinmektedir.”

Özellikle yılbaşı ve resmi kutlama günleri gibi özel günlerde havai fişeklerin yoğun kullanımı bu kimyasallara uzun süre maruz kalanları bu tür tehditlere açık hale getiriyor. Almanya Federal Çevre Ajansı'nın yaptığı ölçümlerde elde edilen veriler 2009 yılını 2010 yılına bağlayan gece çevreye ve sağlığa zararlı PM_{10} 'un saatlik konsantrasyon değerinin bütün yıl boyunca olmadığı kadar yükseldiğini gösteriyor. “ PM_{10} konsantrasyonunun yılbaşlarında yer yer saatte 1000 mikrogramı geçtiği görülmektedir. Ancak örneğin büyük şehirlerde 2010 yılında PM_{10} konsantrasyonu ortalama bir metre küp havada 21 mikrogramdır ($\mu g/m^3$).”

Hava kalitesinin değerlendirilmesi ve yönetimi ve çevre ile insan sağlığının korunması çerçevesinde **Dünya Sağlık Örgütü (WHO)** ve **AB'nin PM_{10}** için belirlediği 24 saatlik limit değeri 50 mikrogram. 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yürürlükte olan ilgili yönetmelik gereği AB’de bu sınır değeri yılda ancak 35 kez ve yine ancak belli oranlarda geçilebiliyor. Ajansın ölçümlerine göre yılbaşlarında PM_{10} konsantrasyonu 160 mikrogramla, 50 mikrogramlık bu sınırın üç katının üzerine çıkarak zirve değerine ulaşıyor. Rapor havai fişeklere bağlı olarak sadece

patlatılmasıyla değil üretim esnasında da yüksek oranda çevreye zarar verici maddelerin oluştuğunu ve enerji tüketildiğini de ayrıca hatırlatıyor.

Sadece Kuşlar Değil Böcekler, Memeliler ve Balıklar...

Ormanlarda ortalama gürültü 20-30 desibel düzeyinde bulunuyor. Dolayısıyla 190 desibele kadar çıkan havai fişek gürültüsü ekosistemler için oldukça yüksek. Yapılan araştırmalar özellikle göç hareketlerini gece gerçekleştiren göçmen kuşların bu aktiviteden belirgin şekilde etkilendiğini ortaya koyuyor. Söz konusu zararları yine İsviçre Federal Çevre ve Orman Bakanlığı'nın

raporundan okuyalım: “Patlamalarda açığa çıkan yüksek ses ve ışık, davranış değişiklikleri meydana getirerek kuşların rotalarından sapmalarına neden olabiliyor. Bu değişiklikler, kışlama ya da üreme alanlarına ulaşmalarını engelleyebiliyor. Ayrıca, stresli göç hareketi esnasında karşılaştıkları bu anormal olaylar hayvanlara aşırı stres yüküyor. Bu anormal streslenme ani ölümlere neden olabiliyor. Diğer yandan patlamalarda açığa çıkan farklı ve şiddetli ışıklar geçici görme kaybına ya da ani yön değişikliklerine de neden olabiliyor. Bundan dolayı da karşılarına çıkacak engelleri göremeyeceklerinden çarpmalara ve ölümlere neden ola-

Son Dakika! İstanbul'da Havai Fişek Yasaklandı (mı)

13 Haziran'da Anadolu Ajansı kaynaklı bir haber, İstanbul Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün, gürültü kirliliğine neden olduğu gerekçesiyle Temmuz ayından itibaren resmi günler dışında havai fişek atımını yasakladığını duyurdu. Açıklamaya göre, kutlama yapan vatandaşlar resmi izinleri almış olsalar bile saat 22.00'ye kadar "sessiz tip havai fişek" kullanabilecek.

Peki ses sorununu çözdünüz, ancak havai fişeklerin atmosferimize saldıdığı zararlı maddeleri ne yapacağız? Müdürlüğün adını destekliyor ama yetmez diyoruz. Havai fişeklerin tehlikeleri ve zararları böyle bertaraf edilemez.

Haberin okuyucu yorumlarına göz attığınızda da havai fişeklere karşı ne kadar büyük bir sesiz muhalefet olduğunu görebilirsiniz. Sınırlamayan, yasaklayın!

Bunları Biliyor musunuz?

• İsviçre'de her yıl yaklaşık 2000 ton havai fişek patlatılıyor...

• Yılbaşı gecesi kısa bir süre içinde Almanya için havai fişeklerden kaynaklanan tahmini kulak zarı yaralanmaları Batı ülkelerinde bir yıl içinde yaşanan işitme kaybı vakaları kadar yüksek...

• **Peru Devlet Başkanı Alejandro Toledo**, ülkenin tarihi kentlerinden Lima'da 2001 yılının Aralık ayında, havai fişek malzemeleri satılan bir dükkânda çıkan bir yangının ardından yaşanan ve yaklaşık 200 kişinin yaralanıp, en az 240 insanın öldüğü felaketin ardından ani bir kararla havai fişeklerin üretim, ithalat ve satışını yasakladı.

• Havai fişeklerle meydana gelen yanma ve patlama bazen ömür boyu sürecek hastalık ve sakatlıklara neden oluyor. Yaralanmaların büyük bölümü ellerde gerçekleşiyor. Basit yanıklardan parmak kopmalarına kadar çok çeşitli etkiler söz konusu.

biliyor. Bununla birlikte, üreyen türler de bu aktivitelerden benzer şekilde etkileniyor. Üreme, eş seçimi, kur davranışları, yuva yapımı, yumurtlama, kuluçkaya yatma, yavru çıkışları ve yavru beslenmesi olumsuz etkilenebiliyor."

Rapora göre olumsuzluklar sadece kuşlarla ilgili değil; ses, titreşim ve koku gibi çevre etmenlerine duyarlı böceklerden memelilere kadar çok sayıda canlı türüyle de ilgili. İsviçre Çevre ve Orman Bakanlığı, yerli böcek türlerinden bazılarının kendi doğal ekolojik çevrelerini terk etmeleri sonucu **Zürih Gölü çevresinde bitki örtüsünün değişime uğradığı** tespitini yapıyor. Kurumun gözlediği başka bir olumsuz faktör de şu:

Her yıl yılbaşı ve milli gün kutlamaları sonrası en yakın ormanlık alandan geçen araç sürücülerinin, ışık ve sesteki ürkümüş ve yön duygusunu yitirmiş, geçici körlük yaşayan **geyik, ceylan, tilki, yabandomuzu** gibi hayvanlarla yol üzerinde ani karşılaşma olasılığı yükseldiğinden, buna bağlı kazalar bu günlerde diğer günlere oranla yüzde 26 oranında artış gösteriyor.

Havai fişeklerin aşırı ışık, gürültü ve yaydığı kimyasallar nedeniyle raporda yer verilen zararlar saymakla bitmiyor. Yüksek ışık, **balık yavrularında gelişim bozukluklarına ve ölümlere** yol açıyor, sülfatlar başta olmak üzere organik kimyasallar göl, gölet ve akarsuların **PH değerlerinin yükselmesine** ve oksijen oranının düşmesiyle birlikte asitleşme göstermesine neden olabiliyor. Bu da sulardaki organizmaları, bitkileri, canlıları olumsuz etkiliyor. Raporda Zürih Gölü'nde yapılan bir ölçümün sonucu ise şöyle ifade ediliyor: "*Havai fişek gösterilerinin akabindeki 14 saat içinde Zürih Gölü'nün suyundaki preklorat oranının normal günlük değerinin 1000 katı artış gösterdiği ve tekrar normal değerlere ulaşmasının minimum 80 günlük bir sürede gerçekleştiği tespit edilmiştir.*"

Rapor, havai fişeklerin saçtığı kimyasalların tarım ve besi alanlarına da ulaşıp, çok düşük miktarda olsa bile gıdalara da karışabildiğini belirtiyor. Evcil ve zirai hayvanlar da olumsuz etkileniyor: "Bu hayvanlarda aşırı strese girmeleri sonucunda, nevrozlar, tüy dökümü, korku ve titremeden, süt ya da yumurtadan kesilmeye kadar birçok davranış ve sağlık bozuklukları görüldüğü çeşitli çalışmalar kapsamında tespit edilmiştir."

Havai fişeklerin yanmayan ambalajlarından oluşan katı atıklar da ayrıca bir sorun. İsviçre Çevre ve Orman Bakanlığı, yılbaşı sonraları çocuk oyun parklarında bazen kü-

çük çocukların bunları ellerine alıp ağızlarına sürmeleri sonucu göz yanmasından çeşitli zehirlenme belirtilerine kadar farklı sağlık sorunlarıyla hastanelere müracaatların olduğuna değiniyor. Bu atıkların otlaklar gibi alanlarda hayvanlar tarafından yutulurak sindirim sistemlerinde bozukluklara neden olduğu, ayrıca birçoğu plastik ve metal gibi yok olma süresi uzun olan materyallerden oluşan atıkların çevre kirliliğini artırdığı raporun diğer tespitleri.

Caretta caretta'lar ve Sosyal Nezaket

Türkiye'de havai fişeklerin zararlarına dair yapılmış en çarpıcı araştırmalardan biri ise **Akdeniz Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Ali Erdoğan**'ın 2011'de yayımladığı "*Manavgat/Side Yöresinde Havai Fişek Gösterilerinin Fauna Elemanları Üzerine Etkisi*" adlı raporu. Raporunda havai fişeklerin ışık, gürültü ve kimyasallar bakımından zararlarını bilimsel kaynaklarla gösteren Erdoğan, Akdeniz'deki canlı yaşamı üzerindeki etkilerine dair ise şu tespitleri yapıyor: "*Ülkemizin güney sahilleri iki tür deniz kaplumbağası (Chelonia mydas ve Caretta caretta) tarafından üreme alanı olarak kullanılmaktadır. Sadece üremek amacıyla karaya çıkan bu canlılar uzaktan gelen bir ışık faktöründen ve sestene etkilenmektedirler. Eğlence tesislerinin gürültü ve ışıkları, insanların kumsal yakınında meydana getirdiği gürültü ve ateş yakma gibi faaliyetleri bu canlıların stres altına girmesine, erginlerin yuva yapmadan denize geri dönmesine veya yönlerini şaşırarak kumsalın dışına çıkmalarına, predatör hayvanlara karşı savunmasız bir durumda kalmalarına ve hatta ölmelerine neden olurken, yumurtadan çıkan yavruların yönlerini şaşırarak denize ulaşmadan ölmeleri-*

Havai fişekler sadece kentlerde değil, sayıları giderek artan turizm bölgelerinde de önemli bir sorun haline geliyor. Özellikle de deniz kaplumbağaları gibi önemli türlerin yaşam alanlarında...

ne neden olabilmektedir. Havai fişeklerin etkisiyle meydana gelen gürültü ve ışıklar da bu iki tür üzerinde oluşan bu etkileri daha da artırmaktadır."

Erdoğan çalışmasında **yarasalardan göçmen kuşlara, memelilerden balıklara** kadar çeşitli hayvan türlerinin havai fişeklerden olumsuz etkilerine dair detaylı tespitlerini sıralıyor ve havai fişek kutlamalarının yıl boyu ya da göç ve üreme dönemleri süresince (Şubat-Kasım)

yasaklanmasının bu sorunları büyük oranda azaltacağını savunuyor: "*Çevre sorunlarının arttığı, küresel iklim değişikliklerinin gözlemlendiği son yıllarda, havai fişek gibi günlük yaşamda kullanılması zorunlu olmayan, sadece eğlence amacı içeren faaliyetlerin yasaklanması insan günlük aktivitelerini etkilemeyecektir. Bununla beraber, bu faaliyetlerin yapılmaması doğal dengenin bozulmaması için bir katkı olacaktır."*

Makine Mühendisleri Odası'nın yayımladığı *Mühendis ve Makine* dergisinin Şubat 2012 sayısında bir makale kaleme alan **Akdeniz Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hikmet Rende** ise çevre ve sağlık faktörleri yanında, havai fişeklerin tarihi kalıntılar üzerindeki yıpratıcı etkisine de odaklanıyor: "*Zararların ilki patlama nedeniyle oluşan titreşimlerin zamanla eserlerin stabilitelerini yitirmesine neden olması. İkincisi ise havai fişeklerin içeriklerinde bulunan kimyasalların tarihi kalıntılar üzerine yağması sonucu zamanla yüzeylerinde renk ve doku değişimine yol açması*". Rende, "*Bu gereksiz şovun ya tamamen iptal edilmesi ya da sıkı kurallarla uygulanmasının sağlanması gerektiği*" fikrinde.

Kuşların kıtalararası göç yollarının en önemli rotalarından biri olan İstanbul'da özellikle yaz aylarında tam bir havai fişek kakofonişi yaşanıyor. Doğal yaşam için önemli merkezler olan pek çok güney kentinde de aynı durum söz konusu. Türkiye'de havai fişek gösterilerini yasaklayan çevreci bazı belediye başkanları ve kaymakamlar da var. Ancak sayıları son derece az. Türkiye'de de Avrupa ülkelerinde olduğu gibi konunun yasal düzenlemelerle ele alınıp en azından ciddi sınırlandırılmalar getirilmesi artık şart. Hem insan, hayvan ve çevre sağlığı için, hem de unutulmuş sosyal nezaketin tekrar yeşermesi için... ○

Balkan Talu
balkan@ekoIQ.com

Nerede Hareket Orada Bereket

Bir festival organize ederken hem para kazanalım hem de farkındalık yaratalım diyebilirsiniz. Buna sonuna kadar hakkınız vardır. Bunun ön şartı ise konsepti iyi tasarlamaktır. Diğer de ortamı sürekli hareketli tutmak. 8-10 Haziran tarihleri arasında düzenlenen Ecofest bunu ne kadar başarabildi acaba?

Klasik anlamda festivallerde, bizdeki tabirle “business as usual” kurallar aşığı yukarı bellidir. Birkaç sponsor ayarlanır, bütçe belirlenir. O alandaki performanslar ve etkinlikler ona göre saptanır. Zor iştir, sponsorların talepleri bitmez, sanatçılarınki hiç bitmez. Bu arada da sürekli aksilik çıkar. Önceki sanatçının performansı sırasında sahne monitörleri yanıp program bir saate yakın sarktığı için ana sanatçı birden “Ben çıkmıyorum” diye tutturabilir, mevzu son anda tatlıya bağlanabilir, siz de kalp krizinin eşliğinden dönebilirsiniz mesela. Bu anlatılanların hepsi yaşanmıştır, oradan biliyorum.

Gün içinde zaten sürekli sorun çıkacağı için esas amacın ne olduğunu çok iyi belirlemek gerekir. Amacınız hoş bir kültür sanat faaliyetine imza atıp para kazanmak mı, yoksa günlük, toplumsal birtakım konulara işaret etmek duyarlılık, yaratmak, bunu yaparken de sanatçı desteği sağlamak mı?

Birinci tip festivalleri hepimiz biliyoruz zaten. İkinci tipte, zamanın en önemli örneklerinden biri **Barışarock**'ti. Giriş ücretsizdi, ama yemek içmek azıcık tuzluydu ancak mesele o değildi. İnsanlar zaten konser izlemeye, söyleşi ve panellerle katılmaya geliyordu. Sanatçı des-

teği babında da headliner'ın **Aylin Aslım, Moğollar, Bulutsuzluk Özlemi ve Mor ve Ötesi** olmasının bir sebebi vardı yıllarca.

Amacın ne olduğuna dair soruya “her ikisi de” cevabını verme hakkımız her zaman vardır. Sürdürülebilirlik temelli festivaller tam da böyle yapılır belki. Bu uzun girizgâhtan sonra adını anacağımız **Ecofest**'in amacı da buydu büyük ihtimalle. Cüzi bir giriş parası konulmuştu. Yemek, içmek hafif tuzlucaydı. Gene de bunu telafi eden bir kıyak yapılmıştı: Bisikletle gelenden para alınmamıştı. Buna rağmen festival boyunca yaşanan aksaklıklar gelen kitlenin -ki ortalık maalesef epey tenhaydı- kafasının bulanmasına sebep oldu.

8-10 Haziran tarihleri arasında düzenlenen Ecofest'in vaatleri aslında epey fazlaydı. Tiyatro gösterileri, sunumlar, yoga atölyeleri, sergiler, akşamları **Baba Zula** ve **Vegetable Orchestra** konserleri, organik defileler...

Gelin görün ki bu organizasyonların birçoğu yapılamadı. Baba Zula ve Sebze Orkestrası konserleri fena geçmemişti. Hatta bizim **İzmir Ekoloji Fuarı**'ndan tanıdığımız **Tufan Atalayman**'ın yeğeni **Feride Sofugil**'in grubunun dinletisi de pek hoştu. Keşke birkaç farklı seçenek daha sunulabilseydi. Sonuçta ortam ne kadar hareketli olursa sıcak havada koflayan poflayan, “yemek de pahalıymış” diyen insan sayısı o kadar az olurdu sanki.

Biraz önce Barışarock örneğini vermemizin temel gerekçelerinden biri de bu festivalde en fazla emek sahibi olan **Taner Öngür**'le defalarca konuştuğumuz hayallerdi. Güneş enerjisiyle ve (veya) rüzgâr enerjisiyle çalışan bir sahne sistemi, festival alanına dağılmış ücretsiz su sebilleri, hatta suyunuzu doldurabileceğiniz cam şişeler ya da biyoplastik suluklarınızın festival girişinde bedava veya ucuz bir paraya dağıtıldığını hayal edin. Tabii çadırınızla yatıya geldiyseniz size bir adet çevre dostu çöp poşeti de verilecek. Bunların birçoğu örneğin **Roskilde Festivali** gibi büyük organizasyonlarda zaten uygulanıyor. Bu arada alanın çeşitli noktalarında geridönüşüm kumbaraları zaten olacak (Haklarını yemeyelim, bu kumbaralardan Ecofest'te de vardı).

Her şey rağmen stand açan **TEMA, Buğday, Gel Oyna** ve **Işık Üniversitesi** gibi kuruluşlardaki dostlarımızla bir araya gelmek, sohbet etmek gene de iyi oldu. İleride daha da sık bir araya gelip bu tür organizasyonlara hepimizin biraz tuz biraz baharat sunması gerekiyor sanki. Ne dersiniz?

Kayıp Şehirler

(Ya da doğa, elinin tersiyle bir tane çaktığında...)

Pompei, Truva, Angkor Wat, Babil, Atlantis, Sodom, Gomorra, Korazin, Tucume, Ubar, Port Royal ve Roanoke. Bir kısmı hiç varolmamış, sadece insanın hayalgücünde veya edebiyatçıların muhayyilesinde kurulmuş bile olabilir ama bu yerleşmelerin hepsinin tek ortak yanı var: Doğanın sillesini yemeleri ve bir daha bellerini doğrultamamaları. Yan yana 250 tane alışveriş merkezi yaparken, biraz dikkatli olmakta fayda var galiba...

 Heyzen ATEŞ

Aristoteles, zamanında “iyi şehri, kalabalık şehirle karıştırmamak gerekir” demiş. Doğrudur, bir şehrin popülasyonu kesinlikle o şehrin yaşam kalitesi için standart kabul edilemez. Hatta devingen bir şehir değilse, insan sayısı arttıkça şehirden elde edilen verim azalır, kalite iyice düşer. Peki, o zaman insanlar o şehirden gider mi? Sosyoloji, bu soruya genelde “hayır” yanıtını veriyor. Yine de tarih ve edebiyat “yok olan” şehirlerle, medeniyetlerle dolu. İyi ama bir şehrin yaşanamaz hale gelmesi bile insanları uzaklaştırıyorsa, bu şehirler neden, nasıl ölüyor? Yanıt çoğunlukla pagan tanrılarda ve yolladıkları cezalarda -özetle doğal felaketlerde- yatıyor elbette.

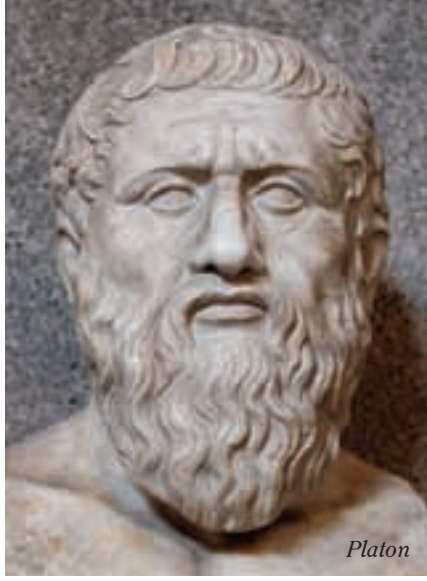
Karşınızdaki akademik bir metin değil, bu nedenle efsanelerle karşılaşmak sizi şaşırtmasın lütfen. Yine de en yalın haliyle ifade etmek gerekirse iki tür “kayıp şehir” var. İlk grup keşfedilene kadar kayıp olan, terk edilmiş şehirler: **Pompei, Truva, Angkor Wat, Babil**. Bu şehirleri işleyen, sonradan yazılmış edebiyat eserlerinin haddi hesabı yok. İkincisiye

edebiyatın, şehirden önce karşımıza çıktığı şehirler, kitaplardan ve tarihçilerin kayıtlarından var oldukları sonucuna ulaştığımız ama asla bulunamamış olanlar. Her iki gruba da rivayetler, edebiyattan örnekler ve bilimsel gerçekleri bir araya getirerek değinmeye çalışacağım.

Platon'un **Atlantis**'i belki de en bilinen örnek. 2500 yıl önce kimilerinin Yunanlı filozof tarafından uydurulduğunu söylediği bu hikâye, (ABD'li akademisyen **Daniel Dombrowski**, çağdaşları tarafından kabul gören makalesinde şöyle yazmıştır: "*Atlantis, Platon tarafından yaratılan güçlü bir edebi şehirdir. Hikâyenin amacı Platon'un ideal devletin nasıl olmasıyla ilgili görüşlerini savunmaktır.*") halkın hayal gücünde öylesine yer ediyor ki kayboluşunun gizemi bugün bile romanlara, filmlere ve araştırmalara konu oluyor. **Vidal Naquet**'nin, **Stephen King**'in Atlantis'i diye tek tek yazmaya kalksın yer kalmaz (Daha yeni **Jeoarkeolog Dr. Eberhard Zangger**, Atlantis'in ilham kaynağının Truva olduğunu söyleyen önemli bir araştırma yayınladı örneğin, yaygın bir diğer görüş ise gerçek Atlantis'in yılanlar tarafından basılan ve beşinci gün depremle yerin dibine gömülen Antik Yunan şehri **Helike** olduğu yönünde).

İyi ama neler öğreniyoruz Platon'un Antik Yunan'dan çok önce medeni bir toplumun var olduğunu iddia ettiği MÖ 4. yüzyıl tarihli **Tinnaeus** ve **Critias** metinlerinden? Platon, Atlantis'in çok büyük bir ada olduğunu yazıyor. Atlas Okyanusu'ndaymış ama sınırları Mısır'a kadar uzanıyormuş. Doğrudan Denizler Tanrısı **Poseidon**'un soyundan gelen insanlar yönetiyormuş bu medeniyeti ki kendisi depremlerin de tanrısıdır. Derken yozlaşma alıp başını gitmiş ve bu saygın medeniyet Atina ile savaşa tutuşmuş. Platon yok oluşunu şöyle özetliyor şehrin: "*Savaştan sonra depremler ve sel-*

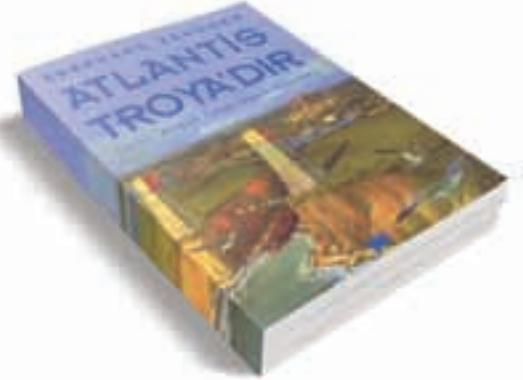

Platon

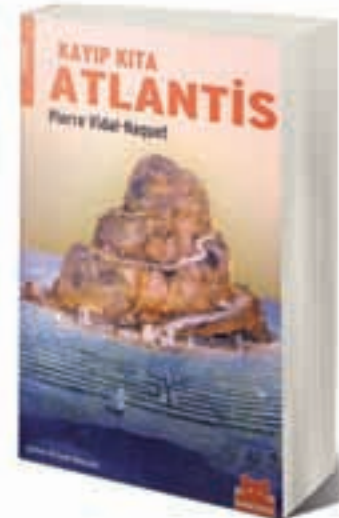
ler baş gösterdi ve tek bir korkunç gün ve gecede savaşan erkekler toprak tarafından yutuldu. Aynı şekilde Atlantis adası da suların altına gömüldü ve kaybolup gitti."

Sodom, Gomorra ve Korazin

Doğanın cezalandırdığı ilk ve son yer Atlantis değil elbette. İlk akla gelen lanetli şehir örnekleri **Sodom, Gomorra** ve **Korazin** (Korazin olarak da bilinir.) Sodom ve Gomorra'nın yozlaştıkları için Tanrı tarafından cezalandırıldığı Hristiyan mitolojisinde yer alır. Gökten ateş yağıyor ve bu iki şehir dünya üzerinden siliniyorlar (Bilim adamlarının iddiasıysa bölgeye göktaşı düştüğü şimdilerde). Korazin'in suçuysa o kadar belirgin değil. Aslında **Hz. İsa**'nın bolca vakit geçirdiği yerlerden biri bu şehir ve metinlere göre nüfusun çoğu **Yahudi** olsa da İsa orada pek çok mucize gerçekleştiriyor. Derken bir gün, rivayete göre İsa diyor ki: "*Yazıklar olsun Korazin. Burada her yerden çok mucize gerçekleştirdim ama değerini bilmediniz; kıyamet günü geldiğinde Tyre'den büyük bedeller ödeyeceksiniz.*" Garip ama öyle de oluyor, şehir yüzyıl bile geçmeden hayalet şehre dönüşüyor. **John J. Rousseau** gibi din adamlarına göre şehrin lanetlenmesinde sinagog duvarına pagan **Medusa kafası** işlenmesine izin verilmesi de etken. Lanet ne diye soracak olursanız, deprem elbette. Doğa ana elinin tersiyle şehri yıkıp geçiyor.

Bitmeyen Atlantis hikâyesinin ana kaynağı Platon'du. Ama Stephen King'den Zangger ve Naquet'e kadar modern yazarlar da bu tema üzerinde kalem oynatmaktan geri durmadı.

Bir de lanetli Piramitler Vadisi var unutulmaması gereken. Hayır, Mısır'daki değil, **Peru**'daki **Lambayeque** vadisinden bahsediyorum. Zaten oldum olası garip bir yerdir orası. 250'ye yakın piramide ev sahipliği yapar. Bazıları bu gezegendeki en eski ve en ihtişamlı yapılardır. Halk efsanesine göre Lambayeque halkı o kadar korkmuş ki -neden korktukları hiçbir söylencede net değildir- piramit inşa etmenin hayatta kalmanın yegane yolu olduğuna inanmış. İşe pişmiş topraktan tuğlalarla başlamışlar. O kadar korkuyorlarmış ki tanrıların gazabından kurtulmak için piramit inşa etme saplantısı kontrol edilemez bir hal almış. Sonunda **Tucume** adlı şehirde yaşayanlar yan yana 26 piramit inşa edecek kadar ileri gitmişler. Yetmemiş olacak ki bir gün bütün bir halk birdenbire kaybolup gitmiş. Tucume tam bir hayalet şehre dönmüş. Neden? Kimse bilmiyor. Bugün bölgede yaşanan doğal felaketlerin neler olduğu, Tucume'nin neden yok olduğu hâlâ yanıtlanmamış sorulardan. Arkeologların yaptıkları kazılarda buldukları cesetlerinse (kurban edilenler) haddi hesabı yok. Böylece Tucume kendi halkının kanında boğulan bir hayalet şehre dönüşüyor.

Tanrıları Mutlu Etmenin Yolları
Hepten garip yok oluşlar da var elbette... **Bin Bir Gece Masallarım-**

Thomas Harriot'un
metinlerinden
bildiğimiz Roanoke
kolonisinin gizemli
hikâyesi de, ani
felaketlerle yok olan
insan topluluklarının
ilginç bir örneğidir.

da bahsedilen -ve sonradan gerçek olduğu ortaya çıkan- **Ubar** şehri, altındaki mağara çökünce birden bire kaybolup gidiyor mesela. Rivayete göre şehrin altında bir su kaynağı var ama su tükendikçe mağara boşalıyor. Ve bir gün, 5000 yıllık kontrolsüz su tüketiminin ardından "çölün ortasındaki vaha" olarak bilinen şehir kumların altına gömülüyor. Ya Yeni Dünya'nın Sodom'u denilen **Jamaika** şehri **Port Royal**'e ne demeli? Önce deprem oluyor, sonra sel. Sonunda da hastalık şehrin ve halkının işini bitiriyor. **Waikiki**'nin elinin tersiyle şehirleri yok eden, soyları cezalandıran yaratıcısı Kane'i de unutmamalı. Pasifik'in denizci halkının yaradılış efsanesine göre eski tanrıyı devirip toprağın tahtına oturan Papa da "nazik" değil; Papua Yeni Gine'yi "cehennemden gelen" kaynayan sulara gömmek oluyor ilk eylemi. Anlayacağımız okyanus halklarının şehirleri de, pagan tanrıların yolladığı cezalar olarak kabul edilen doğa felaketlerinden çok çekiyor.

Bu yazıyı bana en garip gelen ve ortaçağ yazıtlarından **Supernatural** romanlarına kadar pek çok metne ve filme konu olan bir kayboluş hikâyesine tamamlayacağım: **Roanoke**. Bu koloninin kaderini kısmen **Thomas Harriot**'un metinlerinden, kısmen askeri raporlardan biliyoruz. Özetlersek, 1584'te **Kraliçe Elizabeth**, Raleigh'e bir koloni kurması için izin veriyor (Raleigh oradan yoluna devam edip altın dolu şehir **El Dorado**'yu arayacak). 1587'de Raleigh 100 koloniciyi işe başlamları için Chesapeake koyuna bırakıyor ve böylece Roanoke kolonisi kuruluyor. Ancak aynı yılın temmuz ayında gemiler geri döndüklerinde İngiliz garnizonunun kalıntılarından başka bir şey bulamıyorlar. Simon Frenandez isimli ikinci bir lider, kilit bir nokta olduğundan Roanoke'de bir koloni daha kurulmasında ısrar ediyor. Bu sefer 115 adam bırakılıyor geride. Vali White ise kızı Virginia'yı dahi geride bırakarak durumu açıklamak üzere 1587 sonunda İngiltere'ye doğru yola çıkıyor. İspanya ile savaş devam ettiği için ancak 1590'da dönebiliyor kızına. Daha doğrusu dönemiyor. Kolonide insan kalmamış çünkü. Binalar yerinde ama 90 erkek 17 kadın ve üç çocuk en ufak bir iz bırakmadan kaybolup gitmiş. Oysa ne çarpışma olduğunu gösteren bir belirti var ne de yıkım. Tek bir kelime kalmış kaybolan insanlardan geriye, direğe kazınmış "**Croatoan**" lafı. Ne anlama geldiği ise bugün bile tartışma konusu. Tarihe bakıyoruz, şehirler doğuyor, büyüyor ve ölüyor. En büyük bedeliye doğaya başkaldıranlar ödüyor aralarında. Güzel edebiyat eserlerine konu oluyorlar ama bana sorarsanız öbür türlü, yani hayatta kalmak daha iyi sanki. Buradan çıkarılması gereken bir ders varsa o da bence şu: Yan yana 250 tane alışveriş merkezi dikmek tanrıları sandığımız kadar mutlu etmiyor belki de... ○

Yazbahar Ayları 2012:
Mücadele ve Umut

35. YAYIN DÖNEMİ 30.04 - 28.10.2012

Uğurlu **ikibinoniki**

Program destekçisi olmak için:
0212 343 41 41
www.acikradyo.com.tr

—“Açık Radyo.”
94.9

www.acikradyo.com.tr

Geridönüşüme Teknolojik Müdahale

Çevre faaliyetleriyle ilgilenenlerin yakından tanıdığı Ergem Şenyuva Tohumcu, bu sefer de bir geridönüşüm iş projesiyle karşımızda. Geridönüşüme ve yerinde ayrıştırmaya önemli bir teknolojik çözüm sunan İsveçli Tomra şirketinin geridönüşüm otomatlarını Embriyo markasıyla Türkiye'ye getiren Şenyuva'yla, cihazların özelliklerini ve geridönüşüm bilinci konusunda çok geride olan Türkiye toplumuna ne getireceğini konuştuk.

 Barış DOĞRU Özgür GÜVENÇ

Climate Project'in Türkiye temsilcisi olarak tanıdığımız ve Türkiye'de ilk yeşil networking etkinliği olan Green Drink'lerin de başlatıcısı Ergem Şenyuva Tohumcu, hem çevre hareketlerinin hem de Yeşil Ekonomi'ye değen hemen herkesin yakından tanıdığı bir isim. Ama Şenyuva'nın çalışmaları bunlarla da sınırlı değil. Türkiye'nin internet bazlı ilk ve en ciddi yeşil rehberi olan Yesilist.com'un kurucusu Ergem Hanım bu sefer de bambaşka bir alandan bize sürpriz yaptı. Hepimizin bildiği gerçeklerden biri, Türkiye'nin geridönüşüm konusunda yaşadığı sıkıntı. Bu sıkıntının başında da bu konuda yerleşik bir kültür ve alışkanlığın olmaması. Atıklar yerinde ayrıştırılmadığında, geri toplama, yeniden kazanım ve

geridönüşüm çabaları hem maliyet hem de emek açısından çok önemli sorunlar yaşıyor. Çevre ekonomisini ve kültürünü gayet yakından bilen isimlerden biri olan Şenyuva, bu doğrultuda dünyanın en önemli iki atık geri toplama cihazları ve teknolojileri üreticisinden biri olan, Norveç menşeli Tomra'nın gerçek birer mucize olan cihazlarının Türkiye'ye ithalatına giriştiğini açıkladı bizlere.

"Tomra'nın beş ayrı modeli ve her modeli için de ayrı modülleri var. Biz bu makinelerin hepsini Türkiye'ye getiriyoruz. Ancak proje bazlı çalışıyoruz ve her projenin gereksinimi farklı oluyor" diye söze giriyor Şenyuva. Peki, nereden geldi bu fikir? "Her şeyden önce Türkiye'de geridönüşümün yeterince yapılmadığı düşüncesindeyiz. Buradaki en büyük etkenlerden birisi insanlarda geridönüşümün neden bu kadar önemli olduğuna dair bağlantının oturmaması" diye yanıtıyor sorumuzu Şenyuva: "Durum böyle olunca, geridönüşümü tüketici için özendirici hale getirmekten başka çıkar yol yok". Yani teşvik, yani havyuç gerekli. "Evet, aynen öyle" diyor Ergem Hanım, "Bu makinelerin geridönüşümü bir davranış biçimi haline getireceğine inanıyoruz".

Peki, nasıl yapacak bunu bu cihazlar? "Bu makinelerin en önemli ayırt edici özelliği, içinde son derece gelişmiş ve aldatılması imkânsız olan yazılımı. Bu yazılım, içine konan atığı farklı kriterlerle tanımlayabiliyor. Dolayısıyla sistemi şaşırtmak veya aldatmak imkânsız. Bir dönem jetonları ip bağlayarak tekrar tekrar kullanan bir halk olarak, ister istemez akla gelen ilk soru acaba bu makina atıkları doğru tanımlayabilecek mi oluyor. İçindeki **TOMRA Sure Return Technology** patentli ve çok özel bir yazılım. Kutu boş mu dolu mu anlıyor. Üzerinde bulunan etiketteki barkoddan ne şişesi olduğunu bile tanıyor ve ona göre tam bir ayırım yapıyor".

Tomra'nın atık toplama otomatları, Türkiye toplumunun ihtiyaç duyduğu geridönüşüm bilincinde önemli roller oynayabilir.

Kim, Neden ve Nerede?

Başka ne gibi yaratıcı özelliklere sahip acaba bu makineler? "Bildiginiz gibi, geridönüşüm atıklarının toplanmasında önemli sorunlardan biri de hacim" diyor Şenyuva. Evet, bu kadar atığı hangi haznede tutabilecek bu araçlar? "Makinalara atılan atıklar, cihazın modellerine göre ya içeride presleniyor veya küçük parçalara ayrılıyor. Örneğin bir teneke kutu içecek yerine, 13 boş preslenmiş kutu teneke sığıyor hazneye. Böylece hem yerden tasarruf sağlanıyor, hem de atıkları taşımak için defalarca git gel yerine atıklar bir kerede geridönüşüm merkezlerine ulaştırılabilir".

Peki, işin teşvik mekanizması nasıl işliyor? Kim, neden buraya gidip atacak atıklarını? Ergem Hanım'ın yanıtı hazır: "Tüketici atığını makineye koyduktan sonra, makineden çıkan bir hediye kuponu alıyor veya çeşitli teknolojik entegrasyonlarla, geridönüşüme teşvik eden bir projeye yönlendiriliyor. Böylece atığı getiren kişi, kendisi veya bir çevre projesi için de bir kazanım elde etmiş oluyor".

Çok güzel ama nerelere konacak bu teknoloji harikası cihazlar? Makinelerin, büyük tesisler, alışveriş merkezleri ve yoğun insan trafiğinin olduğu her yer için uygun olduğunu söyleyen Şenyuva, "Bu, Türkiye için çok önemli çünkü tüketim miktarlarımızla karşılaştırdığımızda, bizim çok az geridönüşüm yapan bir toplum olduğumuz hemen ortaya çıkıyor. Belediyeler pek tabii ki üstlerine düşeni yapıyorlar. Büyük şehirlerde, son derece aktif çöpten atık toplama ağları mevcut. Ancak yine de potansiyelin çok altında kalıyoruz. Toplum bilincinin bu konuda oturması gerekiyor. Aslında insanların kafasında iki temel soru var: Birincisi atıklar gerçekten geridönüşüme gidiyor mu? İkincisi de neden bunu yapmaları gerekiyor? Çoğu kimse atıklarının kaynakta beraber toplandığını görünce, bunlar ayrıştırılmıyor zannedip kaynakta ayrıştırma çabasından vazgeçiyor" diyor.

İyi ama bu teknoloji, bu yanlış bilinci değiştirebilir mi? "Elbette" diyor Ergem Şenyuva, "Atıkların ayrıştırmanın önemi anlaşıldıkça, sayımız artacak. İşte biz bu makinelerle biraz da bu konuya transparan bir çözüm sunmaya çalışıyoruz. Artık atığımızı bu makineye koyan vatandaş, o an atığımızı ayrıştırdığını görecektir ve geridönüşüme gideceğinden emin olacaktır. Ayrıca çok değişik kampanyalar örgütlenebilir bu cihazlarla. O teneke meşrubat kutusunu, iki adım gidip bu cihaza atmanın, çevre üzerindeki etkisini hangi yollarla azalttığını görebilecek ve hiç olmazsa bir şey yaptım diyebilecek gönül rahatlığıyla". Evet, doğru; insanlar bir şeyler yaptıklarını görmek ve hissetmek istiyor. Gönül rahatlığından ve bir küçük huzurdan daha anlamlı ne kadar çok şey var ki bu dünyada? Ama işte o küçük gönül huzurları birleştiğinde, çok daha güzel bir dünyada yaşamın mutluluğuna doğru önemli bir yol açılmaz mı sizce de? ○

Hollanda Türkiye ilişkilerinin başlamasının 400. yılı nedeniyle Hollanda Başkonsolosluğu ve Hollanda Dış Yatırım Ajansı'nın düzenlediği etkinliklerden biri de 7 Haziran'da SALT Galata'ta gerçekleştirilen "Yatırım Dünyasının Geleceği" toplantısıydı. Organizasyonun konuk konuşmacısı ise "İntegral Yatırım" kavramıyla yatırım dünyasının daha sürdürülebilir bir dünyaya ulaşmasına katkı sağlamayı amaçlayan Dr. Mariana Bozesan'dı. İnsanların korkuyla değil, keyif ve tutkuyla değişebileceğine olan inancını sık sık vurgulayan Bozesan'ı, EKOIQ sayfalarına konuk ettik.

 Barış DOĞRU

 Özgür GÜVENÇ

Korkuyla Değil Tutku ve Keyifle Yatırım

Bayan Mariana, tanıştığımızı çok memnun oldum. İntegral Yatırım nedir? Bize biraz açıklar mısınız? İntegral Yatırım, kâr amaçlı yatırımı, sürdürülebilir yatırımla, toplumsal ve çevresel yatırımla içselleştirerek bütünleştiren bir yatırım felsefesidir. Aynı zamanda yatırımcının istek ve tutkusunu da hesaba katar ki, bunun da önemi çok büyük çünkü eğer sürdürülebilir bir ekonomiye doğru ilerlemek istiyorsak, bunu "korkula-

rimız" yüzünden yapmaya çalışmak işe yaramayacaktır. Ama bu iş zevkle, keyifle, hayatta olmanın mutluluğuyla, çocuklarınıza, torunlarınıza gururla bırakabileceğiniz bir mirası hazırlamanın mutluluğuyla yapılırsa, o zaman bu bambaşka bir hikâye haline gelir. İşte İntegral Yatırım'ın yaptığı budur. Sloganı birlikteliktir, insanlar arasında eşitliktir, gezegenin çıkarıdır ve bunları tutku ve istekle yapmaktır.

Bu sizin icat ettiğiniz bir kavram mı?

Evet, ben buldum. Ama İntegral Yatırımcılık için kullandığım model, bir felsefecinin görüşlerine, bugün hâlâ hayatta olan en büyük filozoflardan biri, **Ken Wilber**'in düşüncelerine dayanıyor. Karşı karşıya olduğumuz krizle başdebilmemize yardımcı olacak bir model arıyordum.

Bu terim ve modeli iktisadi kriz-

den sonra mı geliştirdiniz?

Aslında biraz daha önceydi ama ben her zaman bizleri harekete geçirecek bir kuram, bir model aradım, çalışmayan modellerin yerine geçebilecek ve biraz daha iyi olabilecek bir şey.

Neyin işe yaradığını, neyin iyi olduğunu görmek her zaman için iyidir. Geçmişte kâr yönelimi ile bir sürü servet yarattığımızı düşünüyorum, para önemli, finansal sürdürülebilirlik önemli, ancak yeterli değil.

Sonuçta neyi ölçersek onu elde ettiğimize inanıyorum. Şimdiye kadar yalnızca elde edilen kârı ölçtük, ancak İntegral Model sayesinde çevresel etkenleri, toplumsal etkenleri, davranışsal etkenleri de hesaba katabilirim çünkü ben bugün yaşadığımız tek krizin bilinçle ilgili olduğuna inanıyorum.

Size katılıyorum.

Artık uyanmamız gerek. Birine yalnızca "hadi öyleyse, davranışını değiştir ve daha ahlaklı ol" demek işe yaramıyor. Sigara içmek veya aşırı yemek gibi kötü bir davranıştan

kurtulmayı denediğimizde işe yaramıyor, bunu başarmanın ne kadar zor olduğunu biliyorsunuz. Yalnızca sigara içmekten ötürü öleceğini bilmek sigara içmeye devam etmeni engelleyemiyor. Yani farklı birşeye ihtiyacın var ve davranışlarını nasıl değiştirebileceğin senin iç dünyanla ilgili. Dolayısıyla yeni bir modeli bulmaya çalıştım.

Peki, sürdürülebilir yatırımla integral yatırım arasında nasıl bir fark var?

Aslında birçok değişik tanım var ve bu çabalar birçok farklı şekilde isimlendiriliyor.

"Sonuçta neyi ölçersek onu elde ettiğimize inanıyorum. Şimdiye kadar yalnızca elde edilen kârı ölçtük ancak İntegral Model sayesinde çevresel, toplumsal ve davranışsal etkenleri de hesaba katabiliriz çünkü ben bugün yaşadığımız tek krizin bilinçle ilgili olduğuna inanıyorum"

Mesela Yeşil Yatırım...

Tam olarak evet, bu konuşmayı yaptığımıza çok memnunum çünkü yeşil yatırımın denklemin yalnızca bir parçası olduğuna inanıyorum, yalnızca çevreci bakmak denklemin sadece bir kısmı.

Ama bu denklemde insanlar, halk nerede?

Aynen, insanlar nerede? Hatta bunun içine daha derinlemesine girersek, en iyi halk diye bir şey yoktur, Türk halkı vardır, Alman halkı vardır, Amerikan halkı vardır, kültürel mirasın tümü bu denklemin bir parçası olmalıdır.

Çin'i, Hindistan'ı düşünün; dünya çeşitliliğiyle çok güzel. Ya kadınla erkek arasındaki farklar! Onların ihtiyaçları arasında da büyük farklar var. Bir yatırımcı olarak biliyorum ki tüm yatırımcıların yüzde 27'si kadındır. Ama yatırım alanında kadınların ihtiyaçlarını dikkate alan hemen hiçbir şey yok.

Dolayısıyla İntegral Yatırım bu meselelere de değiniyor. Yani çevreyi, tabii ki toplumsal ve idari kriterleri ve aynı zamanda kültürel ve ahlaki kriterleri biraraya getiriyor. Ahlak ve dürüstlük, kültürel konular, maneviyat önemlidir. Hayatta ne yapmaya geldik? Bunun önemini bilebiliyor muyuz, biliyor musun? Kimsin sen, neden buradasın? Kendi hayatın dışında ne üretiyorsun? İşte bu da denklemin bir parçası olmalıdır. İntegral bu demektir, hayattaki tüm boyutları entegre eder, biraraya getirir.

Kulağa gerçekten hoş geliyor ama gerçekleştirilmesi mümkün mü?

Bakın ben inanıyorum ki eğer biz insanlar, keyifli, eğlenceli ve güzel bir şeyler yapmaya motive olursak onu gerçekleştiririz. Korkuyla yapabileceğimizden daha iyisini gerçekleştiririz çünkü korku işe yaramaz, korku sizi ancak bir yere kadar götürür.

Dr. Mariana Bozesan Kimdir?

Dr. Bozesan günümüzün en gelişmiş sürdürülebilir yatırım örneği olan 'Integral Yatırım'ın otoritesi olarak görülmektedir. Romanya doğumlu Bozesan, aynı zamanda birçok girişim fonuna, devletlere (Çin, Hollanda ve İsrail gibi), Birleşmiş Milletler, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi (WBCSD) dahil birçok devlet organizasyonuna ve Dünya Odalar Birliği'ne (ICC) danışmanlık yapmaktadır. UN Global Compact, RIO+20 çıktılarına yönelik de katkıları devam etmektedir. Bilgisayar mühendisliği ve psikoloji eğitimi alan, yapay zekâ üzerine çalışan Dr. Bozesan şu anda bir aile kuruluşu ve özel sermaye yatırım şirketi olan AQUAL Yatırım'ın Başkanı ve kurucusudur. Bozesan ayrıca, PaloAlto'da gerçekleşen 'Angels Forum' ve Münih'te gerçekleşen 'Munich Business Angel Network' ilk üyeleri arasında yer almaktadır. Ken Wilber'in yarattığı çerçeveye dayanan Dr. Bozesan'ın yatırım modeli finansal, ekolojik, sosyal, davranışsal, realite ve kültürel sürdürülebilirlik faktörlerini birleştirmeyi hedefliyor.

daki tüm borsaların yalnızca yüzde 43'ü sürdürülebilirlik endeksini şimdiden uyguluyor ve yüzde 57'sinin hâlâ bu uygulamaya geçmeleri gerekiyor, İstanbul Borsası da bu yolu takip ediyor.

Farklı uluslararası sürdürülebilirlik endeksleri de var, Dow Jones gibi... Bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Doğru yönde ilerlediklerini düşünüyorum, uygulamaya geçmenin kilit önemde olduğunu düşünüyorum. Bunu gerçekleştirmemiz çok önemli. Sürdürülebilirlik endeksleri, ağılaşıp durmaktan ve gönülsüzce destek vermekten daha iyi bir seçenek. Ve inanıyorum ki şu anda gerçekleşmekte olan girişimler, özellikle de ulusal borsaları biraraya getiren **Uluslararası Menkul Kıymetler Borsası Girişimi** ve bu girişimin hisse alım satımı yapmak isteyen şirketlere sürdürülebilirlik konularıyla ilgili rapor verme zorunluluğu getirmesi bence doğru yönde atılan çok önemli adımlar. Bir değişimin gerçekleşmesi zaman alır ama yine de çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu işe baş koyulduğunu gösteriyor, doğru yönde ilerleniyor. ○

Bir bilimkurgu yazarı, Frank Herbert, Dune romanında, "Korku akıl katilidir" der.

Kesinlikle, evet. Biliyorsunuz "korku iyi bir hizmetçidir ama çok kötü bir öğretmendir".

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İMKB'yi biliyor musunuz?

Evet, onları duydum.

Ulusal Sürdürülebilirlik Endeksi'yle ilgili bir çalışmaları var, haberiniz var mı?

Evet, kulağıma geldi. Geçtiğimiz senenin sonuna kadar bir endeks hazırlamaya niyetli olduklarını biliyorum ancak içerideki bazı değişikliklerden dolayı o endeks hâlâ açıklanmadı.

Aynı zamanda biliyorum ki dünya-

Martin Lindstrom

buy•ology yazarından yeni bir başyapıt

Markaların beyninizi
ele geçirmek için çevirdiği
entrikaları biliyor musunuz?

Pazarlamanın dahi çocuğu
Martin Lindstrom bu defa
projektörü kendi sektörüne
çevirerek reklamcı ve
pazarlamacıların, gerçeğin
üzerini örtmek, zihnimizi
maniple etmek ve bizi para
harcamaya ikna etmek için
kullandıkları psikolojik taktik ve
numaraları bir bir ifşa ediyor.

Sarsıcı bir yolculuğa hazırlıklı olun...

Global Compact'ta Büyük Temizlik

— Jo CONFINO — Başak GÜNDÜZ

İngiltere'nin saygın gazetelerinden Guardian'ın editörlerinden Jo Confino'nun Guardian Professional Network için Global Compact'taki son gelişmeler üzerine kaleme aldığı yazı gerçekten çok dikkat çekici. Global Compact'ın Direktörü Georg Kell, son birkaç yılda 3100'ü aşkın şirketin organizasyondan atılmasına karşın, her ay 100 şirketin başvuru yaptığını belirtiyor. Kell, mali krizin Global Compact için büyük bir canlanma yarattığını da sözlerine ekliyor.

Yeşil Badana'nın (Greenwash) hâlâ canlı olup olmadığını görmek için dünyanın en büyük gönüllü kurumsal sürdürülebilirlik inisiyatifi olan Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'nden (Global Compact) atılan binlerce şirkete bakmanız yeterli. Avrupa ve Amerika'daki başlıca kurumları içeren 750'den fazla şirket de büyük olasılıkla önümüzdeki sadece altı ay içinde kapı dışarı edilecek ve bunu yüzlercesi daha izleyecek. Son birkaç yıl içinde listeden çıkarılan şirketlerin sayısı 3100'ü bulmuş durumda.

Global Compact Direktörü Georg Kell, organizasyonu temizlemek ve üyelerin Global Compact'ı PR amacıyla kullanmalarını önlemek ve sürdürülebilirliği temel faaliyetlerinde uygulamalarını garantilemek için kolları sıvamış durumda. Bazı şirketler iflas ve birleşme nedeniyle organizasyondan çıkarılırken, Kell, "*organizasyona katılan ama ilkelere bağlı kalmaya niyeti olmayan asalakların*" da temizlenmekte olduğunun altını çiziyor. İnsan hakları, çalışma, çevre ve yolsuzlukla mücadele alanlarında 10 temel ilkeyi öne çıkartan Global Compact, etkili denet-

leme ve uygulama hükümleri bulunmadığı için sivil toplum kuruluşları tarafından uzun zamandır zaten eleştiriliyordu. Ayrıca şirketleri, kurumsal hesap verebilirlik üzerine herhangi bir uluslararası bağlayıcı düzenlemeye karşı koymak için organizasyonu kullanmakla ve bir yandan çevre ve insan hakları konularındaki ihlalleri sürdürürken, bir yandan da mavi bir dünya ve defne çelengiyle BM logosuna çok benzeyen Global Compact'ın logosundan faydalanmakla da suçluyorlardı.

Kell sorunun bir kısmının Global Compact'ın kendisinden kaynaklandığını da açık bir şekilde beyan ediyor. Birkaç yıl önce taahhütle ilgili beklentiler, kurum yöneticisinin beyanı ve "sürdürülebilir ilkeleri uygulamaya yönelik verilen söz" ile sınırlıydı. Kell, bazı taahhüt araçlarının geliştirilmesiyle bu durumun sıkılaştırıldığını; ayrıca raporlamanın erken veya ileri evrelerinde bulunmalarına göre şirketlerin net bir şekilde ayrıldıklarını belirtiyor.

Her Ay 100 Yeni Şirket Geliyor

Kell'in minimum raporlama şartlarını karşılamayan şirketleri çıkarmasına bir destek de, 12 ülkedeki küresel yatırımcılardan oluşan ve 3 trilyon dolar değerinde malvarlığını yöneten bir koalisyondan geldi. Toplam piyasa değeri 136.9 milyar dolar olan 29 büyük Global Compact üyesine bir yazı yazarak, ilerleme raporlarını hazırlamaya başlamaları için üzerlerinde baskı oluşturdu.

Kell harekete geçmeye istekli, çünkü kurumsal sektörün bu yoldaki sosyal ve çevresel sıkıntıların boyutuyla baş etmek için çok yavaş ilerlediğini düşünüyor. İlerleme eksikliğini, şirket CEO'larının değişmek istememesine ve pek çoğunun ters teşviklerle büyüdüğü gerçeğine dayandırıyor. "İş modeli iyi iş çıkarıyorsa mevcut durumu bozmak istemezsiniz" diyor Kell. "İş modelinin şirketlerin iştiraklerine nüfuz etmediğini söylemek doğru olur. CEO ve genel merkez seviyesinde anlaşılıyor ancak sürdürülebilirlik gündemini değer zinciri boyunca uygulamak zor bir iş."

Kell'e göre, "Diğer bir engel de iş yapma ortamı. Dünyanın pek çok bölgesinde iş için fırsat sağlayan bir ortam gelişmiş

Global Compact Direktörü Georg Kell, "organizasyona katılan ama ilkelere bağlı kalmaya niyeti olmayan asalakların" da temizlenmesi gerektiğini düşünüyor.

değil. Bunun yozlaşma, şiddet ve gücün birkaç kişinin çıkarına göre yönetilmesiyle ilgisi var." Kell, şirketler için zorunlu raporlama gibi, Rio+20'deki mütevazı teklifleri bastırmaya çalışarak ilerlemeyi engelleyen tutucu şirketleri de açık bir şekilde eleştiriyor. İlerici ve tutucu şirketler arasında bir mücadele olduğunu kabul ediyor ve "Tüm ticaret odalarına kurumsal sürdürülebilirlik odaları densesydi" ne kadar farklı bir dünyada yaşıyor olacağımızı belirtiyor.

Kell'in Global Compact içindeki tutucu güçlere karşı zorlayarak yürütmek zorunda kaldığı listeden çıkarma uygulamasına rağmen organizasyonda hâlâ 135'ten faz-

Georg Kell, "Yönetim kurulu toplantılarında Wall Street'teki kurumlar çok iyi bir şey yaptığımızı ancak bunun için zamanlarının olmadığını, çünkü hemen büyük paralar kazanmaları için ofislerine dönmeleri gerektiğini söylüyorlardı. Şimdi çevresel, sosyal ve idari konuların uzun vadeli performansı etkilediği kabul ediliyor" diyor.

la ülkeden 5300'ü aşkın katılımcı şirket bulunuyor ve her ay yaklaşık 100 yeni şirket de kaydolmaya devam ediyor. Kell'e göre bu yenilenen ilginin bir nedeni de, mali iflas sonucunda şirketlerin daha esnek olmaları gerektiğini kabul etmek zorunda kalması.

"Bu, iş dünyasını yansıtıcı bir moda itti, ve hayırseverlik ve iyi görünmenin ötesine geçmek gerektiğini kabul etmeye götürdü" diyor Kell ve devam ediyor: "Artık, şirketimi nasıl esnek hale getirir ve geleceğe ayak uydurabilirim sorusunun temeline iniliyor. Bir sonraki şok için nasıl hazırlanabilirim ve yüksek riskli spekülasyon moda akımı izlemek yerine, uzun vadeli bir değer yaratımı alanına nasıl yönelebiliyim? Mali kriz Global Compact için büyük bir canlanma yarattı ve böyle olmaya da devam ediyor.

Yatırım tarafında, mali krizden önce, analizcilerin bize ayıracak zamanı yoktu. Yönetim kurulu toplantılarında **Wall Street**'teki kurumlar çok iyi bir şey yaptığımızı ancak bunun için zamanlarının olmadığını çünkü hemen büyük paralar kazanmaları için ofislerine dönmeleri gerektiğini söylüyorlardı.

Şimdi çevresel, sosyal ve idari konuların uzun vadeli performansı etkilediği kabul ediliyor. Yatırımcılar hâlâ reel ekonominin gerisinde kalıyor ama bu uçurum kapanıyor ve bu da harika bir şey."

Global Compact'a katılan şirketlerin artmasına rağmen Kell, en büyük 500 küresel şirketin sadece %40'ının ve çokulusluların ise %10'unun üye olduğuna işaret ediyor. Bunun da ötesinde, şirketlerin çok azı net bir liderlik konumunda ve çoğu bu yolculuğa daha yeni başladı. Geçtiğimiz sene içinde ilerleme raporu sunan yaklaşık 4000 şirketten sadece %5'i ileri düzeyde olarak görülüyor. Kell şöyle diyor, "Hareketimiz içinde yer alan pek çokları fark yaratıyor. **Hindistan** ve **Brezilya** ağlarımız tarafından, yolsuzluk karşıtı ulusal çabalarda, bazı mükemmel çalışmalar gerçekleştiriliyor ama en güçlü piyasalarımızda bile Global Compact henüz tam ölçüde çalışmıyor. Ancak ülke seviyesinde kritik kitleye ulaştığımızda kurumsal sürdürülebilirlik büyük bir dönüşüme yol açacak. Bizim açımızdan, küresel değişimin kaçınılmaz olması için en az 20 bin aktif katılımcıya ihtiyacımız var."

Son sekiz ay boyunca Kell, Rio+20 konferansı için hazırlıklar üzerine odaklandı ve 80'in üzerinde ülkedeki ağlarla beraber çalışmalar gerçekleştirildi. Sürdürülebilirliğin değerli ve kârlı olabilmesi için ekonomik teşvik yapılarının tekrar düzenlenmesi gerektiğini ve kurumsal sektörün ekosistemler ve biyoçeşitlilik gibi dışsalılıklara değer vermesinin zorunlu olduğunu kabul ediyor. Ancak, Rio'daki radikal değişim şansının hayli düşük bir ihtimal olmasından dolayı Global Compact hedeflerini daha aşağı çekerek kaynaklarının büyük bir bölümünü, iş dünyasının yıllık mali raporlarında veya diğer raporlarda sürdürülebilirlik verilerini yıllık olarak açıkladığı veya açıklamıyorsa nedenini bildirdiği küresel bir politika çerçevesi için destek aramaya odaklandı.

Kell, raporlamanın sihirli bir çözüm olmadığını kabul ediyor ama şöyle devam ediyor, "Rio sürdürülebilirlik verilerinin açıklanmasının geleceğiyle ilgili bir anlayışa varırsa, bunun ardında gerçek bir konsensus olursa ve hükümetler tarafından desteklenirse, kurumsal sürdürülebilirliği çok ileriye götürebilir ve şu anda rapor sunmayan kurumların %90'ı bu tarafa çekilebilir." Kell'in en büyük endişesi, hükümetler beraber hareket etmeye başlamazsa Rio+20'nin şirketlere yanlış sinyaller vermesi. "Çok taraflı karar alma sürecinin bugünlerde hiç kolay olmadığını ve zor zamanlarla karşı karşıya olduğumuzu biliyorum" diyen Kell şöyle devam ediyor: "Mali krizin, devlet borçları krizinin yansımalarını yaşıyoruz. Pek çok ülke kendi iç işleriyle fazlasıyla meşgul, ekonomik büyüme ve güç geleneksel merkezlerden doğuya ve güneye doğru kayarken küresel kurumlar hâlâ arayışta kapamaya çalışıyor. Yani politik cephede çok fazla zorluk var."

Kell ayrıca iki büyük gücün, **Birleşik Devletler** ve **Çin**'in önünde liderlik seçimleri olduğuna ve bunun kararlı şekilde hareket etme becerilerini zayıflatacağına da dikkat çekiyor.

Ama Kell iyimser ve umutlu: "Hükümetler, yeşil büyüme hakkında bazı temel ilkelerde fikir birliğine varırsa, doğal sermaye değerlendirmesinin gerekliliği

ve daha sürdürülebilirlik odaklı bir ödüllendirme-cezalandırma sistemine yönelik teşvik yapılarının benimsenmesi konusunda anlaşır ve birkaç işbirlikçi platformu kabul ederse, bunun harika bir başlangıç olacağını söyleyebilirim."

Kell, hükümet desteği olmadan bile özel sektör içinde işbirliğinin ve inovasyonun pek çok dünya sorununa çözüm bulunmasına yardım edebileceğine inanıyor. Sıfır karbon taşıma sistemleri kullanılmasının, merkezi olmayan temiz enerji üretiminin, köy seviyesinde sürdürülebilir geçim yolları yaratılmasının ve tarımda su kullanımını %80 azaltmanın şimdiden mümkün olduğunu söylüyor.

Bu potansiyel değişime rağmen, sürdürülebilirlik alanıyla meşgul olan diğer pek çokları gibi Kell de hükümetlerin ve iş dünyasının iklim değişikliğinin meydan okumalarına gerçekten göğüs germesi için büyük çaplı bir çevre felaketinin gerçekleşmesi gerekeceğinden endişe duyuyor. "Doğa ana elbette bize değişimi dayatacak ve uyum esnekliğimize yeni bir çevreye doğru hız vermemiz için bizi zorlayacak" diyor ve ekliyor: "Bu yolculuğa ne kadar erken başlarsak bedeli o kadar düşük ve yararları da o kadar büyük olacak". ○

Artık şirketlerin uzun vadeli performans sağlamak istiyorlarsa kârın ötesine, çevresel ve sosyal etkilerine de bakmaları gerektiğine dair bir kavrayış oluşmuş durumda.

Yeşil Film Yapmak

Film ve videonun her konu gibi, sürdürülebilirlik konularını da sergilemede ve olumlu seçenekler sunmada en güçlü iletişim araçlarından olduğu bir gerçek.

Çoğu kez sözle ve yazıyla anlatılamayan birçok olgu film ve video aracılığıyla izleyicileri derinden etkileyebiliyor.

2011 yılında biri yurtdışında biri ülkemizde olmak üzere, bu alanda iki önemli proje gerçekleşti. PROJECT GREEN ve SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM FİLM FESTİVALİ.

Her ikisi de 2012'de tekrarlanıyor ve hem ilgiyi hem de bilinirliği hak ediyor.

Sürdürülebilir Film Çekme Girişimi PROJECT GREEN

Merkezi Paris/New York merkezli NOMAD Film ile uluslararası sürdürülebilirlik ağı Global Action Plan'ın İsveç kolu tarafından geliştirilip yürütülen bu proje, "Film yapımcıları ve seyircilerinin sadece çevreyle ilgili öykülerle yetinmemeleri, aynı zamanda çekim çalışmalarının da doğa dostu yöntemlerle gerçekleşmesi için ne yapmalı?" sorusundan

yola çıkıyor. Project Green filmlerin konusu kadar nasıl çekildiklerinin de önem taşıdığına dikkat çekmeyi amaçlıyor.

Yapılan başvurular arasından seçilen filmlerin yapımcılarına, baştan sona kadar çalışmalarını, önerilen sürdürülebilir film çekme yöntemlerinin en az yedisine uyarak gerçekleştirmeleri şartı koşulmuş.

Filmlerin iki dakikadan kısa, yedi dakikadan uzun olmaması; bütçenin en az yarısının nakit kullanmadan mal/hizmet/ekipman takası şeklinde gerçekleştirilmesi; deneylerini en az haftada bir kere bu konuya ayrılmış blogda paylaşmaları gibi başka koşullar da bulunuyor.

Bunun dışında katılımcılara, sahadaki çalışanların deneylerinden ya-

rarlanılarak hazırlanmış bir En İyi Uygulamalar Rehberi sunuluyor. Rehberde, enerji ve yakıt tasarrufu, etrafa zehirli maddeler saçmama, su tasarrufu, atık yönetimi gibi başlıklar altında değişik öneriler yer alıyor. Günlük yaşamın hayli hızlı geçtiği ve bol miktarda ışık kullanılan setlerde bütün bunları gözetmek için tüm ekibin seferber olması ge-

reliyor. Ve her katılımcıya sürdürülebilirlik ve film çekimi konularında uzman birer danışman veriliyor. 2011'de projeye Hindistan, Vietnam, Birleşik Krallık ve ABD'den dört katılımcı kabul edilmişti. Çekilen filmler Ekim 2011'de Stockholm'de izleyici ve uzmanlarla buluştu; filmler üzerine tartışmalar gerçekleştirildi. 2012'de proje sahiplerine NOMAD

Dünyanın dört bir yanındaki sinemacılar, sürdürülebilirliği sadece bir tema olarak değil, bir film üretim yöntemi olarak da benimseyerek film yapmaya yöneliyorlar.

Film ve GAP İsveç'in yanı sıra Vietnam'dan (Ha Noi) Kent İçin Eylem Merkezi de eklendi. Proje takvimine göre, 16 Ocak - 29 Şubat arasında başvurular toplandı, seçilen katılımcılar 19 Mart'ta bilgilendirildi. Bu yılın katılımcıları işlerinin kabasını 3 Eylül'de, son halini de 17 Eylül'de teslim etmekle yükümlüler. Gösterim ve tartışma ise 2012 Ekim'inde Stockholm'de. Umarız, gelecek yıl Türkiye'den de bu projeye katılanlar olur.

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM FİLM FESTİVALİ

Festival ilk kez, 2-4 Aralık 2011 tarihleri arasında İstanbul'daki Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi ve Pera Müzesi Oditoryumu'nda düzenlendi. 14 yabancı, 2 yerli belgesel, birçok kısa film ve animasyon gösterimleri, bazı filmlerden sonra düzenlenen tematik sohbetler ve müzik gösterileriyle geniş bir izleyici kitlesi kazandı. Festival, Sürdürülebilir Yaşam Kolektifi (www.surdurulebiliryasam.org)

Türkiye'de de sürdürülebilirlik temalı filmleri, sürdürülebilir biçimde sunacak film festivalleri organize edilmeye başlandı.

üyeleri tarafından kâr amacı gütmeyen 8 kuruluşun ortaklığı ve sürdürülebilirlik hassasiyetine sahip kurumların maddi ve ayni destekleriyle gerçekleştirildi. Filmler orijinal dillerinde Türkçe altyazılı olarak izleyicilere sunuldu (Türkçe altyazı çalışmaları gönüllüler tarafından gerçekleştirildi.) Tüm seanslar ve etkinlikler ücretsiz. Sürdürülebilir Yaşam Kolektifi üyeleri 2007'den itibaren değişik etkinlikler ve film gösterileri düzenlemekteydiler. 2011 yılında ciddi bir atılım yaparak adını dünya çapında duyuran bir festivale imza attılar. Şimdi herkes 2012 sonunda düzenlenecek festivalde hangi gösterilerin bizleri umuda ve sağduyuya davet edeceğini merakla bekliyor. ○

Ölü Deniz Vadisi Permakültür Projesi

Çölü Yeşertmek

Mümkün mü?

Toprakları kurutan, ormanları yakıp yıkan, nehirleri kirleten insan, bir başka bakış ve eylemle, yok ettiklerini geri getirebilir, doğayı yeniden canlandırabilir mi? Bu soruya evet diyenlerin önemli bir eylem kılavuzu olan Permakültür, Ölü Deniz Vadisi'nde Kafrin bölgesinde çölü bile yeşertmenin mümkün olduğunu gösteriyor.

 Hira DOĞRUL

 Banu UZKUT ONUK

Ürdün su kaynağı açısından dünyanın en fakir 10 ülkesinden biri. Aşırı su kullanımına dayalı endüstriyel, monokültürel tarımın ülkenin her köşesine yayılması sonucu ülkenin su kaynaklarının yüzde 62,5'u halihazırda tarımda kullanılıyor. Toprağın çıplaklaştırılması ve genel döngülerinin kırılması sonucu su tutma özelliğini kaybeden arazilere verilen bu suyun çoğu yeraltı su rezervlerinden çekiliyor; suyun bulunabildiği derinlikse çoktan 100 metreyi aşmış durumda.

Kimyasal ilaç ve suni gübreye, toprağın sürülerek alt üst edilmesine, makine kullanımına dayalı endüstriyel tarımın yaygın uygulandığı ülkenin çoğu tarım bölgesinde uzun vadede verim düşüklüğüne yol

açmış durumda. Kimi yerlerde yoğun sulama sonucu aşırı tuzlanma yaşanmakta, kimi yerler ise artık çölleşerek kullanılmaz hale gelmiş durumda.

Bütün bunlar elbette çok tanıdık, ülkemizde de epeydir yaşanıyor. Uluslararası dev ziraat şirketlerinin baskısıyla hükümetler kanalıyla dünyanın dört bir köşesine yaygınlaştırılan bu tarım biçimi arkasında hep aynı manzarayı bırakıyor. Giderek artan nüfusu doyurmak üzere "ucuz" (aslında sübvansiyon destekleri ile pahalıya mal olan), besleyicilik değeri çok düşük, tek tip gıda ürünleri elde etmek üzere kendi elimizle bereketli toprakları çöllere dönüştürüyoruz.

Genel manzara ne kadar karanlık gözükse de, dünyanın çeşitli köşe-

lerinde insanlar doğal döngülere uygun, kirlilik yaratmayan, toprak ve su kaynaklarını çoğaltabilen, geleneksel bilgilerle alternatif yolları harmanlayan tarım tekniklerini hayata geçiriyor. **Permakültür** de zaten, toplumların temel ihtiyaçlarını kendine yeterli şekilde ve doğanın geri kalanıyla daha uyumlu, tamamlayıcı bir ilişki içinde karşılaşmasına yönelik daha bütüncül bir yaklaşımı, anlayışı gözler önüne sermenin peşinde. Şu anda bunun en dikkat çekici örneklerinden biri **Ürdün**'de yürütülen proje.

Kırsal kalkınma üzerine çalışan iki **Japon yardım kuruluşunun** mali desteği sayesinde 2000'de başlayan proje, **Ürdün**'ün **Ölü Deniz**'e yakın, deniz seviyesinin 400 metre altındaki, toprağın çölleşmeye yüz tuttuğu, hayli yoksul bir bölge olan **Kafrin**'de yürütülüyor.

Bölgede Ağustos'ta ısı 50 dereceye yaklaşıyor. Yıllık yağış miktarı ortalama 100-150 mm ve sadece kışın 3-4 kere düşüyor. Projenin yürütüldüğü yaklaşık 5 hektarlık arazi genelde düz. Arazi proje öncesinde neredeyse tamamen çorak durumda, toprak çölleşmekte, organik madde yok denecek kadar az. Yapılan ölçümlerde toprak ve yeraltı suyunun hayli tuzlu olduğu ortaya çıkmış. Üstüne üstlük, etrafında bitki örtüsü olmadığı için arazi yakıcı

“Kırsal kalkınma üzerine çalışan iki Japon yardım kuruluşunun mali desteği sayesinde 2000’de başlayan proje, Ürdün’ün Ölü Deniz’e yakın, deniz seviyesinin 400 metre altındaki, toprağın çölleşmeye yüz tuttuğu, hayli yoksul bir bölge olan Kafrin’de yürütülüyor”

güneşin ve şiddetli rüzgârın sarsıcı etkilerine maruz kalıyor.

Permakültür’ün önemli isimlerinden **Geoff Lawton**’ın **Ürdün**’ün bu bölgesinde başlattığı üç yıllık bu proje en zor koşullarda bile, bize dayatılan bu olumsuz uygulamalara bağımlılık duymadan, toprağı ve suyu artırarak, topluluk dayanışmasını geliştirerek besleyici gıda üretilebileceğini ve harap olmuş toprakların canlandırılabilceğinin iyi bir kanıtı.

Arazide Su Hasadı

Permakültürde, arazi uygulamalarının genellikle ilk adımı arazideki su yönetimidir. Su nereden girecek, giren su nerelerde hangi şekillerde depolanacak, arazi boyunca hangi döngülere sokulacak, bunlara yönelik düzenlemeler yapılır. Sonuçta da suyun araziden temiz bir şekilde çıkması sağlanır. Arazide su tutulmasına ve eldeki suyun olabildiğince çok bileşen tarafından kullanılmasına yönelik en yaygın uygulamalardan biri yağmur hendekleridir.

Yağmur hendekleri, araziye düşen yağmurun bir çırpıda akıp gitmeden tutulmasına ve yavaş yavaş toprağa emdirilmesine yönelik çok başarılı bir su yönetimi aracıdır. Burada kritik nokta bu hendeklerin bir uçtan diğer uca tamamen terazide olmasıdır. Eşyükseltide kazılan bu

hendekler böylece gelen yağmuru boylu boyunca eşit şekilde toplar ve yavaş yavaş toprağa emdirir.

Kafrin Projesinde, öncelikle arazi boyunca, uzunlukları 100 m ila 250 m arası değişen sekiz hendek kazılmış. Hendeklerin eşyükseltide olması araziye suyun dengeli bir şekilde yayılmasını sağlıyor. Her bir hendek bir sonrakine bağlı, su fazlası oluştuğunda daha alçak hendeğe yönlendiriliyor. Böylece düşen yağmur olabildiğince az kayıpla tutulurken, suyun bitki köklerinde daha rahat, uzun vadede alınması sağlanıyor.

Bölgeye yılda sadece 3-4 kez yağmur yağıyor ancak bu yağış çok şiddetli gerçekleşiyor. Bu nedenle, arazinin yanı başındaki karayolundan gelen ve bazen sele dönüşen yağmur yüzey akışı fazlasını toplamak üzere, arazinin yola bakan tarafına su çanakları açılmış. Ayrıca yüzey hacmi düşük ama derin bir su bendi yapılmış. Böylece yoldan gelen su kontrollü bir şekilde hendeklere yönlendirilmiş ve su bendinde biriktirilmiş. Tüm bu yöntemler sayesinde toplamda yılda 1 milyon metreküp su toprağa veriliyor.

Öte yandan, arazinin hemen yanında oluşmuş bir sel yatağında **gabion tuzaklar** (tel kafese yerleştirilen taş yığınları) hazırlanmış, burada biriken milli, zengin toprak da böylece hendek tabanlarına aktarılmış.

Çokyıllık Bahçe

Permakültürdeki arazi tasarımlarında, suyun en az kayıpla, en az enerji harcanarak, olabildiğince çok döngüye sokulması tasarlandıktan sonra, bitki sistemleri bu tasarıma göre yerleştirilir. Burada genel yaklaşım, kendine yeterli orman sistemlerini örnek alarak, uzun vadede bakıma (sulama, gübreleme vb.) ihtiyaç duymayacak, karşılıklı birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilen, çok katmanlı bitki (ve hayvan) birlikleri kurmaktır. Yenebilir veya ısınma, hayvan yemi gibi) başka ihtiyaçları

Permakültür'ün önemli isimlerinden Geoff Lawton'ın Ürdün'ün bu bölgesinde başlattığı bu proje en zor koşullarda bile, topluluk dayanışmasını geliştirerek besleyici gıda üretilebileceğinin iyi bir kanıtı.

karşılama yönelik çeşitli ağaçlar, çalı türler, sebze ve bitkiler, yer örtücüler, kökler, tırmanıcı sarmaşıklar, böcek çeken çiçekler, şifalı otlar karşılıklı fayda ilişkileri gözetilerek iç içe dikilir, ekilir.

Projede, açılan yağmur hendeklerinin her iki sırtına da hendek boyunca ağaç dikimi ve bitki ekimi yapılmış. Hendeklerin üst tarafına baklagil ağaçlar ve azot bağlayıcı yer örtücü türler (yonca türleri) dikilip ekilmiş. Alt tarafa ise meyve ağaçları yerleştirilmiş.

Destek türleri olarak **baklagil ağaçlar, akasya türleri, demir ağacı, sesbanya, gülibrişim** gibi türler tercih edilmiş. Koşullara alışık, öncü tür konumundaki, dayanıklı çöl baklagilleri suya daha az ihtiyaç duyuyor, hızlı büyüyebiliyor, böylece malç sağlıyor, gölgeleme yapıyor (aşırı sıcaklarda buharlaşma etkisini kırarak su muhafazası sağlıyor), hayvan yemi sağlıyor, azot bağlıyorlar. Bu türler toprağın derinlerindeki besin maddelerine, minerallere ulaşabili-

yor. Bunların serpildikçe budanması, kesilen dal ve yaprakların hendek etrafına bırakılması sayesinde bu besin maddeleri ve mineraller üst toprak katmanına ve diğer bitkilerin kullanımına kazandırılıyor. Üretken türler olarak meyve ağaçları dikkati çekiyor: İncir, dut, hurma, nar, narenciye, keçiboyunu, papaya, guava tercih edilen türler. Bunların yanı sıra kavak gibi orman türleri, çeşitli çalı türler, çeşit çeşit çiçekler, hayvan yemi olarak arpa ve yonca ekilip dikiliyor. Yer yer bu çeşitliliğin arasına, çoğunlukla da hendekler arasına sebzeler ekiliyor: Domates, balkabağı, patlıcan, soğan, sarımsak, turp, maydanoz, roka, biber salatalık...

Gıda Ormanı kurarken başta "destek türler" ağırlık kazanır; bunlar üretken türlerin yetişmesini sağlayacak koşulların hazırlanması, yani azot bağlama, toprağa sürekli organik madde kazandırma ve gölgeleme için kullanılır. Projede üretken türler olgunlaşana dek her bir

üretken türe beş destek türü denk düşecek bir oran gözetiliyor.

Ağaç dikiminde, hele ki bölgedeki zorlu koşullar düşünüldüğünde, bitkiye iyi bir başlangıç hazırlamak önem kazanıyor. Ağacın dikildiği çanakta şunlar yapılıyor: Fide saksısının yaklaşık iki katı büyüklükte bir çukur açılıyor. İçine mukavva yerleştiriliyor (taban ve kenarlar kaplanacak şekilde). İçine su dökülüyor, bir yandan da malç ve toprak ekleniyor (çanağın 2/3'ü dolana dek). Sulu karışım aralanıp ortaya bitki dikiliyor. Kök seviyesinin üstüne toprak ve gübre dökülüyor, bu arada su dökmeye devam ediliyor. Çanağın üstü ve etrafı en son kalın bir malç tabakasıyla kapatılıyor.

Toprağın oldukça kötü durumda olduğu ve aşırı sıcakların yaşandığı bu yerde malçlama yapmak daha da önem kazanıyor. Toprağın malç tabakasıyla kaplanması, hem suyun hızlı buharlaşmasını önler, hem de uzun vadede çürümeyle toprağa organik madde desteği sağlar. Hendekler, en altta eski pamuklu kıyafetler, üstüne eski gazeteler, mukavvalar, üstüne gübre, üstüne malç malzemesi (her türlü ağaç döüntüsü, talaş) şeklindeki bir katmanlılıkla kaplanıyor. Muz yaprağı, saman, yabancı otlar gibi her türlü organik malzeme hem ağaç altı hem de hendek tabanında malç olarak kullanılıyor. Sıcaklar düşünülerek malçın kalınlığı en az 50 cm olarak tutuluyor.

Bütün ağaç hattı boyunca, malç örtüsünün altına damlama sulama hattı çekiliyor. Damlama sulama mümkün olan en düşük seviyede uygulanıyor. Ekim-dikim sırasında ve belli aralıklarla sonrasında gübre desteği veriliyor.

Üç yılın sonunda ve sonraki yıllarda bakıldığında, üretken türlerde ortalama yüzde 90'lık bir tutma başarısı sağlandığı saptanıyor, nar ve incir diğerlerine göre çok daha hızlı bir

gelişme kaydediyor. Sadece **üzüm** (yüzde 60) ve **jojobalarda** (yüzde 50) daha düşük bir başarı gözleniyor.

Tekyıllık Bostan

Tekyıllık sebze bahçesi için yine eşyükseltide bitki yatakları açılıyor. Suyun dibe inmemesi, korunması için taban geçirgensiz muşambayla kaplanıyor. Çok yıllık bahçede amaç suyu toprağa emdirip alt katmanlara göndermek, burada ise tam tersi bir strateji izleniyor çünkü tek yıllık sebzelerin kökü yüzeyden fazla derine inmiyor.

Bu yataklar her iki taraftan kol mesafesinde (yani eğilerek sebzeye rahatlıkla ulaşılacak genişlikte) yapılıyor, böylece ekim alanının üzerine

Geoff Lawton Kimdir?

Bir süre önce Permakültür ilkeleriyle bire bir örtüşüğünü görerek **Müslümanlığı** seçen **Geoff Lawton** fırsat buldukça İslam ülkelerinde çeşitli projeler uyguluyor. **Irak'ta, Erbil** yakınlarındaki bir köyde yürüttüğü saman ev ile doğal yapı projesi; **İran'da** devletin daveti üzerine başlattığı kurak alanların yeşillendirilmesi projesi; **Suudi Arabistan'da**, hayli yoksul bir köyde yürüttüğü topluluk olarak kendine yeterlilik ve temel ihtiyaçların karşılanması projesi bunlara örnek olarak gösterilebilir. Lawton 2011 yılında, Permakültürün isim babası **Bill Mollison** ile birlikte İstanbul'da bir Permakültür Tasarım Sertifikası kursu vermişti.

basılma yoluyla ezilme ve sıkışması önleniyor. Kafirin'de tek yıllık bahçelerdeki sebze ekimlerinde eksiksiz bir başarı sağlanmış.

Proje üç yıllık. 3 ila 4 yılda arazi tamamen yeşil bir dokuya kavuşuyor. Daha sonra ciddi bir bakım yapılıyor ama sonra yapılan gözlemlerde sistemin kendi kendine işlediği, toprak (humus) oluşumunun sürdüğü görülüyor. İki yıl içinde, yapılan ölçümlerde toprak tuzluluğunda ciddi düşüş gözlenmiş.

Geoff Lawton projeyi böyle zorlu bir bölgede hayata geçirdikten ve neredeyse hiç bakım yapılmayan arazinin 7-8 yıl sonraki işleyiş tarzını da gördükten sonra şunu söylüyor: "Dünyanın bütün sorunları bir bahçede çözülebilir! Her türlü kirlilik sorunu bahçede çözülebilir, temel ihtiyaçların hepsi bir bahçeden karşılanabilir." ○

Miami merkezli Ecoist'in ambalaj atıklarından ve kutu açma halkalarından mamul nefis bir koleksiyonu mevcut; Gazete dediğin sadece okumak için demeyin, atmayıp mobilya yapan var; sürdürülebilirlik peşinde bir moda neferi: Dominika Nazieby; LEGO artık yetişkinlerde de bağımlılık yaratacak...

Sürdürülebilirlik Peşinde Bir Stil Neferi

Bir süredir ekomoda, ekotrend, ekotasarım gibi kavramlar çok popülerleşmeye, bu konuda önemli adımlar atılmaya, etkinlikler düzenlenmeye başladı. Biz de Ekotrend sayfasıyla bu alanda neler olup bitiyor, dünyada ne tür örnekler türüyor, okurlarımızı bu konuda bilgilendirmeye çalışıyoruz. Bir eğilim yaygınlaştıkça, örnekler arttıkça o alanda fark yaratmak, aradan sıyrılmak da bir o kadar zorlaşıyor, takdir edersiniz. Şimdi size tanıtacağımız isimse, sıyrıлма işlemini başarıyla gerçekleştirmiş, kendini deyim yerindeyse sürdürülebilir tasarıma vakfetmiş: **Dominika Nazieby**. Polonyalı tasarımcı, tasarımlarını tamamen bambu, organik pamuk ve geridönüştürülmüş malzemelerden yaratıyor. Bu haliyle kendisine bir "ekolojik stil neferi" de diyebiliriz pekâlâ. Nazieby'nin farklı olmasının bir nedeni de sürdürülebilirliği bir moda olarak görmekten ziyade yaşam tarzı haline getirmiş olması. Web sayfasına girdiğinizde ilk karşılaştığınız şey, sürdürülebilir tasarımların önemini vurgulayan bir paragraf oluyor zira. Paragrafın hemen sonunda da şu cümle göze çarpıyor: "*Yeşil, yeni siyahtr*". Kendisi geçen aylarda **Golden Thread Awards (Altın İplik Yarışması)** kazanarak başarısını tescilledi üstelik! Nazieby ve benzerlerinin adını daha çok duymalıyız demeden edemiyor insan!

Düşme Yakamdan LEGO Denen!

Her şey beş yaşımıdayken başladı. Babam elinde kocaman bir paketle eve geldi. Paketin içinden anlamsız bir sürü parça çıktı. Önce elimin tersiyle ittim, anlamayı reddettim. Fakat o anlamsız parçaları birleştirip arabalar, kamyonlar yapmamla olayların seyri değişti, "**Ben bir LEGO bağımlısıyım**" şeklinde etrafta gezinmeye başladım. LEGO sayesinde genç yaşımda yaratıcılığın doruklarında gezinmişim ne de olsa! Aradan seneler geçti; araya dağlar, dereler, okyanuslar girdi ama LEGO hâlâ peşimi bırakmamış. Yeni yeni idrak etmekteyim, zira benim gibi birçok sabinin kanına girip bağımlılık yaratan LEGO şimdi de takı malzemesi olarak kullanılıyor. Evet, toplumun her kesiminden

yetişkin hanım yaşına başına bakmadan hâlâ LEGO birleştiriyor ama bu sefer yaratılan güzide eserleri yakasına, boynuna, kulağına takıyor. Böylece hem eğlenceli, şımarık bir imaj yaratabiliyor hem de bu eğitici ve eğlenceli oyuncak parçalarını geridönüşüme kazandırabiliyorsunuz. Bu eğilimin en popüler örneklerini şimdilik tasarımcı **Emiko Oye** ve **Vicolo Paglia Corta** veriyor. Ülkemizde çok yaygın olmamakla birlikte bazı butiklerde LEGO'dan yapılan takı bulmak mümkün. **Bilstore** bunlardan biri. Hem şık hem çocuklar gibi şen olmak isteyenlere duyurulur!

Egoist Olma, Ecoist Ol

Her şey Jonathan, Yair ve Helen'den oluşan **Marcoschamer** ailesinin Meksika turuna çıkmasıyla başlamış. Meksikalı sanatçıların geridönüşürülmüş ambalajlarla yaptıkları çantaları gören aile üyeleri "Ee, bunu bizim memlekette neden yapmayalım" diyerek "voltran" oluşturmuşlar. **Ecoist**; Miami kökenli, geridönüşümlü malzemeden yapılmış aksesuar ve hediyelik eşyaları bünyesinde barındıran çevre dostu bir marka. **Coca Cola, Disney, Frito-Lay** gibi firmalarla işbirliği halinde olan markanın, ambalaj atıklarından ve kutu açma halkalarından yapılmış şahane çanta ve takı koleksiyonları var. Gıda ambalajlarından yapılanlar da güzel ama kutu açma halkalarından mamul olanlar hem fiyatta hem güzellikte onları sollamış. Bu çantaların fiyatı 188 dolara kadar çıkabiliyor mesela.

Üstelik marka, beyleri de unutmamış; koca koca çantalardan kemerlere kadar pek çok maskülen ürün seçeneğini de ürün gamının orta yerine yerleştirmiş.

Ecoist'ten alışveriş etmenin bir güzel tarafı da her çanta alan için, bir ağaç diktiklerini bilmek. Bugüne kadar **Haiti, Hindistan** ve **Uganda**'da tam 100 bin ağaç dikmişler. Özenilesi, beklenesi bir marka. Ee, bunu bizim memlekette neden yapmayalım?

Gazete Ağacından Mobilyalar Yapmak

Tamam, etraftakilere sormanıza gerek yok. Gazete ağacı diye bir şey gerçekte mevcut değil. "Başlığın ilham kaynağı ne?" diye soracak olursanız, elbette yine bir geridönüşüm mucidinin adını anarak yanıtlanır bu

sual. Eindhoven Tasarım Akademisi'nden Mieke Meijer doğaya meydan okuyarak, atıl durumdaki gazete yığınlarından ahşap yaratıyor. Bu ahşapların nihai ikametgâhı ise masadan dolaba kadar, birbirinden değişik ve kullanışlı eşyaların gövdesi oluyor. Meijer'in, ilginçliği hammaddesinden kaynaklı "Gazete Ahşabı" (Newspaper Wood) namı tasarımları Vij5 markası bünyesinde satışa sunuluyor. Bu yaratıcı çalışmayla "atık gazeteleri değerlendirme" gibi ulvi bir amaç güttüğünü söyleyen Meijer, ortaya çıkan ürünlerin de en az gerçek ahşap kadar kaliteli ve estetik olduğu görüşünde. Haksız da sayılmaz, zira Vij5'in şaheserleri 2011 Milan Tasarım Haftası'nda da görücüye çıkarılmaya değer bulunmuş.

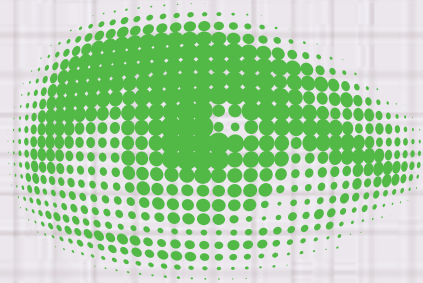
Giresun'un Dereli ilçesindeki **hidroelektrik santral** inşaatında meydana gelen toprak kayması 4 işçinin hayatına mal oldu. 1 işçi ise ağır yaralı olarak kurtuldu.

Dumlupınar Üniversitesi Simav Meslek Yüksekokulu Elektronik ve Bilgisayar Öğretmenliği Bölümü 2. sınıf öğrencileri Hacer Akpınar, Gülay Aydın, Esmâ Nur Baktır, Neslihan Demircan ve Şenay Aytaç, öğretim görevlisi Şükrü Kitiş'in yardımıyla enerjisini güneş panellerinden alan tekerlekli sandalye yaptı. Öğrenciler, "**Suncar**" adını verdikleri aracın test sürüşünü okul bahçesinde gerçekleştirdi.

Türkiye'de ilk kez yapılan doğaya dönüş projesi ile Tom ve Misha isimli iki gösteri yunusu rehabilitasyon sürecinin ardından doğal yaşama geri döndü. Türkiye sularında avlanan **Tom** ve **Misha** isimli **afalina türü iki erkek yunus**, yerleştirildikleri Fethiye'deki yunus parkının 2010'da kapanması sonucu hasta şekilde bulunmuştu. Born Free, Dolphins Angels ve Yunuslara Özgürlük Platformu'nun öncülüğünde onbinlerce destekçisinin yardımı ile kurtarılan yunuslar, 20 ay süren rehabilitasyon sürecinin ardından doğal yaşam ortamlarına geri döndü. Gösteri merkezlerinde çalıştırılan yunuslar için doğaya geri dönüş projesi, Türkiye'de ilk kez yapıldı.

Manisa'nın **Alaşehir İlçesi**'ne bağlı Alkan Köyü'nde, özel bir firmanın **jeotermal** çalışmaları yaptığı bölgenin yakınında yaklaşık iki haftadır meydana gelen patlamalar sonrası fışkıran sıcak su nedeniyle köylüler evlerinden çıkamaz hale geldi. Dördüncü patlamanın ardından yaklaşık 40 metre yüksekliğe kadar ulaşan sıcak su nedeniyle bağlar ve meyve ağaçları kurudu. Bir türlü önlenemeyen patlama ve fışkırmala-

GÖZÜMÜZDEN

KAÇMAYANLAR

Eğirdir'de ilk ekolojik köy; günde 70 bin ton civarında çöp; inci kefalleri yola çıktı; okyanus suları ısınıyor; NOTT-202 karbondioksiti emiyor...

 Gözde İVGİN

rı engellemek için ABD'den uzman bir ekibin gelmesinin beklendiği öğrenildi.

Eğirdir Gölü'nü koruma altına alacak olan **Eğirdir Gölü Havza Koruma Planı** ve Özel Hüküm Belirlenmesi çalışmasını tamamladı. Çalışmaya göre, göldeki azami su seviyesi olarak belirlenen 919 metre kotu altında hiçbir faaliyete izin verilmeyecek. Göl içerisinde güvenlik, gezinti, su ürünleri çıkarılması ve balıkçılık faaliyetleri için kullanılacak akaryakıtla çalışan araçlara, her türlü atık su ve sintine sularını göle boşaltmaması şartıyla izin verile-

cek. İlk kez literatüre giren alan ile Eğirdir Gölü'nü tabandan besleyen yeraltı suyu kaynaklarının hidrojeolojik beslenme bölgeleri de mutlak koruma alanı ilan edildi. Çalışma kapsamında ayrıca Türkiye'de **ilk kez ekolojik köy** kurulacak.

Zeytinlikleri sanayi üretiminin yanı sıra madencilik ve inşaat faaliyetlerine açan yönetmelik yargıya taşındı. **GÜMÇED** ve 17 zeytin üreticisi adına Danıştay'da açılan iki ayrı davanın dilekçeleri Edremit Adliyesine sunuldu. Başvuruyu yapanlar, Anayasa'ya aykırı olduğu öne sürülen yönetmeliğin iptalini istiyor.

Körfez'in ilk mavi bayraklı plajı **Karamürsel** oldu. Türkiye'de **mavi bayraklı** plaj sayısı 355'e ulaştı.

Bodrum'un SİT alanı olan **Cennet Koyu**'nda turizm izniyle 210 villa ve bir otel inşa ediliyor. Arazinin tamamı özel mülk. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan onayı bulunan proje ilgili tüm kurumlardan izin almış. SİT statüsünde bulunan 600 dönümlük arazide 10 bin zeytin ağacı bulunuyor. Zeytinlerin büyük kısmı söküldü. Alanda Roma dönemine ait **kaya mezarları** da yer alıyor. Bu alanlarda yapılaşma ancak koruma kurullarının izniyle oluyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı projeyi onayladı.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürü **Recep Şahin**, Türkiye'de günde 70 bin ton civarında çöp atıldığını, atıkların yüzde 20'sini pet şişe, karton, teneke gibi ambalaj atıklarının oluşturduğunu açıkladı.

Antalya'daki Alakır Vadisi'nde "**ÇED gerekli değildir**" denen hidroelektrik santral (**HES**) projesine mahkeme itiraz etti.

Yaklaşık 1,5 yıl önce **Yortanlı Barajı**'nın suları altında kalan Al-

lianoi Antik Kentiyle ilgili hukuki süreçte ilginç bir gelişme meydana geldi. İzmir 2. İdare Mahkemesi, yedi yıl önce reddettiği dava dosyasını yeniden açtı. Mahkemenin daha önce reddettiği davayı kabul etmesi, aradan geçen süreçte yapılan her işlemin “dayanaksız” kalma ihtimalini ortaya çıkarttı.

Peru'nun **Espinari** kenti yakınlarında madenlerin tarım alanlarını kirlettiğini savunan bölge halkının protesto eylemleri kanlı çatışmalara dönüştü. Bakır madenini kuşatma altında tutan gruplara müdahale eden güvenlik güçleri ile çıkan çatışmalarda iki kişi öldü. **Peru Devlet Başkanı Humala** olayları kontrol altına alabilmek için bölgede 30 günlük olağanüstü hal ilan etti.

Bulgaristan ve Türkiye’de etkili olan **sağanak yağışlar** nedeniyle Tunca ve Meriç nehirlerinin debileri bir haftada yaklaşık dört kat arttı.

İstanbul Boğazı’na inşa edilmesi planlanan 3. Köprü’nün yapımına dair ihale sonuçlandı. İhaleyi **İçtaş İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş. - Asaldı ortak girişim grubu** kazandı. 3. Köprü’yü istemeyen aktivistlerin kurduğu ve büyük ses getiren “**2 Milyon İstanbullu**” oluşumunun ihale sonrasında etkinliklerine hız vermesi bekleniyor.

Anayasa Mahkemesi, **Akkuyu’da nükleer santral** kurulmasına ilişkin Türkiye ve Rusya arasında imzalanan anlaşmanın onaylandığına dair kanunun iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemini reddetti.

Dünyada sadece Van Gölü’nde yaşayan ve her yıl üremek için mayıs ile temmuz ayları arasında tatlı su ağzlarına göç eden **inci kefalinin** kutsal yolculuğu başladı. Suyun akışının tersine doğru yüzdüğü ve önüne çıkan engelleri uçarak aştığı

için kefaller, “**uçan balık**” olarak da adlandırılıyor.

Brezilya devlet başkanı **Dilma Rousseff**, son dönemlerin en tartışmalı gündemi olan yeni orman kanununu kısmen veto etti. Kanun, **Amazonlar’daki yağmur ormanlarının** korunmasıyla ilgili mevcut katı kuralları esneteceği ve neredeyse Türkiye’nin yüzölçümüne yakın 690 bin kilometrekarelik bir bölgenin tarıma açılmasını sağlayacağı için eleştiriliyordu.

Kene ölümlerinin her geçen gün artması üzerine, Orman ve Su İşleri Bakanlığı doğaya 60 bin keklük, sülün ve Beç tavuğu salarak mücadele kararı aldı. TÜBİTAK destekli yürütülen bir araştırmaya göre Türkiye’de **46 kene türü** yaşıyor. Bunlardan 38’i KKKA hastalığına neden oluyor.

5 Haziran Dünya Çevre Günü çeşitli etkinlik, basın açıklamaları ve eylemlerle kutlandı. Aynı gün, tartışmalara yol açan bir kanun tasarısı da Meclis gündemindeydi. TBMM Çevre Komisyonu’nda, “Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanun Tasarısı” kabul edildi.

Türkiye genelinde, 5 yılda havadaki partikül madde kirlilik yükünde yüzde 36, kükürtdioksit miktarında ise **yüzde 50 iyileşme** sağlandığı tespit edildi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürü **Mustafa Satılmış**, ülke genelinde kurulması planlanan 209 temiz hava merkezinin 2014 yılına

kadar tamamlanacağını bildirdi.

Kars’ın **Sarıkamış İlçesi**’nde geçen yıl çöplükte öldürülen 2,5 metre boyunda, 300 kilo ağırlığındaki **dev boz ayı**, İstanbul’da içi doldurulduktan (tahnit) sonra kargo ile Kars Kafkas Üniversitesi’ne getirildi. Ayının, yine içi doldurulan kurt, şahin ve puhu kuşu ile birlikte sergileneceği bildirildi.

Dünyadaki iklim yönelimleri açısından hayati önem taşıyan **okyanus suları sıcaklıkları**, insanoğlu yüzünden artıyor. ABD’li, Japon ve Avustralyalı bilim insanlarınca ortaklaşa gerçekleştirilen çalışmada, son 50 yılda okyanus sularında meydana gelen ısınmanın büyük ölçüde, insanoğlunun etkinliklerinden kaynaklandığı belirlendi. Yapılan ölçümlere göre yüzey ile 701 metre derinlik aralığındaki okyanus suyu sıcaklıkları, geçtiğimiz yarım yüzyıllık süreç içerisinde her **on yılda bir ortalama 0,025 derece ısındı**. Su sıcaklıklarının yükselmesi, okyanus sirkülasyonunda büyük ölçekli değişimlere neden olduğu gibi, sudaki oksijen miktarını da azaltabiliyor. Bu da balık ve diğer deniz yaratıklarının yaşam süresinin kısalması, dolayısıyla da balık sayısının azalmasıyla sonuçlanıyor.

Nature Materials dergisinde yayımlanan çalışmada **NOTT-202** adı verilen metal-organik maddenin, yüksek basınçta çok sayıda gazı tıpkı bir sünger gibi emebildiği açıklandı. Nottingham ve Newcastle üniversiteleri tarafından ortaklaşa yürütülen araştırmada bilim adamları, basınç azaldığında diğer gazlar serbest kalırken **karbondioksit** madde içinde tutulduğunu belirtti.

KAYNAKLAR: Anadolu Ajansı, TRT, Bianet, Ensonhaber.com, Radikal, Taraf, Milliyet, Yeşil Gazete, CNN TURK, İHA, Hürriyet, Habertürk

İnsanlık İçin Barışçıl Bir Nefes Alanı EKOKÖYLER

Yazan: Jonathan Dawson

Çeviren: Deniz Dinçel

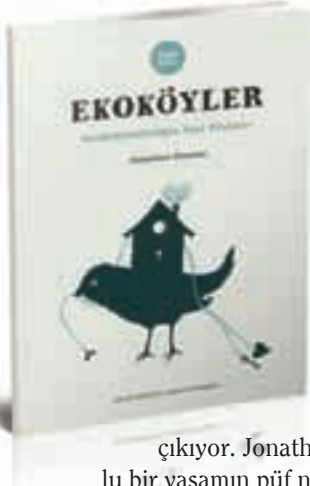
Yayınevi: Sineksekiz 2012

Geçmiş asırları birbirimizi boğazlayarak savaşlarla, yıkımlarla, abartılı büyüme hırsımızın sonucunda dünyaya verdiğimiz hasarla geçirdik. Üstelik nefes aldığımız gezegeni hoyratça yıkıp yok etmeye devam ediyoruz. İşte tam bu noktada Jonathan Dawson tarafından kaleme alınan "Ekoköyler- Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları" kitabının tanıtım metninde şöyle diyor:

"Sürdürülebilir, barışçıl ve eşitlikçi bir gelecek, belki de 21. yüzyılın sonunda insan neslinin hayatta kalabilmesi için eldeki tek şanstır. Eğer dünyaya daha az hasar vererek yaşamayı öğrenemez ve işbirliği yerine çatışmayı seçersek daha çok yıkım ile karşılaşacağımız kesindir."

İnsan neslinin ayakta kalabilmesi için öngörülen şartların üst başlığına yeşil yaşam dersek Ekoköyler, bu koşulları sağlayan başarılı seçeneklerden biri olarak ön plana

çıkıyor. Jonathan Dawson, kadim bilgilerin, huzurlu bir yaşamın püf noktalarının uçlardan genele yayılmasına aracılık ediyor.

Gezegen İstikrarı İçin Bir Yol Haritası Plan B 3.0

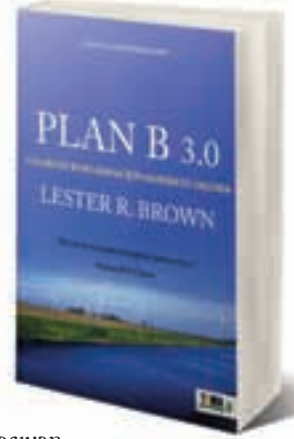
Yazar: Lester R. Brown

Çeviren: Ayşe Başçı

Yayınevi: TEMA Vakfı 2008

Earth Policy Enstitüsü'nün kurucusu Lester Brown'un Plan B 3.0'ı kurgularken anahtar kelimesi **istikrar** olmuş. Dünyayı kurtarmak için bir yol haritası olma iddiası taşıyan

Plan B 3.0'ın dört temel hedefi var: İklimi istikrara kavuşturmak, nüfusa istikrar kazandırmak, yoksulluğu ortadan kaldırmak, yerkürenin ekosistemlerini iyileştirmek. İklimi istikrara kavuşturma girişiminin merkezinde, küresel ısı artışı en düşük seviyede tutabilmek için, 2020'ye kadar karbondioksit emisyonlarını yüzde 80 azaltmaya yönelik ayrıntılı bir plan bulunuyor. **Albert Einstein** diyor ki: "Dünya, kötülükler yapanlar yüzünden değil, seyirci kalıp hiçbir şey yapmayanlar yüzünden tehlikeli bir yerdir." İşte biz de yaşadığımız gezegeni seyirci kaldığımız için tehlikeli bir yer haline getirdik. 40 yılı aşkın bir süredir küresel çevre ile ekonomik eğilimler arasındaki etkileşimi inceleyen Brown, Plan B 3.0'da yeşil bir yolun yapıtaşlarını oluşturuyor.

Deniz Bittikten Sonra Çevre Ekonomisi Nasıl Kurulur? Büyüme Olmadan Refah

Yazar: Tim Jackson

Yayınevi: Earthscan 2009

Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (SDC) tarafından 2000 yılında kaleme alınan "Büyüme Olmadan Refah" başlıklı rapor binlerce kez download edilerek rekor kırdı. "Büyüme Olmadan Refah", 2009 yılında sürdürülebilirlik temalı yayınlarıyla ön plana çıkan Earthscan tarafından yayınlandı. Ekoloji Ekonomisi Profesörü Tim Jackson liderliğinde hazırlanan rapora göre büyüme dediğimiz şey öyle çok da insanoğlunun hayrına olan bir şey değildi. Le Monde gazetesi tarafından çevre ekonomisi üzerine en etkileyici kaynaklardan biri olarak tanımlanan "Büyüme Olmadan

Refah", asıl olarak büyüme, çevre krizleri ve toplumsal gerileme arasındaki ilişkiyi sorguluyor. Ünlü sosyolog Anthony Giddens ise kitabı iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik üzerine en önemli temel kaynaklardan biri olarak gördüğünü söylüyor.

Kitap bir yandan büyüme kavramını tartışma açarken bir yandan da Max Weber'e atıfta bulunarak "tüketimcilik"i bir **demir kafes** olarak nitelendiriyor. Büyüme, refah ve yeşil ekonomiye geçiş gibi kavramları tartışma açan Tim Jackson, Bill McKibben gibi aşına olduğumuz gurulardan da destek görüyor.

Sanayi kazanıyor, Doğa kazanıyor!

Endüstriyel atıkları
temiz enerji olarak
geri kazanıyoruz.

Sanayimizin gelişimine katkıda bulunduğu 50 yılı aşkın süredir "çevrenin korunması"nı temel değer kabul eden MESS'in bir kuruluşu olan MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji A.Ş., sürdürülebilir büyüme ve temiz bir çevre için çalışıyor.

MSG
Entegre Geri
Kazanım ve
Enerji

MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji San. ve Tic. A.Ş.

MERKEZ: Büyükdere Cad. Maya Akar Center No:100-102 Kat:16 D:60 Esentepe - Şişli
34394 İSTANBUL Tel: +90 (212) 356 60 00 Faks: +90 (212) 212 58 00

MSG TRAKYA ARA DEPO TESİSİ: Hacıomeriç Batıköyü Mevkii, Yalınca - Çorlu
TEKİRDAĞ Tel: +90 (282) 674 55 44 Faks: +90 (282) 674 55 47

www.msgenerji.com • info@msgenerji.com

TÜRKİYE'NİN AĞAÇLANDIRILMASINI DESTEKLİYORUZ.

81 İLDE 81 ORMAN
PROJESİYLE

EN BÜYÜK YATIRIMIMIZ GELECEĞE

